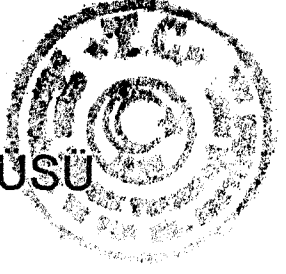

T.C.

GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ESKİŞEHİR İLİ, ALEVİ-BEKTAŞI
KÖYLERİNDEKİ İNANÇ RİTÜELLERİNİN
SOSYOLOJİK ANALİZİ

146333

Coşkun KÖKEL
YÜKSEK LİSANS TEZİ
STRATEJİ BİLİMİ ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI
I. Doç.Dr. Lütfihak ALPKAN
II. Prof.Dr.Niyazi ÖKTEM

GEBZE

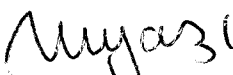
2004

Coşkun KÖKEL'in tez çalışması, G.Y.T.E. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 07...06.2004 Tarih ve 2004/15 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından Strateji Bilimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

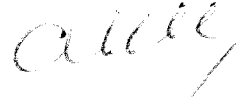
JÜRİ

ÜYE
(1. Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Lütfihak ALPKAN

ÜYE
(2. Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Niyazi ÖKTEM

ÜYE : Prof. Dr. Salih AYNURAL

ÜYE : Prof. Dr. Korkut TUNA

ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Abdülkayyum KESİCİ

ONAY

G.Y.T.E. Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 22.07.2004. tarih ve 2004/170. sayılı kararı

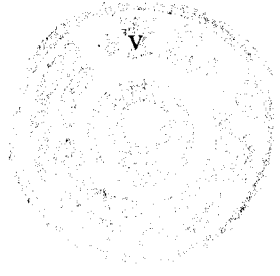
ÖZET

Eskişehir ili kapsamında yürütülen bu çalışmada, Eskişehir ilindeki Alevi ve Bektaşî köylerindeki inanç ritüellerinin tespiti ve analizi hedeflenmiştir.

Eskişehir ilinde 39 köyde, 22 ocak üzerinde yürütülen çalışmada Alevilik, Bektaşîlik inanç ritüelleri tanımlanmıştır. Çalışma sürecinde elde edilen veri ve materyaller belli kategorilerde toplanarak tasnif edilmiştir.

SUMMARY

In this study religious rituals in Alevi- Bektaşı villages in Eskişehir are defined and analyzed.

In this study which was conducted on 39 villages and 22 units in Eskişehir, religious rituals are observed and reported. Data and materials obtained are categorized and compared as a result of the study.

Religious rituals observed in Eskişehir are classified as “Ayin-i cem”, “Hidrellez”, “Nevruz”, “Kurban”, “Türbe zaviye ziyaretleri”

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmamın hazırlanmasında, tez çalışmamın devam ettiği süre boyunca bilgi ve desteğiyle her zaman yanımda olan, çalışmamın tamamlanmasında büyük katkıları bulunan başta danışmanlarım Doç Dr. Lütfihak ALPKAN ve Prof. Dr. Niyazi ÖKTEM olmak üzere tüm GYTE İşletme Fakültesi öğretim üye ve görevlilerine içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın araştırma safhasında yardımlarını esirgemeyen Eskişehir ilinde yerleşik ocaklı dedelere, köy muhtarlarına, kamu kurum ve sivil toplum örgütü yöneticilerine teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma döneminde maddi-manevi desteğiyle her zaman yanımda olan aileme bu vesileyle ne kadar teşekkür etsem azdır.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Sayfa

ÖZET	iv
SUMMARY	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. ESKİŞEHİR İLİNDE ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK	9
2.1. Araştırma Konusu Olan Köyler	13
2.1.1. Karatepe	13
2.1.2. Sarıkavak	14
2.1.3. Gökçeoğlu	14
2.1.4. Yayıklı (Koşmat)	15
2.1.5. Topkaya	16
2.1.6. Kaymazyayla	16
2.1.7. Yeşilyurt	17
2.1.8. Yarbasan	17
2.1.9. Büyükyayla	17
2.1.10. Salihler	18
2.1.11. İkizoluk	18
2.1.12. Erikli	19
2.1.13. Çürttüm	19
2.1.14. Akin	19
2.1.15. Üçsaray	20
2.1.16. Arslanbeyli (Sücaaddin)	20
2.1.17. Avdan	21
2.1.18. Kayacık	21
2.1.19. Ayvacık	21
2.1.20. Akçakaya	22
2.1.21. Aşağı Ilıca	22
2.1.22. Yörük Kırka	22
2.1.23. Yeni Sofça	23

2.1.24. Kargın	23
2.1.25. Mamuca (Gülpınar)	24
2.1.26. Sarı Sungur	24
2.1.27. Yahnikapan	24
2.1.28. Karacalık	25
2.1.29. Musalar	25
2.1.30. Yukarı Çağlan	25
2.1.31. Aşağı Çağlan	26
2.1.32. Kayapınar	26
2.1.33. Büyükdere	26
2.1.34. Harmandalı	27
2.1.35. Yukarı Kartal	27
2.1.36. Gündüzler	28
2.1.37. Beyköy, Örencik Mahallesi	28
2.1.38. Doğançayır	29
2.1.39. Kavacık	29
3. ESKİŞEHİR YÖRESİNDE GÖZLEMLenen RİTÜELLER	30
3.1. Ayin-i Cem Ritüelleri	30
3.1.1. Eşik Niyazı	30
3.1.2. Küskün, Dargın Sorgusu	31
3.1.3. Tövbe Ritüeli	33
3.1.4. Delil (Çerağ) Ritüeli	35
3.1.5. Car (Süpürge) Ritüeli	37
3.1.6. Selman Suyu (İbrik) Ritüeli	38
3.1.7. El Suyu Ritüeli	39
3.1.8. Sır Suyu Ritüeli	40
3.1.9. Seccade Ritüeli	41
3.1.10. Görgü Ritüeli	41
3.1.11. İkrar Ritüeli	48
3.1.12. Dardan İndirme Ritüeli	53
3.1.13. Mihraçlama	65
3.1.14. Kırklar Semahı	68

3.1.15. Tevhit	71
3.1.16. Düz Semahlar, İstek Semahları	73
3.1.17. Hizmet Bağlama Duvaz-ı İmamı ve Garipler Semahı	74
3.1.18. Saki (Şerbet) Ritüeli	76
3.1.19. Can Baş Lokması	76
3.1.20. Ağız Tatlısı Lokması	77
3.1.21. Saka Suyu Ritüeli	78
3.1.22. Kurban Ritüeli	81
3.1.23. Sofra (Lokma) Hizmeti	86
3.2. Muharrem Ayı Ritüelleri	87
3.3. Nevruz	87
3.4. Hidrellez	87
3.5. Kurban Ritüelleri	88
3.6. Türbe, Zaviye Ziyaret Ritüelleri	88
4.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	89
4.1. Bulguların Özeti	89
4.2. Öneriler	92
KAYNAKLAR	93
ÖZGEÇMİŞ	94

1. GİRİŞ

Sosyoloji, toplumsal ilişkileri, toplumsal kurumları konu edinen bir bilim dalı olarak temel toplumsal kurumlardan olan din kurumunu da inceler. Din sosyolojisi bir bilimsel disiplin olarak sosyolojinin bir dalını oluşturur. Toplumbilim olarak da tanımlanan sosyoloji, toplumsal kurumları inceleyerek elde ettiği verilere göre sonuçlar çıkarır, bilimsel çözümlerle uğraşır. Bu bağlamda Türkiye sosyoloji çalışmaları açısından önemli çalışma konularından biri de Alevilik – Bektaşilik konusudur.

Araştırmanın teorik çerçevesini oluştururken Alevilik ve Bektaşiliğin tanımlanabilmesi için tarihsel kökenlerine değinilmesi ve Alevilik ve Bektaşiliğin teolojik açıdan da temellendirilmesi gerekir.

Fığlalı(1990, s. 13), bu konuda şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

“Anadolu Aleviliğinin kökleri, tarihi bir vakıa olarak, Türklerin İslam’ı tanımaya başladıkları dönemlere kadar uzanan belli siyasi, tarihi, coğrafi, ictimai, iktisadi ve kültürel şartların tedricen oluşturduğu bir islami inanç ve kültür olgusudur. İslam’a bakış açısı, islam’ı anlayış, yorumlayış ve yaşayış tarzı bazı özellikler taşımaktadır.

Diğer taraftan dini tarih incelemelerinde, birtakım dış görünüşlerden ve sıfatlardan çok, bu dış görünüşün altındaki gerçek inanışları menşei, mahiyeti ve gelişmesini, tarihi, coğrafi, ictimai, iktisadi ve kültürel şartları içinde anlamaya çalışmak mutlak gerekli bir usuldür.

Bu bakımdan Anadolu Aleviliğinin menşei, mahiyeti, ve gelişmesinin sağlam bir şekilde ortaya konabilmesi, özellikle İslam’ın ilk dönemlerinde cereyan etmiş olaylar Türklerin İslamlaşma hadisesine doğrudan sayılmasa bile dolaylı olarak ciddi biçimde tesir etmiş olduğu için, İslam tarihindeki ilk siyasi ve dini ayrılıkların sebebi olarak görülen bazı olayların kısaca hatırlanması gerekli olacaktır.”

Anadolu Aleviliğinin tarihsel olarak tanımlanabilmesi için çalışmada tarihsel süreç içinde gelişen temel yapıları takip edilmiştir. Bunlar, İslam'da ilk siyasi olaylar, Türkler ve İslamiyet, Anadolu'da İslamiyet başlıklarıdır.

Bu bağlamda öncelikli olarak Aleviliğinin, Bektaşiliğinin tanımlanması temellendirilmelidir.

Fırlalı (1990, s. 7), Aleviliği şu şekilde tanımlamaktadır:

“Kelime olarak Arapça'da “Ali'ye mensup”, “Ali'ye ait” anlamlarına gelen Alevi, İslam tarihi ve tasavvuf edebiyatında ise, “Hz.Ali'yi sevmek, saymak ve her hususta ona bağlı olmak” anlamlarında kullanılmıştır. Bu bakımdan Hz. Ali'yi seven, sayan ve ona bağlı olan herkese “Alevi” denir.”

Eröz (1990, s. 33) ise Aleviliği şu şekilde tanımlamaktadır:

“İslam tarihinde, mezhep ve tarikat edebiyatında, Arapça dil kaidesine göre, Hazreti Ali'yi sevmek ve saymak, “Aleviyet”, “Alevilik” kelimeleri ile ifade edilmiştir. Hz. Ali'yi sevene “Alevi” denilmiştir.”

Türkdoğan (1995, s. 558), Aleviliği şu şekilde tanımlamaktadır:

“Hz. Ali ve Ehl-i Beyt sevgisi, bir yüce aşk ahlakı olarak Alevi, Bektaşî sisteminin özünü oluşturur... Alevilik, Türk Milletinin İslam' a bir yaklaşım biçimidir. Bir başka deyimle İslam' ı kendi perspektifi açısından algılayış tarzıdır”.

Fırlalı (1990, s. 9), Bektaşiliği şu şekilde tanımlamaktadır:

“Bektaşilik, Hacı Bektaş Veli tarafından kurulduğuna inanılan bir tarikattir.”

Eröz (1990, s. 52) ise Bektaşiliği, şu şekilde tanımlamaktadır:

“Bektaşilik, Hacı Bektaş Veli’ye bağlı olan, onun yolunda giden anlamını vermektedir.”

Tarihsel süreç içerisinde Alevi-Bektaşî inanç ritüellerini oluşturan gelişmeleri İslam’da ilk siyasi olaylar, Türkler ve İslamiyet, Anadolu’da İslamiyet olarak üç başlıkta ele alabiliriz. İslam’da ilk siyasi olaylar sürecini Fığlalı (1990, s. 18) şu gelişmelerle sistemleştirmektedir: “Bunlar, vasiyetname meselesi, hilafet meselesi, Cemel olayı, Sıffin savaşı ve Kerbela olayıdır”.

Türklerin İslamiyet ile temasları 7. yüzyılda, İslamiyet’e geçmeleri ise 10. yüzyılda başlamıştır.

Fığlalı (1990, s. 70), bu konuda şu açıklamaları yapmaktadır:

“Türklerin Araplarla dolayısıyla İslamiyet’le doğrudan doğruya temasları Hz. Peygamber’den sonra Horasan’ın fethiyle başlamış ve Maverâünnehir’in fethi esnasında çetin savaşlar şeklinde gelişmiştir. Türklerin İslam alemine girmeleri ise çok daha sonra onuncu asrın başlarında başlamıştır.”

Türklerin İslamiyet’i kabullerinin temelinde tasavvuf ve tasavvufî bir anlayış bulunmaktaydı.

Fığlalı (1990, s. 85), bu noktada şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

“Tasavvuf erbabı ve dervişler, Türklere, İslamiyet’i geniş ve yumuşak bir ruh ve mana öğretiyorlardı.”

Bu süreçte karizmatik kişiliğiyle ön plana çıkan Hoca Ahmed Yesevi’dir.

Fığlalı (1990, s. 105), bu konuda şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

“Türklerin manevi hayatı üzerinde yüzyıllar boyu derin tesirler yaratmış olan büyük sufi şair Hoca Ahmed Yesevi (1166) tarafından onikinci yüzyılda Türkistan’da kurulan Yesevîlik tarikatı, basit ve sade görüşleriyle Türkistan’da ve başka yerlerde yaşayan Türkmenler arasında süratle yayılmıştır.

Yesevîlik, Başlangıçta Seyhun bölgesinde Taşkent dolaylarında ve Doğu Türkistan’da kuvvetle yerleşmiş, sonra Türk dil ve kültürünün Maverâünnehir ve Harezm sahalarında kuvvetlenmesine paralel olarak buralarda da önem kazanmıştır. Seyhun vadisinden ve Harezm’den bozkırlara ve Bulgar sahasına yayılan Yesevîlik önce Harezmşahlarla Karahıtaylar arasındaki mücadeleler ve nihayet Moğol istilası üzerine, bir çok Türkmen boyunun tarikatı hüviyetiyle, Horasan, İnan ve 9-9-Azerbaycan’da da varlığını göstererek onüçüncü yüzyıl başlarında Anadolu’ya girmiş ve burada da kurdukları zaviyeler, açtıkları Ocaklarla süratle yayılmıştır.

Ocak (1996, s. 71), bu konuda şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

“Yesevi babalarının Anadolu’ya ilk girişleri XIII. yüzyılın başlarındaki mücadeleler yüzünden vuku bulan göçlerle olmuştur, bu mücadeleler bir çok Türk boyu ile birlikte Yesevi babalarını da Maverâünnehir’i terke mecbur etmiştir. Maverâünnehir’den, Harezm ve Horasan’dan, Azerbaycan’dan gelen bu dervişler yeni vatanlarında tarikatlarını yaymaya başladılar”

Anadolu’da Türkmen dervişlerin yapılanışında ön plana çıkan karizmatik kişilik Hacı Bektaş Veli’dir. Hacı Bektaş Veli’nin hayatı, düşünceleri hakkında bilgi veren en önemli kaynaklar adını taşıyan vilayetnamelerdir.

Fığlalı (1990, s. 183), bu konuda şu görüşleri aktarmaktadır:

“Vilayetname, Hünkar Hacı Bektaş Veli’nin Sulucakarahöyük’ e yerleştikten sonra ününün her tarafa yayıldığını, her taraftan pek çok kimsenin ziyaretine geldiğini; Hünkar’ın bunlardan bazılarına halifelik verip bir yerlere yolladığını;

onların da oralarda mürid edinip halkı uyardığını; Hünkar Hacı Bektaş'ın bizzat kendisinin otuzaltı bin çerağ uyandırdığını, otuzaltı bin halife diktiğini bildirir.

Vilayetname' de anlatılanlar ve mevcut bilinen diğer bilgiler Anadolu Aleviliğinin düşünsel temelini, merkezini Hacı Bektaş Veli' nin temsil ettiğini göstermektedir. 13. yüzyılda Hacı Bektaş Veli' nin karizmatik şahsiyeti ile Anadolu'da yapılan Anadolu Aleviliği, Bektaşilik, Hacı Bektaş Veli sonrası "Abdalan-ı Rum" "Rum Abdalları" olarak tanımlanan Türkmen dervişlerince devam ettirilmiştir.

Bu çalışmada Alevilik – Bektaşiliğin konu olarak seçilmesinin birincil nedeni sosyoloji çalışmalarında öncelik gösterilecek potansiyel bir konu olmasıdır. Alevilik – Bektaşilik Türkiye'de sosyal bilimsel açıdan sosyoloji biliminin dışında sosyal antropoloji, tarih, edebiyat tarihi, müzik, felsefe gibi birçok bilimsel disiplinin çalışma sahalarına konu olabilecek komplike bir olgudur. Buna karşılık Alevilik – Bektaşilik günümüze kadar bu bilimsel disiplinler açısından akademik boyutta analiz edilmemiştir.

Alevilik – Bektaşilik, temel olarak üç temel noktadan hareketle bilimsel olarak analiz edilmelidir. Bunlar,

- a. İslam tarihi içerisinde Alevilik – Bektaşilik
- b. Türk kültür tarihi içerisinde Alevilik – Bektaşilik
- c. Anadolu kültür tarihi içerisinde Alevilik – Bektaşilik

Alevilik – Bektaşilik bu üç noktanın çerçevesinde açıklanabilir. Alevilik – Bektaşilik sahip olduğu bu üç boyutuyla Türkiye sosyoloji çalışmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Anadolu, yaklaşık bin yıldan beri Türklük ve İslam olgusunun içindedir. Anadolu'da Alevilik–Bektaşilik bu sürecin başından beri Anadolu Türk tarihi içerisinde yer almıştır. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması sürecinde Horasan tasavvuf geleneğinin sözcüleri olan Türkmen baba ve dedeleri, Türkistan'da Hoca Ahmet Yesevi'nin kişiliğinde netleşen tasavvuf yorumunu Anadolu'da 13. yüzyıldan itibaren sistematik olarak uygulamışlardır.

Türkmen baba ve dedeleri, göçlerle 13. yüzyıl Anadolu'sunda artan Türkmen kitleler arasında bu yorumu temellendirmişlerdir. Türkmen dervişleri, Ömer Lütfi Barkan'ın ifadesiyle, "Kolonizatör Dervişler", Anadolu'nun kolonizasyonunda birincil rolü oynayan unsurlardır. Bu bağlamda Alevilik – Bektaşlık, Horasan tasavvuf yorumunun, Türkmen baba ve dedelerinin söylemlerinin analiz edilmesi açısından önem taşımaktadır.

13. yüzyıl Anadolu'sunda türkmen dede ve babalarının karizmatik temsilcisi Hacı Bektaş Veli'dir. Hacı Bektaş Veli'nin çerçevesinde Türkmen dervişleri Anadolu'da açtıkları zaviye ve tekkelerle dönemin toplumsal hayatının temel öğelerini oluşturmuşlardır. Bu bağlamda Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması sürecinde sosyal, siyasal, dinsel, iktisadi oluşumları tanımlamak için Alevilik – Bektaşilik çalışmaları önem taşımaktadır. Dolayısıyla çalışma konusu belirlenirken Alevilik – Bektaşilik konusunun seçilmesinde, konunun İslam tarihi açısından, Türk kültür tarihi açısından, Anadolu Türk tarihi açısından taşıdığı önem belirleyici etken olmuştur.

Çalışma sahası olarak Eskişehir ilinin seçilmesinde, Eskişehir ilinin sahip olduğu bir takım özellikler etken olmuştur. Öncelikli olarak Alevilik – Bektaşilik açısından Eskişehir ili demografik yoğunluğa sahip olmamasına karşılık, içerik açısından zenginlik göstermektedir. Öncelikle Eskişehir ilinde 22 Alevi ocağının temsilcisi bulunmaktadır. İl boyutunda karşılaştırıldığında 22 ocağın etkinliği önemlidir. Dolayısıyla Eskişehir ili Alevi – Bektaşi kültürü ile ilgili çalışma yapmak etkinlik sahası Kars'dan, Bulgaristan'ın Deliorman bölgesine kadar yayılan geniş bir sahadaki Alevi – Bektaşi inanç algılayışları ile ilgili çalışma yapmak anlamına gelmektedir.

Eskişehir'de demografik açıdan en yoğun ocaklardan olan Garip Musa Ocağı'nın Türkiye'nin yaklaşık 17 ilinin köylerinde yerleşik talipleri bulunmaktadır. Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Arslanbeyli köyünde türbe ve zaviyesi bulunan Süceaddin Veli Ocağı'nın Türkiye'nin dışında Bulgaristan, Romanya'nın çeşitli yörelerinde talipleri bulunmaktadır. Bu bağlamda Eskişehir ilinde Alevilik –

Bektaşilik konusunda çalışma yapılması birbirinden çok farklı yörelerde Alevilik – Bektaşilik algılanışları üzerine karşılaştırma yapma imkanı tanımaktadır.

Eskişehir ilindeki Alevilik – Bektaşilik, Alevi – Bektaşi alt grupları büyük oranda bünyesinde barındırmaktadır. Yörük, Türkmen, Muhacir, Abdal alt kimlikli gruplarda Alevi – Bektaşi inanç algılayışlarını gözleme imkanı bulunmaktadır. Diğer taraftan Eskişehir ilinde Seyyid Battal Gazi, Süceaddin Veli, Üryan Baba gibi tüm Alevi – Bektaşi gruplarca önem verilen, kutsal sayılan inanç mekanları, zaviyeler bulunmaktadır.

Bu çalışmada Alevilik – Bektaşiliğin inanç ritüelleri açısından analiz edilmesindeki temel sebep, Alevilik – Bektaşiliğin genel karakter açısından dinsel bir olgu olmasıdır. Dinsel bir organizasyon olan Alevilik – Bektaşiliğin bilimsel açıdan analiz edilebilmesi için inanç ritüellerinin tanımlanması gerekir. Ritüellerin analizi, araştırılan dinsel organizasyonun felsefik, tarihsel, teolojik temelleri ile ilgili tespitler yapılmasına sebebiyet verir. Bu nedenle çalışmada sosyolojik açıdan Alevilik – Bektaşilik inanç ritüellerinin analizine çalışılmıştır.

“Eskişehir ili Alevi – Bektaşi Köylerindeki İnanç Ritüellerinin Sosyolojik Analizi” isimli bu çalışmada Eskişehir ilindeki Alevi-Bektaşi köylerindeki inanç ritüellerinin tespiti hedeflenmiştir. Alevi-Bektaşi inanç ritüelleri, ayin-i cem Muharrem ayı, Hıdrellez, kurban, türbe ve zaviye, ziyaret ritüelleri olmak üzere belli kategorilerde incelenerek sınıflandırılmıştır.

Eskişehir ilinde 6 ay süren bir alan çalışması yürütülerek sosyoloji biliminin mülakat ve katılımcı gözlem teknikleri kullanılan bu çalışma 39 köyde yürütülmüştür. Bu köyler Eskişehir’in Merkez, Seyitgazi, Mahmudiye, Alpu, Sarıcakaya ilçelerine bağlı köylerdir. Bu bölge de Yörük, Türkmen, Muhacir, Abdal gruplarda Alevi – Bektaşi inanç ritüellerinin algılanışı ve uygulayışı tanımlanmaya çalışılmıştır. 30 köyde tamamen Alevi – Bektaşi inançlı nüfus yaşarken, 9 köyde Alevi, Sünni inançlı gruplar beraber yaşamaktadır. Dolayısıyla farklı özellikteki köyler çalışma sahası içinde yer almıştır. Çalışmanın araştırma gruplarını oluşturan

22 Ocağın ayin-i cemlerine katılarak, 22 Ocaklı dede ile ayin-i cem ritüelleri tanımlanmıştır.

Bu çalışmada Eskişehir ilinde yerleşik 9 Ocağın ayin-i cemlerine katılarak, 9 Ocağın Ocaklı dedeleri ile mülakat yapılmıştır. Eskişehir ili dışında yerleşik 13 Ocağında ayin-i cemlerine katılarak, 13 Ocağın Ocaklı dedeleri ile de mülakat yapılmıştır. Dolayısıyla Eskişehir ili dışında Ankara, Çankırı, Kırıkkale, Çorum, Kütahya, Afyon, Isparta, illerinde yerleşik Ocaklı dedeler ile mülakat yapılarak, ayin-i cemlere katılarak bu yörelerde mevcut Alevi, Bektaşi inanç algılayışları, inanç ritüelleri hakkında da materyal ve veriler toplanmıştır.

Bu çalışmada ayin-i cem ritüelleri, ikrar ayin-i cemi, görgü ayin-i cemi, dardan indirme ayin-i cemi, müsahip ayin-i cemi olmak üzere dört başlık altında gözlemlenmiştir. Sücaaddin Veli, Koçu Baba, Seyyid Battal Gazi, Pir Ahmet Efendi Ocaklarında ikrar ayin-i cemi ritüelleri tanımlanmıştır. Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan), Seyyid Battal Gazi, Pir Ahmet Efendi, Öksüz Ali Baba, Kayapınar köyü Seyyid Ali Sultan ve Çamlıca köyü Seyyid Ali Sultan Ocaklarında görgü ayin-i cemi ritüelleri tanımlanmıştır. Büyükyayla köyü Seyyid Ali Sultan, Garip Musa, Hazma Şeyh, Hacı Ali Turabi Ocaklarında müsahip ayin-i cemi ritüelleri tanımlanmıştır. Pir Ahmet Efendi, Seyyid Battal Gazi, Hacı Ali Turabi, Hüseyin Gazi Ocaklarında dardan indirme ayin-i cemi ritüelleri tanımlanmıştır.

Ayin-i cem ritüelleri, ayin-i cem içerisinde uygulama sırasına göre tasnif edilmiştir. Ayin-i cem'in öncelikli ilk ritüeli olan eşik niyazı ritüelinden, ayin-i cem'in son ritüeli sofraya ritüeline kadar ayin-i cem' deki uygulama sırasına göre ritüeller tanımlanmıştır. Muharrem ayı, Hıdrellez, Nevruz, kurban, türbe, zaviye ziyaret ritüelleri yirmi iki Ocakta katılımcı gözlem ile gözlemlenmiş ve tanımlaması yapılmıştır.

2. ESKİŞEHİR İLİNDE ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK

Eskişehir ilinde Aleviliğin ve Bektaşiliğin gelişimi tarihsel süreçte 2 önemli aşamada öne çıkmaktadır. Birincisi, 13.yy'daki Babai İsyanı, ikincisi ise 19. yy.'daki feodal çatışmalar ve nüfus hareketleridir.

Birinci aşama, 1240 yılında gerçekleşen Babai hareketi ve 1243 yılında yaşanan Köseadağ savaşı tüm Anadolu coğrafyasında belirgin bir toplumsal hareketlilik, sosyal, siyasal, dinsel, kültürel, boyutta gelişmeler doğurmuştur. Babai hareketi 13. yüzyılda Anadolu'da gerçekleşen en önemli toplumsal olayların başında gelmektedir. Babai hareketi ile ilgili Fırlıklı(1990, s. 118), şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

“Tarihlerde ‘Baba Resul İsyanı’ adıyla meşhur, Baba İshak’ın önderliğindeki Babai isyanı, esas itibarıyla Anadolu Selçuklu Devleti’nin 1240’lardaki siyasal, içtimai ve idari buhranlarına; yolsuzluk ve adaletsizliğin ayyuka çıktığı kötü yönetime karşı ikinci sınıf vatandaş durumuna itilmiş olan Türkmen boylarının müşterek bir başkaldırışı, iktidarı devirmeyi hedef almış bir siyasal harekettir”

Doğru (1992, s. 26), Babai hareketi ile ilgili olarak şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

“Bu, Moğollar henüz Anadolu’ya gelmeden, onların önünden kaçıp gelerek Anadolu’ya sığınmış olan göçebe Türkmenlerin ve dervişlerin öncülüğünde izleri yıllarca sürecek olan bir sosyal patlama hareketidir. Temel nedenleri arasında; Anadolu’da toprak sisteminin bozulmaya başlaması ile ortaya çıkan toprak aristokrasisi, askeri ikta’ların vakıf haline dönüştürülmesi, göçebe unsurun hayvanlar için otlak ve kışlak bulma sıkıntısına düşmesi, devamlı göçlerle Anadolu’da artan Türkmen nüfusunu iskan etme problemi, önce gelip yerleşmiş olanların topraklarını

yeni gelenlerle paylaşmak istememesi, yerleşik olanların fakir göçmenleri hor görmesi, göçmenlerin ise şehirlere yerleşenlerin gelenek ve göreneklerinden çok şey kaybettiği için yozlaştığını düşünmesi, bizzat devletin, bürokraside Türkmen yerine İranlı unsuru tercih etmesi, sayılmaktadır”

Babai hareketi sonrası 1243 yılında gerçekleşen Köseadağ savaşının sonucunun Moğollar lehine neticelenmesi sonucu Anadolu’da toplumsal, sosyolojik değişimler yaşanmıştır. Bu değişmelerin başında özellikle belli gruplar halinde Bizans sınırına, uç bölgelere yönelen Türkmen göçleri yer alır. Yoğunluklu Türkmen kitle göçünün yaşandığı bölgelerden biri de o dönem ki adıyla Sultanönü olan Eskişehir bölgesidir. Doğru (1992, s. 27), yörede yaşanan Türkmen göç hareketi ile ilgili şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

“Babai isyanının bastırılmasından sonra Türkmenler başlarında şeyh ve dervişler olduğu halde küçük ünitelere ayrılıp Anadolu bozkırlarına dağıldılar. Bu dervişlerin çoğu tasavvuf akımlarına bağlı idiler. Uçlardaki boş köylere veya gözden uzak dağlara yerleşip yeni gelecek göçmenler için misafirhaneler, zaviyeler oluşturdular. Buldukları yere yakınlarını da toplayan dervişler tarım alanı açıp çevrelerini şenlendirdiler.

Uç vilayetler arasında Sultanönü, baba ve dervişlerin kendilerine bağlı olan Türkmenlerle beraber yerleşmek için tercih ettiği bölgelerin başında geliyordu. Burası merkezden uzak olmakla beraber uç vilayet olması nedeni ile Selçuklu ülkesi içinde sayılıyordu. Türkmenler burada kendilerini bağımsız hissettikleri kadar diğer aşiret ve oymaklardan fazla uzaklaşmadıkları için aynı zamanda güvencede hissediyorlardı.”

Turan (1969, s. 232), Eskişehir yöresinde oluşan Türkmen göç ve iskani ile ilgili şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“Moğol istilasında kaçıp Anadolu’ya sığınan bu Türkmenler burada da Selçuk-İlhani devletinin tazyikiyle uçlarda yığılıyor ve buralardaki göçebe kesafetini

arttırarak Bizans topraklarını fethetmeye başlıyorlardı. Nitekim henüz İznik Rum devletinin İstanbul'a naklinden önce (1261) Denizli bölgesinde 200.000, Kastamonu havalisinde 100.000 ve Kütahya-Karahisar arasında da 30.000 çadır yani takriben üç milyon, göçebe Türkmen bulunduğu dair haberler yalnız Garbi Anadolu uçlarında ne kadar bir nüfusun yayıldığını gösterir.”

Doğru (1192, s. 27), bu konuda şu bilgileri vermektedir:

“Diğer iskan bölgelerinde olduğu gibi Eskişehir bölgesine yerleşen Türkmenler yer isimlerinde değişmez izler bıraktılar. Boş köylere yerleşirken buralara anılarına dayanarak isimler koydular, yeniden kurmuş oldukları yerleşim birimlerine boy ve oymakların isimlerini, bazen de liderlerin isimlerini verdiler. Mesela Bayat, Döğer, Kıyık, Bozoklardan; Bayındır, Çepni, Alayund, Kınık gibi isimler Üçoklardan olup hala korunmakta olan adlardır.”

Yesevi, Vefai, Haydari, Kalenderi kökenli Türkmen dervişlerinin çevresinde bölgede oluşan iskan ve kolonizasyon faaliyetleri önem taşımaktadır. Doğru (1992, s. 28), bu derviş merkezli kolonizasyon konusunda şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“Eskişehir, Seyitgazi arasında Kırgız dağı, Eskişehir Kütahya arasında Türkmen dağı, Seyitgazi Afyon arasında Resulbaba tepesi. Tekke ve Türbelere gelince: Seyitgazi köylerinden: Ayvacık'da; Konakçılar Tekke, Çal Tekke, Ayvacık Tekke, Arifler Tekke, Abdal Tekke, Avdan'da; Genç Abdal, Erenler, Hüsam Dede, Çam Ardı, Tepesi Kuru, Şucaeddin, Karacaali'de; Türkmen Baba, Evsim Baba, Tümbek Baba, Abdil Baba, Ahmet Uryan Baba, Ahmed Tarhan Baba, Kadıncık Ana, Kuyucak'da Arap Baba, Karapazar'da, Tahtalı Baba, Musalar'da; Koşucu Baba, Kütahya'da Körsün Baba, Çoban Baba, Etyemez Baba, Ekmekçi Baba, Döğerlerde; Taptuk Emre Türbesi, Kemal Sultan, Çöğürler Türbesi”

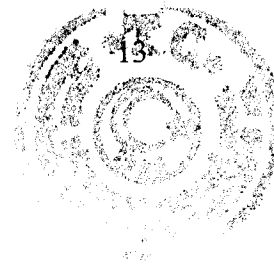
Birinci aşamada gözlemlenen bir diğer özellik, Hacı Bektaş Veli'nin Seyitgazi'deki Seyyid Battal Gazi zaviyesine 13. yy.'da yaptığı ziyaretle, Seyyid Battal Gazi zaviyesinin kazandığı önemdir. Böylece Seyyid Battal Gazi zaviyesi tüm

Alevi Türkmen kitleler için önem arz eden bir mekan haline gelmiştir. Hacım Sultan Otman Baba gibi önemli Türkmen dervişleri başta olmak üzere derviş gruplarıyla beraber her yıl periyodik olarak Seyyid Battal Gazi zaviyesine ziyarette bulunmuşlardır.

İkinci aşama, 19. yüzyılda yaşanmıştır. İkinci aşamayı da iki alt başlıkta toplamak mümkündür. Birincisi, 19. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanmıştır. Orta Anadolu başta olmak üzere tüm Anadolu coğrafyasında belirginleşen feodal sıkıntılar bölgeye Türkmen Alevi kitlelerin göçünü doğurmuştur. İkincisi, 19.yüzyılın son çeyreğinde iki boyutta gerçekleşmiştir. Bu dönemde özellikle zamanın Osmanlı Devleti siyasal hayatındaki gelişmelere bağlı olarak öncelik kazanan Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyuna bağlı Karakeçeli Yörüklerinin bölgeye iskanıdır. Ayrıca aynı döneme rast gelen diğer iskan gelişimi Balkan kökenli kitlelerin bölgeye iskanıdır. Eskişehir ilinde 39 köyde tamamlanan saha çalışmasında 22 Alevi Ocağının varlığı tespit edilmiştir. Ayrıca saha çalışmasına dahil bir köyde Babagan Bektaşiliğe, Dede Baba Bektaşiliğine mensup grupta bulunmaktadır. Eskişehir ilinde, saha çalışmasının çevresini oluşturan 39 köyden bir kısmında nüfusun tamamını Alevi inançlı kitle oluşturmaktadır. Köylerden bir kısmının nüfusunu Alevi ve Sünni inançlı gruplar beraber oluşturmaktadır. Eskişehir ilinde 39 köyde tespit edilen Alevi Ocakları şunlardır;

- Garip Musa Sultan Ocağı
- Hıdır Abdal Ocağı
- Hasan Dede Ocağı
- Seyyid Battal Gazi Ocağı
- Pir Ahmet Efendi Ocağı
- Sucaeddin Veli Ocağı
- Hüseyin Gazi Ocağı
- Koçu Baba Ocağı
- Sultan Söylemez Ocağı
- Büyükyayla köyü Ali Koç Baba, Kızıldeli Ocağı
- Kayapınar köyü Kızıldeli Ocağı
- Şah İbrahim Veli Ocağı

- Hacı Ali Turabi Ocağı
- Cibali Sultan Ocağı
- Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı
- Öksüz Ali Baba Ocağı
- Hacı Bektaş ilçesindeki çelebilere bağlı olarak Hızır Samut Ocağı
- Hamza Şeyh (Şah Hamza) Ocağı
- Şah Ahmet Veli Sultan Ocağı
- Baba Mansur Ocağı
- Pir Sultan Ocağı
- Arzumanlı Ocağı

2.1. Araştırma Konusu Olan Köyler

2.1.1. Karatepe

Eskişehir merkez ilçesine bağlı bir köydür. Nüfusun tümü Alevi inançlıdır. Karatepe’de yaklaşık 30 hane mevcuttur. Karatepe köyü nüfusu Garip Musa Sultan Ocağı talibidir. Karatepe’de ayrıca Garip Musa Ocağı mensubu dedeler bulunmaktadır. Karatepe’de bulunan Garip Musa Ocağı dedeleri ayin-i cem hizmetlerinde pir postuna oturan (pirlik yapan) dedelerdir. Köyde yaklaşık 60 yıllık bir cemevi bulunuyor. Ayin-i cem hizmetlerinde bu cemevi kullanılmaktadır. Karatepe’de Garip Musa Ocağı dedelerine ait mezarlar bulunmaktadır. Özellikle Karatepe köyüne ait eski mezarlıkta bulunan Zülfikar Dede, yeni mezarlıkta bulunan Yeşil Dede ve Kızılcık Ali Dede’ye ait mezarlar, Karatepe köylülerince önem arz eden ziyaretgahlardır. Yeni mezarlıkta ayrıca bir dilek ağacı bulunmaktadır.

Karatepe köyünün ilk yerleşim sahası Gökçeoğlu köyü yolu üzerindedir. Karatepe köyü, bugünkü yerleşim sahasına daha sonra gelmiştir. Karatepe köyünün, Kara Hasan Çiftliği adıyla bir mahallesi bulunmaktadır. Kara Hasan Çiftliğindeki Alevi nüfus aslen Baba Mansur Ocağı ve Pir Sultan Ocağı talibidir. Kara Hasan Çiftliğindeki Alevi nüfus, Doğu Anadolu bölgesinden geçmiş dönemde göçle Kara

Hasan iftliğine gelmişlerdir. Her iki grubun da dedeleri düzenli olarak yöreye gelmemektedir. Her iki grupta dinsel hizmetlerini düzenli olarak Garip Musa Ocağı mensuplarıyla beraber sürdürmektedir.

Köyde ekonomik faaliyetlerin temelini tarım, hayvancılık ve lületaşı madenciliği oluşturmaktadır. Karatepe köyüne ait lületaşı Ocakları bulunmaktadır. Karatepe köyünde belirgin olarak kente göç yaşanmış durumdadır. G ncelikli olarak Eskişehir il merkezine (zellikle Gündoğdu Mahallesi), Ankara ve İzmirlere yönelmiştir.

2.1.2. Sarıkavak

Sarıkavak köyü, Eskişehir ili, Alpu ilçesine bağlı bir köydür. Nüfusun tamamı Alevi inançlıdır. Sarıkavak köyünde Garip Musa Ocağı ve Hıdır Abdal Ocağı talipleri bulunmaktadır. Sarıkavak köyünde Garip Musa Ocağı dedeleri bulunmaktadır. Köyde yaklaşık 50 yıllık bir cemevi bulunmaktadır. Sarıkavak köyü geçmiş dönemde Mahmudiye ilçesine bağlı Yeşilyurt köyüne ve merkez ilçeye bağlı Sarı Sungur köyüne g vermiştir. Sarıkavak'da nüfusun yoğunluğu Hıdır Abdal Ocağı talibidir. Hıdır Abdal Ocağı dedesi her yıl düzenli olarak Ankara'dan gelmektedir. Hıdır Abdal Ocağı dedesi aslen Yozgat ili, merkez ilçesi, Deremumlu köyündendir. Sarıkavak da yaklaşık 25 hane mevcuttur. Sarıkavak da önemli düzeyde endüstriyel tarımla uğraşılmaktadır. Sarıkavak köyü mezarlığında Ateşoğlu Dede ziyareti bulunmaktadır. Bu mekn köy mensupları tarafından ziyaret edilmektedir. Köy mezarlığında ayrıca Garip Musa Ocağı dedelerine ait mezarlar bulunmaktadır. Sarıkavak ağırlıklı olarak Eskişehir il merkezine, İzmir ve Ankara'ya g vermiştir.

2.1.3. Gökçeoğlu

Eskişehir ili, Alpu ilçesine bağlı bir köydür. Köy nüfusu Sünni, Alevi inançlı gruplardan oluşmaktadır. Gökçeoğlu'ndaki Alevi grup yedi haneden oluşmaktadır. Alevi kitle Gökçeoğlu köyüne Karatepe, Koşmat (Yayıklı), Yahnikapan köylerinden

göçle gelmiştir. Gökçeoğlu köyünde Alevi grup içinde Erzincan kökenli ailelerde vardır. Erzincan kökenli Alevi grup Baba Mansur Ocağı talibidir. Diğer haneler Ocak mensubiyeti olarak Garip Musa Ocağı talibidir. Köyde cemevi bulunmuyor, fakat cemevi yaptırma isteği var. Gökçeoğlu köyünde kutsal mekan olarak, Sarıkavak, Karatepe, Gökçeoğlu köyleri arasında bulunan Çaltepe'deki Çal Baba ziyareti yer alır. Özellikle Çal Baba ziyareti Gökçeoğlu köyü Alevileri tarafından Hıdrellezde ziyaret edilmektedir. Gökçeoğlu köyü Alevilerinde ayin-i cem ritüelleri düzenli olarak devam etmektedir. Özellikle Karatepe köyündeki ayin-i cemlere katılmaktadırlar. Her yıl düzenli olarak Gökçeoğlu köyü Alevi grubu Seyitgazi ilçesindeki Seyyid Battal Gazi zaviyesini ziyaret etmektedir. Gökçeoğlu köyünde Alevi ve Sünni grupların toplumsal ilişkilerindeki yoğunluğu tanımlama adına iki grup arasında yaşanan kirvelik geleneği önem taşımaktadır. Gökçeoğlu köyü yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine ve Ankara'ya göç vermiştir.

2.1.4. Yayıklı (Koşmat)

Yayıklı Eskişehir ili Alpu ilçesine bağlı bir köydür. Nüfusun tamamı Alevi inançlıdır. Yayıklı da yaklaşık 60 hane bulunmaktadır. Köyde 'İnallılar' olarak bilinen, Ocak olarak, Çankırı ili, Şabanözü ilçesi, Mart köyünde türbesi bulunan Hacı Ali Turabi Ocağı talipleri bulunmaktadır. Ayrıca Yayıklı köyü, Emirler mahallesinde İstanbul'da adıyla anılan Cibali semtinde türbesi bulunan Cibali Sultan Ocağı talipleri bulunmaktadır. Üçüncü grup olarak Yayıklı da Garip Musa Ocağı talipleri bulunmaktadır. Yayıklı köyünde geçmişte Eskişehir, Garip Musa Ocağı dedelerinin mürşitleri olan Hıdır Abdal Sultan Ocağı mensubu dede ailesi yaşamıştır. Bu dede ailesi daha sonra göçle Topkaya köyüne yerleşmiştir. Aynı bir grup olarak Yayıklı da az oranda Sultan Söylemez Ocağı talibi de bulunmaktadır.

Yayıklı da bulunan kutsal mekanlar içinde belli günlerde ve Hıdrellez'de ziyaret edilen Koşmat Dede ziyareti önemlidir. Ayrıca köyün yakınındaki Küçük Çal tepesinde bulunan iki mezarda kutsallık verilen diğer bir mekandır. Yayıklı köyü yoğunluklu olarak İzmir ve Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.5. Topkaya

Topkaya, Eskişehir ili, Mahmudiye ilçesine bağlı bir köydür. Nüfusun tamamı Alevi inançlıdır. Topkaya'da yaklaşık 20 hane bulunmaktadır. Köyde Garip Musa Ocağı ve Hıdır Abdal Ocağı talipleri bulunmaktadır. Topkaya'daki Hıdır Abdal Ocağı taliplerinin dedesi aslen Yozgat ili, merkez ilçesi, Deremumlu köyünden olup, Ankara'da yaşayan Hıdır Abdal Ocağı dedeleridir. Köyde ayrıca Eskişehir ili Karatepe, Yahnikapan, Sarıkavak, köylerinde yerleşik, Garip Musa Ocağı mensubu, pir postuna oturan dedelerin mürşidi Hıdır Abdal Ocağı mensubu dedeler yaşamaktadır. Topkaya köyünde gözlenen orijinal bir özellik de şudur; Topkaya'da yerleşik Hıdır Abdal Ocaklı dede ve Hıdır Abdal Ocağı talipleri bulunmamasına karşılık, Topkaya köyünde yerleşik Hıdır Abdal Ocağı taliplerinin dedeliğini, köyde yerleşik olan Hıdır Abdal Ocaklı dedelerin değil, aslen Yozgat ili, merkez ilçesi, Deremumlu köyünden olan ve Ankara'da ikamet eden Hıdır Abdal Ocağı dedelerinin yapmasıdır. Topkaya köyü, Eskişehir, merkez ilçesi, Yahnikapan köyünden göçle kurulmuştur. Topkaya'da bulunan kutsal mekanlar arasında, köyün dış tarafında (kuzey yönünde) yer alan Uzun Mezar ve köy mezarlığında bulunan Uzun Hızır ziyareti yer alır.

2.1.6. Kaymazyayla

Kaymazyayla, Eskişehir ili, Mahmudiye ilçesine bağlı bir köydür. Nüfusun tamamı Alevi inançlıdır. Kaymazyayla nüfusu aslen Bulgaristan'ın Hacı Osman Pazarı, Tolvihin, Kumluca, Pazarcık, Keçideresi, bölgelerinden 93 Harbi sonrası göçle gelenlerden oluşmaktadır. Kaymazyayla nüfusu aslen Kızıldeli, Seyyid Ali Sultan Ocağı talibidir. Günümüzde Kaymazyayla köyünün dedelik hizmetlerini Hacıbektaş ilçesindeki Çelebilere bağlı Hızır Samut Ocağı dedeleri yürütmektedir. Kaymazyayla'da Türkiye'ye göç ile beraber aslen Kızıldeli Ocağı talibi iken daha sonra Çelebilere bağlılık süreci yaşanmıştır. Kaymazyayla'da cemevi bulunmaktadır. Kaymazyayla'daki önemli kutsal mekanlar arasında Gül Baba türbesi yer alır.

2.1.7. Yeşilyurt

Yeşilyurt, Eskişehir ili, Mahmudiye ilçesine bağlı bir köydür. Nüfusun tamamı Alevi inançlıdır. Yeşilyurt'ta yaklaşık 60 hane bulunmaktadır. Yeşilyurt tamamen Garip Musa Ocağı talibidir. Yeşilyurt'ta bir cemevi bulunmaktadır. Köyün kuruluşunda ön plana çıkan kişi Yeşil Dede olarak tanınan Garip Musa Ocağı dedesidir.

2.1.8. Yarbasan

Yarbasan, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Kırka bucağına bağlı bir köydür. Yarbasan'da yaklaşık 8 hane açık durumdadır. Yarbasan nüfusu Alevi, Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Yarbasan köyündeki Alevi grup, Hüseyin Gazi Ocağı talibidir. Yarbasan köyündeki Alevi grup, kendilerinin Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yörüğü olarak tanımlamaktadır. Yarbasan'da bulunan kutsal mekanlar arasında Koca Çuluf Ana, Küçük Çuluf Ana veya Küçük Tekke, Çakılı Baba, Sarıkız Tekke ziyaretleri yer alır. Yarbasan köyü, Çatören baraj gölünün çevresinde yerleşik bir köydür. Çatören barajının 1987 yılında açılmasıyla oluşan baraj gölü sebebiyle köyün arazisinin büyük kısmı baraj gölü altında kalmıştır. Yarbasan köyünün, Prof.Dr. Yusuf Ziya Yörükân'ın köye 1940'lı yıllarda yaptığı ziyarette incelediği ve tanıttığı eski mezarlıkta baraj gölü altında kalmıştır. Yarbasan köyü, yoğunluklu olarak Kırka ve Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.9. Büyükyayla

Büyükyayla, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Kırka bucağına bağlı bir köydür. Büyükyayla'da yaklaşık 26 hane açık durumdadır. Büyükyayla nüfusunun tamamı Alevi inançlıdır. Büyükyayla nüfusu, aslen Bulgaristan'ın Karnabat kazası, Sungurlar köyünden 93 Harbi sonrası göçle gelenlerden oluşmaktadır. Büyükyayla köyü nüfusu Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı talibidir. Köyde yerleşik Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı dedeleri yaşamaktadır. Büyükyayla köyü Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocaklıları,

Eskişehir genelindeki diğer Alevi gruplar tarafından, “Erdebil sürekliler” olarak tanımlanmaktadır. Büyükyayla köyündeki yerleşik Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı dede ailesi, 1930’lu yıllarda Bulgaristan’ın, Avlanlar köyünden göçle Büyükyayla’ya yerleşmiştir. Büyükyayla köyü, Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı talipleriyle aynı tarihte, 93 Harbi sonrası göçle Bulgaristan’ın, Karnabat kazası, Sungurlar köyünden gelerek kurulmuş Kütahya ili, Altıntaş ilçesi, eski adıyla Batak, yeni adıyla Aydınlar köyü de bulunmaktadır. Aydınlar köyü nüfusu da Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı talibidir. Büyükyayla köyü yerleşim olarak, tarihi Frigya vadisinin ortasında yer almaktadır. Büyükyayla köyü yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.10. Salihler

Salihler, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Kırka bucağına bağlı bir köydür. Salihler’de yaklaşık 40 hane açık durumdadır. Salihler nüfusunun tamamı Alevi inançlıdır. Salihler nüfusu, aslen Bulgaristan’ın, Karnabat kazası, Sungurlar köyünden 93 Harbi sonrası göçle gelenlerden oluşmaktadır. Salihler köyü nüfusu, Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı talibidir. Salihler köyü, Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı taliplerinin dedelik hizmetini, Büyükyayla köyünde yerleşik Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocağı dedeleri yapmaktadır. Salihler köyü Kızıldeli, Ali Koç Baba Ocaklıları, Eskişehir genelindeki diğer Alevi gruplar tarafından “Erdebil sürekliler” olarak tanımlanmaktadır. Salihler köyü yerleşim olarak, tarihi Frigya vadisinin ortasında yer almaktadır. Salihler köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.11. İkizoluk

İkizoluk, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Kırka bucağına bağlı bir köydür. İkizoluk’da yaklaşık 12 hane açık durumdadır. İkizoluk köyünün tamamı Alevi inançlıdır. İkizoluk köyü nüfusunun tamamı Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı talibidir. İkizoluk köyü nüfusu, kendilerini Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan, biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yürüğü olarak tanımlamaktadır. İkizoluk’da bulunan kutsal mekanlar arasında Tokuş Baba ve

Bitlacı Dede, Kızılsivri Dede ziyaretleri yer alır. İkizoluk köyü, “İkizoluk” ismini geçmiş dönemde hizmet vermiş olan ve iki su oluğuna (yoluna) sahip olan su değirmeni’nden almaktadır. Bu değirmen günümüzde harab halde bulunmaktadır. İkizoluk köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.12. Erikli

Erikli, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Kırka bucağına bağlı bir köydür. Erikli’de yaklaşık 2 hane açık durumdadır. Erikli köyü, Eskişehir il merkezine yoğun olarak göç vermiştir. Erikli köyü, yoğun göç neticesi oluşan nüfus azlığı dolayısıyla muhtarlık olarak, Salihler köyü muhtarlığına bağlanmıştır. Erikli köyü nüfusu, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı ve Hüseyin Gazi Ocağı talibidir. Erikli köyü nüfusu, kendilerini Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan diğer bilinen ifade ile Karakeçili yörüşü olarak tanımlamaktadır. Erikli’de bulunan kutsal mekanlar arasında Sarıkız ve Garipçe Tekke ziyaretleri yer alır.

2.1.13. Çürüttüm

Çürüttüm, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Kırka bucağına bağlı bir köydür. Çürüttüm’de yaklaşık 9 hane açık durumdadır. Çürüttüm köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Çürüttüm köyünde, Hasan Dede Ocağı, Garip Musa Sultan Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı, Pir Ahmet Efendi Ocağı talipleri bulunmaktadır. Çürüttüm’de bulunan kutsal mekanlar arasında Pir Baba ziyareti yer alır. Çürüttüm köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.14. Akin

Akin, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesi, Kırka bucağına bağlı bir köydür. Akin’de yaklaşık 95 hane açık durumdadır. Akin köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Akin köyünde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Seyyid Battal Gazi Ocağı,

Hüseyin Gazi Ocağı talipleri bulunmaktadır. Akin köyü nüfusu, kendilerini Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yürüğü olarak tanımlamaktadır. Akin’ de bulunan kutsal mekanlar arasında Bayıklar Tekke, Beşir Dede ziyaretleri yer alır. Akin köyü, ‘Akin’ ismini köyün yakınında yer alan beyaz renkli inlerden almaktadır.

2.1.15. Üçsaray

Üçsaray, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Üçsaray’da yaklaşık 50 hane açık durumdadır. Üçsaray köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Üçsaray köyünde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Koçu Baba Ocağı, Pir Ahmet Efendi Ocağı, Hamza Şih (Şah Hamza) Ocağı, Şah Ahmet Sultan Ocağı talipleri bulunmaktadır. Üçsaray köyündeki Hamza Şih (Şah Hamza) Ocağı talipleri, Eskişehir genelindeki diğer Alevi gruplar tarafından, “Erdebil sürekliler” olarak tanımlanmaktadır. Üçsaray’da bulunan kutsal mekanlar arasında Elveren Tekke, Ziyaret Tepe, Ali Kıran, Okul Tekke ziyaretleri yer alır. Üçsaray köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.16. Arslanbeyli (Sücaaddin)

Arslanbeyli, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Arslanbeyli’de yaklaşık 32 hane açık durumdadır. Arslanbeyli köyünün nüfusunun tamamı Alevi inançlıdır. Arslanbeyli köyünün eski adı, “Sücaaddin”dir. Köy, Sücaaddin adını köyde türbesi ve dergahı bulunan Seyyid Sultan Sücaaddin Veli’den almaktadır. Arslanbeyli’de Sücaaddin Veli Ocağı, Koçu Baba Ocağı, Pir Ahmet Efendi Ocağı, Seyit Battal Gazi Ocağı dede aileleri bulunmaktadır. Arslanbeyli köyünde ayrıca Sücaaddin Veli Ocağı, Seyyid Battal Gazi Ocağı, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı talipleri bulunmaktadır. Arslanbeyli köyünde bulunan kutsal mekanlar arasında öncelikle Seyyid Sultan Sücaaddin Veli’nin türbesi ve dergahı yer alır. Ayrıca Mürvet Ali Paşa (Timurtaş Paşa) türbesi, Genç Abdal, Ekmekçi Baba, Abdal Musa, Menezgah Baba, Tokmakçı Baba, Delikli Taş, Çilehane ziyaretleri Arslanbeyli köyündeki diğer kutsal mekanlardır.

2.1.17. Avdan

Avdan, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Avdan'da yaklaşık 40 hane açık durumdadır. Avdan köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Avdan köyünde, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Sücaaddin Veli Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı talipleri bulunmaktadır. Avdan köyü nüfusu, kendilerini Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen bir ifade ile, Karakeçili yürüğü olarak tanımlamaktadır. Avdan'da bulunan kutsal mekanlar arasında Arap Tekke, Erenler Tekke, Hüsam Dede, Dağ Yolu Tekke, Haydar Tekke, Kurbağlık Tekke, Tepesi Kuru Tekke, Çam Ardı Tekke ziyaretleri yer alır. Avdan köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.18. Kayacık

Kayacık, Eskişehir ili merkez ilçeye bağlı bir köydür. Kayacık köyü Alevi ve Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Kayacık'da yaklaşık 20 hane açık durumdadır. Kayacık'da yaklaşık 5 hane Alevi inançlıdır. Kayacık köyündeki Alevi grup, Hüseyin Gazi Ocağı talibidir. Kayacık köyündeki Alevi grup, kendilerini, Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yürüğü olarak tanımlamaktadır. Kayacık'da bulunan kutsal mekanlar arasında Arap Tekke ziyareti yer alır.

2.1.19. Ayvacık

Ayvacık, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Ayvacık'da yaklaşık 30 hane açık durumdadır. Ayvacık köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Ayvacık köyünde Seyyid Cemal (Kemal Sultan) Ocağı, Sücaaddin Veli Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı, talipleri bulunmaktadır. Ayvacık köyü nüfusu, kendilerini Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile, Karakeçili yürüğü olarak tanımlamaktadır. Ayvacık'da bulunan kutsal mekanlar arasında Arifler Tekkesi, Ayvacık Tekkesi, Çal Tekke, Konaklar Tekkesi, Ebide Tekke ziyaretleri yer alır. Ayvacık köyü yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.20. Akçakaya

Akçakaya, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Akçakaya'da yaklaşık 20 hane açık durumdadır. Akçakaya köyünde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı talipleri bulunmaktadır. Akçakaya'da ayrıca Eskişehir ilindeki diğer Alevi gruplar tarafından "Gir de Görlüler" olarak tanımlanan Bektaşiler bulunmaktadır. Akçakaya köyündeki Bektaşiler, Bektaşiliğin, Babagan kolu olarak bilinen, Dede Baba Bektaşiliğine dahildirler. Akçakaya köyü Bektaşilerinin inanç hizmetlerini bizzat dede baba, yılın belli dönemlerinde, Akçakaya köyüne gelerek tatbik etmektedir. Akçakaya köyündeki Alevi, Bektaşi gruplar kendilerini, Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yürüğü olarak tanımlamaktadır. Akçakaya'da bulunan kutsal mekanlar arasında, Çilhane (Çilehane), Emirce Dede, Ardıç Tekke, ziyaretleri yer alır. Akçakaya köyü yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.21. Aşağı Ilıca

Aşağı Ilıca, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Aşağı Ilıca'da yaklaşık 15 hane açık durumdadır. Aşağı Ilıca köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Ayrıca Aşağı Ilıca köyünün, Aktarma Çiftliği mahallesinde az oranda Sünni inançlı grup yaşamaktadır. Aşağı Ilıca köyünde, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı, Seyyid Battal Gazi Ocağı, Koçu Baba Ocağı talipleri bulunmaktadır. Aşağı Ilıca'da bulunan kutsal mekanlar arasında, Koyunlu Baba, Türkmencik Dede, Hacı Dede, Dutlu Tekke ziyaretleri yer alır. Aşağı Ilıca köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.22. Yörük Kırka

Yörük Kırka, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Yörük Kırka'da yaklaşık 60 hane açık durumdadır. Yörük Kırka köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Yörük Kırka köyünde, Pir Ahmet Efendi Ocağı, Koçu Baba Ocağı, Seyyid Battal

Gazi Ocağı, Sücaaddin Veli Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı talipleri bulunmaktadır. Yörük Kırka'da bulunan kutsal mekanlar arasında, Gaip Erenler Tekkesi, Ali Hasan Tekkesi, Evsim Tekke, Arap Tekke, İbrahim Tekke ziyaretleri yer alır. Yörük Kırka köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.23. Yeni Sofça

Yeni Sofça, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Yeni Sofça'da yaklaşık 80 hane açık durumdadır. Yeni Sofça köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Yeni Sofça köyünde Koçu Baba Ocağı, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Pir Ahmet Efendi Ocağı talipleri bulunmaktadır.

1949 yılında Porsuk barajının hizmete girmesiyle oluşan baraj gölünün Kütahya ili, merkez ilçesi, Sofça köyünü etkilemesi sonucu Sofça köyü ikiye ayrılarak, bir kısmı göçle Eskişehir ili, merkez ilçe, Yeni Sofça köyünün bulunduğu mevkiye yerleşiyor.Yeni Sofça'da bulunan kutsal mekanlar arasında Pamuk Dede, Kara Dede ziyaretleri yer alır.

2.1.24. Kargın

Kargın, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Kargın'da yaklaşık 17 hane açık durumdadır. Kargın köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Kargın köyünde Pir Ahmet Efendi Ocağı, Koçu Baba Ocağı, Seyyid Battal Gazi Ocağı talipleri bulunmaktadır. Kargın'da bir cemevi bulunmaktadır. Kargın köyü "Kargın" adını Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan "Kargın" boyundan almaktadır. Kargın'da bulunan kutsal mekanlar arasında Cafer Dede ziyareti yer alır. Kargın köyü, yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.25. Mamuca (Gülpınar)

Mamuca, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Mamuca'da yaklaşık 105 hane açık durumdadır. Mamuca köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Düşük oranda (yaklaşık 5 hane) Sünni inançlı grup yaşamaktadır. Mamuca köyünde, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan)Ocağı, Sücaaddin Veli Ocağı, Seyyid Battal Gazi Ocağı, Garip Musa Ocağı talipleri bulunmaktadır. Mamuca köyü, Eskişehir il merkezine olan yakınlığı dolayısıyla yoğun göç vermemiştir. Mamuca'da bulunan kutsal mekanlar arasında Kahveci Baba (Kavacık Tekke) ziyareti yer alır.

2.1.26. Sarı Sungur

Sarı Sungur Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Sarı Sungur'da yaklaşık 25 hane açık durumdadır. Sarı Sungur köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Sarı Sungur köyünde, Hıdır Abdal Sultan Ocağı ve Garip Musa Sultan Ocağı talipleri bulunmaktadır. Sarı Sungur köyü geçmiş dönemde (1940'lı yıllarda) Sarıkavak köyünden Cansızlar sülalesinin satın almasıyla, Sarıkavak köyünden göçle gelmiş olan Alevi inançlı nüfustan oluşur.

2.1.27. Yahnikapan

Yahnikapan, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Yahnikapan'da yaklaşık 50 hane açık durumdadır. Yahnikapan köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Yahnikapan köyünde yerleşik Garip Musa Sultan Ocağı dedeleri bulunmaktadır. Yahnikapan köyünde Garip Musa Sultan Ocağı ve Hıdır Abdal Sultan Ocağı talipleri bulunmaktadır. Yahnikapan'da yaklaşık 80 yıldır hizmet veren bir cemevi bulunmaktadır. Yahnikapan köyünün bugünkü yerleşim sahasından önceki yerleşim sahası Eskişehir olarak tanımlanan bölgedir. Yahnikapan'da "Şah Pabucu" olarak tanımlanan ve felçli hastalıklar için ziyaret edilen bir sağiltma Ocağı'da bulunmaktadır. Yahnikapan köyündeki sağiltma Ocağının temsilcileri Mansurlar sülalesidir. Yahnikapan'da bulunan kutsal mekanlar arasında Çal Tekke, Çoş Tekke ziyaretleri yer alır.

2.1.28. Karacalık

Karacalık, köyü , Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Karacalık köyünün, Üçbaşı isimli bir mahallesi de bulunmaktadır. Karacalık köyünde, Üçbaşı mahalleside dahil yaklaşık 20 hane açık durumdadır. Karacalık köy merkezi nüfusu Alevi ve Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Karacalık köyünün, Üçbaşı mahallesi nüfusun tamamı Alevi inançlıdır. Karacalık köy merkezindeki ve Üçbaşı mahallesindeki Alevi nüfusu kendilerini, Oğuz Türklerin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yörüğü olarak tanımlamaktadır. Karacalık köy merkezindeki Alevi grup, Hüseyin Gazi Ocağı talibidir. Karacalık köyünün, Üçbaşı mahallesindeki Alevi grup çoğunluklu olarak Hüseyin Gazi Ocağı talibidir. Üçbaşı mahallesinde ayrıca Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı talibi de bulunmaktadır.

2.1.29. Musalar

Musalar, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Musalar köy nüfusu Alevi ve Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Musalar köyünde yaklaşık 8 hane açık durumdadır. Musalar köyündeki Alevi nüfus kendilerini, Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yörüğü olarak tanımlanmaktadır. Musalar köyündeki Alevi nüfus, Hüseyin Gazi Ocağı talibidir.

2.1.30. Yukarı Çağlan

Yukarı Çağlan, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Yukarı Çağlan'da yaklaşık 30 hane açık durumdadır. Yukarı Çağlan köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Yukarı Çağlan'da Hacıbektaş ilçesindeki Çelebilere bağlı Hızır Samut Ocağı, Garip Musa Sultan Ocağı, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı talipleri bulunmaktadır.

2.1.31. Aşağı Çağlan

Aşağı Çağlan, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Aşağı Çağlan'da yaklaşık 43 hane açık durumdadır. Aşağı Çağlan nüfusunun tamamı Alevi inançlıdır. Aşağı Çağlan'da Hacıbektaş ilçesindeki, Çelebilere bağlı Hızır Samut Ocağı ayrıca Garip Musa Sultan Ocağı, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı talipleri bulunmaktadır.

2.1.32. Kayapınar

Kayapınar, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir köydür. Kayapınar'da yaklaşık 12 hane açık durumdadır. Kayapınar köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Kayapınar köyünde yerleşik Seyyid Ali Sultan (Kızıldeli) Ocağı dedeleri bulunmaktadır. Kayapınar'da ayrıca Şah İbrahim Veli Ocağı, Garip Musa Sultan Ocağı, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Hüseyin Gazi Ocağı, Koçu Baba Ocağı ve Hacıbektaş ilçesindeki Çelebilere bağlı Hızır Samut Ocağı talipleri bulunmaktadır. Kayapınar'da bulunan kutsal mekanlar arasında Kayapınar Dede ve Damlarca ziyaretleri yer alır. Kayapınar köyü yoğunluklu olarak Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.33. Büyükdere

Büyükdere, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesine bağlı bir köydür. Büyükdere'de yaklaşık 25 hane açık durumdadır. Büyükdere köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Büyükdere köyünün nüfusunun tamamı, Hacıbektaş ilçesindeki Çelebilere bağlı Hızır Samut Ocağı talibidir. Büyükdere köyünün kurulu olduğu yer geçmiş dönemde 19. yüzyılın ilk çeyreğine kadar "Şahdan Yaylası" adıyla Seyitgazi ilçesine bağlı Doğançayır beldesinin yaylasıdır.

Büyükdere köyünün kurucusu Türkmen Süleyman 1820'li yılların başında geçmiş dönemde Yozgat ili, Sorgun İlçesi, Eymür bucağına bağlı iken, günümüzde

Çorum ili, Alaca ilçesine bağlı Avutmuş köyünden, 19. yüzyılda Orta Anadolu'da, Bozok'ta yaşanan feodal karışıklıklar nedeniyle, göçle eski adıyla Arapören, günümüzdeki adıyla Doğançayır beldesine gelmiştir. Türkmen Süleyman bir yıl kadar Arapören'de kalmış sonra Arapören'in yaylası olan Şahdan yaylasına yerleşmiştir. Türkmen Süleyman'ın Şahdan yaylasına yerleşimi Büyükdere köyünün temelini oluşturuyor.

Büyükdere köyünün günümüzde de kısmen bilinen diğer adı, "Üçkuyu"dur. Büyükdere köyündeki kutsal mekanlar arasında Karaman Tekke ziyareti yer alır. Büyükdere köyünün yerleşiminde gözlenen farklı bir özellik, Büyükdere'nin Güllüce, Aksaklı, Yenikent gibi üç Sünni nüfuslu köyün ortasında yer almasıdır. Büyükdere köyü nüfusu, kendilerini, "Türkmen" olarak tanımlamaktadır. Büyükdere köyü, yoğunluklu olarak Ankara ve Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.34. Harmandalı

Harmandalı, Eskişehir il merkezine bağlı bir köydür. Harmandalı'nda yaklaşık 30 hane açık durumdadır. Harmandalı köyünün tamamı Alevi inançlıdır. Harmandalı'nda Hacıbektaş ilçesindeki Çelebilere bağlı Hızır Samut Ocağı ayrıca Garip Musa Sultan Ocağı, Hıdır Abdal Sultan Ocağı talipleri bulunmaktadır. Harmandalı köyü, yoğunluklu olarak Ankara, İzmir ve Eskişehir il merkezine göç vermiştir.

2.1.35. Yukarı Kartal

Yukarı Kartal, Eskişehir il merkezine bağlı bir köydür. Yukarı Kartal'da yaklaşık 30 hane açık durumdadır. Yukarı Kartal köy nüfusu, Alevi ve Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Yukarı Kartal köyü, Aşağı Mahalle ve Yukarı Mahalle olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. Yukarı Kartal köyünün, Aşağı Mahalle nüfusu, geçmiş dönemde Alevi inançlı gruptan oluşmaktaydı. Son dönemde Yukarı Kartal köyünün Yukarı Mahalle ve Aşağı Mahallesine Doğu Anadolu bölgesinden göçle gelen aileler yerleşmişlerdir. Doğu Anadolu bölgesinden göçle gelen grup

Sünni inançlıdır. Yukarı Kartal Köyüne yaşanan bu göçle Yukarı Kartal köyü Aşağı Mahalle günümüzde Alevi ve Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Yukarı Kartal köyü, Aşağı Mahallede yerleşik Alevi nüfus, kendilerini Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri olan Kayı boyundan, diğer bilinen ifade ile Karakeçili yürüğü olarak tanımlamaktadır.

2.1.36. Gündüzler

Gündüzler, Eskişehir ili, merkez ilçeye bağlı bir beldedir. Gündüzler’de yaklaşık 550 hane açık durumdadır. Gündüzler beldesinin nüfusu yoğunluklu olarak Sünni inançlı, az oranlı da Alevi inançlı gruplardan oluşmaktadır. Gündüzler beldesinde Koçu Baba Ocağı, Seyyid Battal Gazi Ocağı talipleri bulunmaktadır. Gündüzler beldesindeki kutsal mekanlar arasında Gündüz Bey ziyareti yer alır. Gündüzler beldesi “Gündüzler” adını Osman Gazi’nin kardeşi, akıncı beyi Gündüz Alp’in adından almaktadır. Gündüzler’i kuran Gündüz Alp’tir. Gündüz Alp’in asıl türbesi, Bilecik ilinin, Söğüt İlçesindedir.

2.1.37. Beyköy, Örencik Mahallesi

Örencik Mahallesi, Eskişehir ili, Sarıcakaya ilçesine bağlı, Beyköy Köyü’nün mahallesidir. Örencik mahallesi nüfusu, Alevi ve Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Örencik mahallesinde yaklaşık 35 hane açık durumdadır. Örencik mahallesindeki Alevi nüfus, Seyyid Battal Gazi Ocağı talibidir.

2.1.38. Doğançayır

Doğançayır Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesine bağlı bir beldedir. Doğançayır’da yaklaşık 500 hane açık durumdadır. Doğançayır beldesinin tamamı Alevi inançlıdır. Doğançayır beldesinin eski adı, “Arapören”dir. Doğançayır beldesinde, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı, Hıdır Abdal Sultan Ocağı, Sücaaddin Veli Ocağı, Hıdır Abdal Sultan Ocağı, Garip Musa Sultan Ocağı, Sultan Söylemez Ocağı

talimleri bulunmaktadır. Doğançayır beldesindeki kutsal mekanlar arasında Melikgazi, Arap Tekke, Kırkkız Makamı ziyaretleri yer alır.

2.1.39. Kavacık

Kavacık, Eskişehir ili, merkez ilçesine bağlı bir köydür. Kavacık köyü nüfusu Alevi ve Sünni inançlı gruplardan oluşmaktadır. Kavacık köyünün Aşağı Mahalle ve Yukarı Mahalle adıyla iki mahallesi bulunmaktadır. Kavacık köyündeki Alevi inançlı grup Yukarı Mahallede yerleşiktir. Kavacık köyü, Yukarı Mahalle'deki Alevi grupta Ocak mensubiyeti, ayin-i cem bilinci kaybolmuş durumdadır. Kavacık köyü Yukarı Mahalle kökenli, Eskişehir il merkezinde yaşayanlarla yapılan mülakatlarda dedelerinin geçmiş dönemde Doğançayır beldesinden geldiklerini belirtmişlerdir. Bu veri, Kavacık köyü Yukarı Mahalle'deki Alevi grubun bir kısmının Ocak mensubiyetinin Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı olması gerektiğini düşündürmektedir. Doğançayır beldesinde geçmişte ve günümüzde yerleşik tek dede ailesi Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocağı dedeleridir. Diğer yandan Kavacık köyü, Yukarı Mahalle kökenli olup Eskişehir il merkezinde yerleşik kimi gruplar Ocak mensubiyetini, ayin-i cem bilincini devam ettirmektedir. Bu grubun bağlı olduğu Ocak, ayin-i cem'lerine katıldıkları Ocak, Sultan Söylemez Ocağıdır. Kavacık'da bulunan kutsal mekanlar arasında Tekke Pınar ziyareti yer alır.

Eskişehir ilinde Alevi, Bektası nüfusunun yaşadığı 39 köyde, 22 Ocakta Alevi, Bektası inanç ritüelleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

3. ESKİŞEHİR YÖRESİNDE GÖZLEMLENEN RİTÜELLER

Çalışmada Eskişehir ili Alevi, Bektaşî köylerindeki inanç ritüelleri ayin-i cem ritüelleri, Muharrem ayı ritüelleri, Nevruz ritüelleri, Hidrellez ritüelleri, kurban ritüelleri, türbe, zaviye ziyaret ritüelleri olmak üzere belli başlıklarda incelenmiştir.

3.1. Ayin-i Cem Ritüelleri

Ayin-i cem ritüelleri, ikrar, görgü, dar, müsaahiplik ayin-i cemleri olmak üzere dört grupta toplanarak, ayin-i cem içerisindeki uygulama sırasına göre analiz edilmiştir.

Ayin-i cem, Alevilik, Bektaşilikte temel inanç ritüelidir. Ayin-i cem Alevilik, Bektaşilikteki inanç ritüellerini yoğunluklu olarak toplandığı ritüeller toplamıdır.

3.1.1. Eşik Niyazı

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde ayin-i cem'in yapılacağı mekâna gelen talipler, mekâna girmeden önce kapıya, eşige niyaz olurlar. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Ali Koç Baba Ocaklılarındaki eşik niyazının uygulaması şu şekildedir; Cemevindeki her talip çift, sırayla meydana niyaza gelir. Sırayla cemevindeki her talip çift, önce cemevinin eşigine gider. Ardından eşikte duran talip; “Bismillahirrahmanirrahim, ya mehtahal ebvap, eftahlena hayrel bab” der. Devamında talip, kapının sağına, “Esselamü aleyke ey nuru şeriat erenleri” diyerek niyaz olur. Ardından talip, kapının soluna, “Esselamü aleyke ey nuru tarikat erenleri” diyerek niyaz olur. Devamında talip, kapının üst eşigine, “Esselamü aleyke ey nuru marifet erenleri” diyerek niyaz olur. Ardından talip, kapının alt eşigine, “Esselamü

aleyke ey nuru hakikat erenleri” diyerek niyaz olur. Devamında talip, “Aman mürvet günahkârım erenler” diyerek sağ ayağıyla cemevine girer.

3.1.2. Küskün, Dargın Sorgusu

Küskün, dargın sorgusu, Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde Hacı Bektaş Veli'nin, “Eline, beline, diline sahip ol” ilkesi temel alınarak uygulanan, toplumsal otokontrol sistemi olarak tanımlanabilecek bir ritüeldir. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarındaki küskün, dargın sorgusunun uygulaması şu şekildedir. Dede;

“Derilipte Hak cemine gelenler
Halli midir, halsiz midir soralım?
Haklı olan otursun yerli yerinde
Haksız olanları bu dergahtan soralım” der.

Devamında dede, ayin-i cem topluluğuna dönerek; “Ayin-i cem kardeşler, aranızda dargın, kırgın, küskün varsa bile gelsin, dile gelsin, halini arz etsin, meydana gelsin, birbirinizden hoşnut musunuz?” diye sorar. Ayin-i cem topluluğu, dede'ye; “Allah eyvallah” şeklinde karşılık verir. Dede, “Birbirinizden hoşnut musunuz?”, “Birbirinizden hoşnut musunuz?” şeklinde aynı soruyu toplam üç kez yineler. Ayin-i cem topluluğu dede'nin soruyu her yineleyişine; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Devamında dede; “Ayin-i cem kardeşler, madem ki birbirinize karşı sevginiz var, davanız yok, aşığa nişan, sadığa bürhan” der. Böylece ayin-i cem topluluğu birbiriyle sefalaşır. Ayin-i cem topluluğunun sefalaşmasının ardından dede, şu gülbengi okur; “Bismişah Allah Allah, Hak yardımcınız, Muhammed, Ali müşidiniz, Hünkâr Hacı Bektaş Veli yardımcınız ola, menziliniz pâk, günahlarınız af ola, sürdüğünüz yoldan, çağırdığımız pirden, geçtiğiniz erkândan esirgemeye, haneniz, yurdunuz şen ve mamur ola, Cenab-ı Allah, yapmış olduğunuz zikirleri, ibadetleri dergahında kabul ve makbul eyleye, gerçeğe hü”.

Ardından görülecek, yıllık görgüden geçecek talipler ön sorgudan geçirilir. Yıllık görgüden geçecek talipler topluca meydana alınır. Meydana gelen her talip,

meydana niyaz olur ve ardından meydanda diz üstü olur. Devamında meydanda diz üstü halde olan görülecek taliplere, dede; “Erenler, geldiğiniz Ali yolu, durduğunuz Mansur darı, doğru gelip, doğru söyleyeceğinize aşk ile niyaz edin” der. Devamında meydanda diz üstü halde olan görgüden geçecek talimler, meydana niyaz olur, ardından tekrar meydanda diz üstü olur. Devamında dede, görgüden geçecek taliplere; “Erenler, bugün tarikat namazınız kılınacak, ikrar verdiniz, vermiş olduğunuz sözlerde duruyor musunuz? Görgünüzü engelleyici bir durumunuz var mı?” şeklinde sorular yöneltir. Meydanda diz üstü olan talimler; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Ardından dede, taliplerin verdiği yanıtları tasdiklemek niyetiyle; “Görgünüzü engelleyici bir durumunuz olmadığına aşk ile niyaz edin” der. Böylece görgüden geçen talimler, meydana niyaz olur. Ardından tekrar meydanda diz üstü olurlar. Devamında dede, ayin-i cem topluluğuna dönerek; “Ayin-i cem kardeşler, bu kardeşleriniz, bugün tarikat hizmeti görecekler, bu canlardan, ağrınmış, incinmiş, darılmış kişiler varsa, meydana gelsin, hakkını talep eylesin” der. Ayin-i cem topluluğu, dede’ye; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Ardından dede, ayin-i cem topluluğuna; “Ayin-i cem erenleri, öyle ise bu kardeşlerinize hakkınızı helal eder misiniz?” şeklinde soru yöneltir. Ayin-i cem topluluğu, dede’nin sorusuna; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Dede; “Hakkınızı helal eder misiniz?”, “Hakkınızı helal eder misiniz?” şeklinde soruyu toplam üç defa ayin-i cem topluluğuna yöneltir. Ayin-i cem topluluğu, dede’nin soruyu her yöneltişinde; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Devamında dede, meydandaki, görgüden geçen taliplere; “Erenler, içeride, dışarıda, bir küslü, bir alacaklı, bir davalı, bir verecekli çıkar, sizden gelip, hak talep ederse, gelecek yıl ki hizmetinize kadar onların haklı, sizlerin haksız olduğunu vicdadınız kabul ederse, onlarla barışıp, hukuklaşacağınıza, Allah’ın varlığına, birliğine söz verir misiniz? der. Devamında meydandaki, görgüden geçen talimler; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Ardından dede, şu gülbengi okur; “Bismişah, Allah Allah, Hak yardımcınız, Muhammed, Ali mürşidiniz, Hünkâr Hacı Bektaş Veli yardımcınız ola, menziliniz pâk, günahlarınız af ola, Ehl-i beyt yardımcınız ola, gerçeğe hü” Gülbeğ’in ardından, meydanda diz üstü olan, görgüden geçen talimler, meydana niyaz olurlar. Ardından meydandan ayrılırlar.

3.1.3. Tövbe Ritüeli

Tövbe istiğfar ritüeli, ayin-i cemlerde dede' nin önderliğinde ayin-i cem topluluğunun katılımıyla toplu olarak okunur, uygulanır. Ayin-i cem topluluğu, tövbe istiğfar ritüeli ile yapmış olduğu hatalar ve yanlışlar için Tanrı'ya dua eder. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Seyyid Battal Gazi Ocaklılarındaki tövbe istiğfar ritüelinin uygulanması şu şekildedir,

Dede; Tövbe günahlarımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah, elimizden, dilimizden, belimizden işlediğimiz günahlarımıza tövbe estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah, bilerek ya da bilmeyerek işlediğimiz bütün günahlarımıza tövbe estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah... Ey evrenin sahibi ulu Tanrı!

Doğduğumuz günden bu güne gelinceye kadar, eğer bilerek, bilmeyerek işlediğimiz gov, gıybet, hata, isyan, küçük ve büyük günahların hepsine canü gönülden tövbe ettik, pişman olduk. Bir daha işlemeyeceğimize tövbe estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah, evvelimiz Adem atamızdır, sonumuz bizim peygamberimiz iki cihan serveri Muhammed Mustafa'dır. Bu ikisinin arasında her ne kadar peygamberler, veliler, nebiler, gerçek erenler gelip geçti ise hepsi haktır. Hepsine inandık, iman getirdik, Hak, Muhammed, Ali yoluna, ilkelerine bağlandık. Ey Ulu Tanrım!

Günahlarımızı yarlığa, tövbelerimizi kabul eyle" der. Ardından dede, tövbe duvaz-ı imamını okuyarak hizmete devam eder. Dede;

"Dünü günü günah işlemek işimiz

Tövbe günahımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah

Muhammed, Ali'ye bağlı başımız

Tövbe günahımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah

Hasan Hüseyin'de balkır nur ise

İmam Zeynel sır içinde sır ise

Eğer özümüzde benlik var ise

Tövbe günahımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah

Biz İmam Bakır'ın izninden çıkmak

Özünü İmam Cafer'e kata gör ahmak
Reva mıdır bize hatırlar yıkmak
Tövbe günahımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah

Musa-i Kazım, Rıza kanınca meye
Taki, Naki emeğim sen verme zaye
Dünü günü ettiğimiz bed huya
Tövbe günahımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah

Hasan Ali Askeri'nin gülleri bite
Mehdi gelip gönlümüzün gamını ata
Dünü günü ettiğimiz gova, gıybete
Tövbe günahımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah

Hatayi'nim eydür Bağdat, Basıra
Şöyle kazanç ile böyle asıra
Sen keremkanisin kalma kusura
Tövbe günahımıza estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah"

Dede, tövbe duvaz-ı imamını tamamlayınca şu gülbengi okur; "Bismişah Allah Allah, la ilahe illallah Muhammeden Resulullah, Aliyi veliyullah, kamili mürşidullah, mürşidi kamilullah, hayır hacetlerimizi, hayır dileklerimiz kabul edici Allah, kabul eder inşallah, diyelim aşk ile bir Allah Allah

Allah Allah, akşamlar hayır ola, hayırlar feth ola, şerler def ola, münkirler mat ola, münafıklar berbat ola, müminler şad ola, meydanlar abad ola, sırlar mestur ola, gönüller mesrur ola, hanedan-ı fukara mamur ola, Er Hak, Muhammed, Ali yardımcımız, gözcümüz, bekçimiz ola, on iki imam, on dört masum-ı pak, on yedi kemerbest efendilerimiz katarlarından, didarlarından ayırmaya, pirimiz, üstadımız Hünkar Hacı Bektaş Veli, ceddin Seyyid Battal Gazi efendimiz muin ve desteğimiz ola, iki cihanda korktuğumuzdan emin, umduğumuza nail eyleye, dertlerimize derman, gönüllerimize iman, hastalarımıza şifa, borçlarımıza edalar ihsan eyleye, Zümre-i Naci'den, Güruh-u Salih'inden eyleye, Allah, devlet ve milletimizin kılıcını

keskin, sözünü üstün eyleye, gökten hayırlı rahmetler, yerden hayırlı bereketler ihsan eyleye, namerde muhtaç etmeye, dualarımızı izzetinde kabul eyleye, vaktimiz hayırlı gele, dil bizden nefes Hak, Muhammed, Ali'den ola, yuf münkire, lanet Yezide, rahmet mümüne, gerçekler demine hü”

3.1.4. Delil (Çerağ) Ritüeli

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde Nur suresi 35. ve 36. ayetlerde ifade edilen “İlahi nur” açıklamasını temsilen bir kandil yakılır. Yakılan bu kandilin ışığı, aydınlığı, ilahi nur’u temsil etmektedir. Ayin-i cemlerde yakılan bu kandil ayin-i cem’in sonuna kadar yanar halde tutulur. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarındaki çerağ ritüelinin uygulaması şu şekildedir,

Çerağcı meydanda, seccadenin üstünde diz üstü oturur. Çerağcının önünde, meydanda çerağ bulunur. Çerağcı, meydanda diz üstü halde iken, çerağcı, Nur suresi 35. ve 36. ayetleri okur. Ardından çerağcı, “Sadık-ı sak, Selman-ı Pak, Ahmed-i Muhtar, Haydar-ı Kerrar, tekbir edelim on iki imam aşkına” der. Böylece ayin-i cem topluluğu üç defa tekbir getirir;

“Allahu Ekber, Allahu Ekber, la ilahe illallah, vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahil hamd. Allahu Ekber, Allahu Ekber, la ilahe illallah, vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahil hamd. Allahu Ekber, Allahu Ekber, la ilahe illallah, vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahil hamd.”

Çerağcı, çerağı, tekbir getirilirken yakar. Tekbirlerin ardından çerağcı, meydanda diz üstü halde iken, çerağ, çerağcının önünde meydana durur halde iken, çerağcı şu duvaz-ı imamı okur;

“Evvel Hak Muhammet Alidir pirim

Erenler aşkına indi bu delil

Hatice Fatıma Serveri Zehra

Hasan Hüseyin'e yandı bu delil

Zeynel, Bakır, Cafer, Musa Kazım
Rıza, Tağı, Nağı, Askeri bizim
Bakırdır Mehdiye candan niyazım
Kırklar meydanında yandı bu delil

Hak Muhammed Ali'nin yarinden geldi
Hasan Hüseyinin nurundan geldi
Zeynel Abidinin sırrından geldi
Erenler aşkına yandı bu delil

İmam Bakır Cafer buldu yarini
Musa Kazım Rıza verdi serini
Tağı, Nağı, Askerinin torunu
Muhammed Mehtiye yandı bu delil

Hak Muhammed Ali kabul eyleye
Hasan Hüseyin, sebil eyleye
Zeynel Bakır Cafer vasfin söyleye
Kırklar meydanında yandı bu delil

Musa Kazım Rıza böyle buyurdu
Tağı Nağı Askerine duyurdu
Mehdi dedem zülfikarı sayırdı
Süleyman der pir aşkına yandı bu delil"

Çerağcı meydanda diz üstü halde iken okuduğu çerağ duvaz-ı imamını tamamlayınca elinde çerağ ile meydanda ayağa kalkar ve dara durur. Çerağcı bu aşamada şu duvaz-ı imamı okur;

"Bismişah, Allah Allah
Çün çerağı fahri uyandırdık Hüda'nın aşkına,
Seyyidül kevineyn Muhammed Mustafanın aşkına,
Saki-i Kevser Aliyyel Murteza'nın aşkına,

Hem Hatice, Fatıma, Hayrünnisa'nın aşkına,
 Şah Hasan Hulki Rıza, hem Şah Hüseyin-i Kerbela
 Ol İmam-ı Etkiya Zeynel Aba'nın aşkına
 Hem Muhammed Bakır ol kim nesli pak-i murteza
 Cafer- s Sadık İmam-ı Rahn ma'nın aşkına
 Musa-i Kazım İmam-i serfirazı ehl-i Hak,
 Hem Ali Musa Rıza'yı Esfiya'nın aşkına,
 Şah Taki ve ba Naki hem Hasan- l Askeri
 Ol Muhammed Mehdi-i Sahip liva'nın aşkına ,
 Pirimiz,h nkarımız Hacı Bektaş Veli'nin aşkına
 HaŐredek yanan ,yakılan aŐikanın aşkına ,
 Ber cemali Muhammed ,kemali İmam Hasan ,İmam
 Hüseyin Ali Ra Bülend'e salavat"

Ardından elinde çerağ ile meydanda darda duran  erağcı'ya, dede, Şu gülbengi okur; "Bismişah, Allah Allah,  ırağ-ı r Ően, fahri derviŐan, himmeti piran, piri Horasan, Hünkar Hacı Bektaş Veli, kutbul evliya, evliya'nın çerağı daim yana, Cenab-ı Allah yanan ıŐıklarını söndürmeye, kalplerinizi, yollarımızı aydın eyleye, hanenizi, yurdunuzu Şen ve mamur eyleye, yüce peygamberimizin nurlu yolundan cümlemizi ayırmaya, gerçeğe h " Gülbengin ardından  erağcı, elindeki çerağı yerine bırakır ve meydandan ayrılır. Böylece çerağ hizmeti tamamlanmıŐ olur.

3.1.5. Car (Süpürge) Ritüeli

Car ritüeli, Alevi, Bektaşi ayin-i cem içinde belli aralıklarla tekrarlanan bir ritüeldir. Alevi, Bektaşi inanç literatüründe car ritüeline "Car  alma" adı da verilir. Alevilik ve Bektaşilik'te car hizmetinin pirinin Seyyid-i Ferras olduğuna inanılır.Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşi gruplar içinde Hacı Ali Turabi Ocaklılarındaki car ritüelinin uygulaması Şu Şekildedir;

Carcı meydana gelir. Halaka'nın çevrili olduğu tüm meydana carcı, dede postuna sırtını dönmeden süpürür.Sonunda tüm meydana süpürerek Ocaklığın yanına

kadar gelir. Bu aşamada carcı, süpürgeyi Ocaklığa doğru süpürür. Ardından carcı meydana gelir ve dara durur. Carcı,darda iken şu tercümanı okur; "Erenler rahine (yoluna) düşdük, Aliyel Murteza baştır. Hüseyin-i Kerbela için gözlerim kan ile yaştır. Lanet olsun ol Yezidin bağı kara taştır. Er cemali Muhammed, kemali İmam Hasan, İmam Hüseyin, Ali'yi pir bilelim verelim Muhammed,Ali'ye selavat" Devamında ayin-i cem topluluğu selavat getirir, "Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala al-i Muhammed" Selavat'ın ardından carcı sağ köşedeki dede(pir) postuna gider. Bu aşamada carı carcının sağ koltuğunun altıdır. Carcı, dede postunun önüne gelir. Sağ eliyle sol avuç içini, "Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali" diyerek üç defa sıvazlar. Ardından aynı şekilde Ocaklığa gider ve sağ eliyle sol avuç içini, "Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali" diyerek üç defa sıvazlar. Ocaklığın ardından carcı, sol köşedeki rehber postuna gider. Aynı şekilde sağ eliyle sol avuç içini, "Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali" diyerek üç defa sıvazlar. Ardından carcı meydana gelir ve carcı, carı, "Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali" diyerek üç defa yere sürer. Ardından carcı, carı sağ koltuğunun altına alır ve dara durur..Carcı dara durduğunda, sır suyu hizmetini görecek bir bacı elinde su dolu bir tasla, diğer elinde de boş bir kapla meydana gelir ve carcının sağ omzuna niyaz olur ve carcının solunda dara durur.İki hizmetli darda iken dede, şu gülbengi okur; "Allah Allah, car-i Selman, mülk-i Süleyman, kör ola Yezid-i Mervan, Şah gele, Mehdi çıka, Seyyid-i Ferraş'dan cümlemize şefaata ola, gerçeğe hü "Gülbengin ardından carcı cara niyaz eder ve meydandan ayrılır.

3.1.6. Selman Suyu (İbrik) Ritüeli

Selman suyu, ibrik ritüeli Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde, ayin-i cem içinde belli aralıklarla tekrarlanan bir ritüeldir. Sembolik abdest, tarikat abdesti olarak da tanımlanan selman suyu ritüeli bir er ve bir bacı hizmetli tarafından yapılır. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarındaki selman suyu ritüelinin uygulaması şu şekildedir;

Selman hizmeti için bir er ve bir bacı hizmetli meydana gelir. Er hizmetlinin bir elinde su dolu bir ibrik, bir elinde de leğen benzeri, küçük bir kap vardır. Bacı

hizmetlinin elinde ise havlu vardır. Er hizmetli, dede'den başlayarak kırklar makamı olarak tanımlanan ilk halkadakilerin, sıradakilerin ellerine su döker. Er hizmetlinin arkasında bacı hizmetli, ellerine su dökülenlere havlu tutar. Er ve bacı hizmetli, hizmetin sonunda meydanda dara dururlar. Devamında er olan hizmetli darda iken şu tercümanı okur; "Men gulami Haydariyem, oldu hizmetim Hak ile Hak, bu hizmette bize üstaddır, kırklar meydanında Selman-ı Pak, Hak deyip ceme gelen, Hak, Muhammed, Ali'ye gönül veren, versin Muhammed Ali'ye candan selavat." Böylece ayin-i cem topluluğu selavat getirir. "Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala ali-i Muhammed" Ardından dede, darda duran iki hizmetliye şu gülbengi okur; "Bismişah, Allah Allah, hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, Selman-ı Pak efendimizin himmeti üzerinize hazır ve nazır ola, gerçeğe hü "Gülbengin ardından iki hizmetli meydandan ayrılır.

3.1.7. El Suyu Ritüeli

El suyu ritüeli, Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde, ayin-i cem içerisinde belli aralıklarla tekrarlanan bir ritüeldir. El suyu ritüeli, Eskişehir yöresinde, Yayıklı köyünde talipleri bulunan Hacı Ali Turabi Ocaklılarının ayin-i cemlerinde uygulanan bir ritüeldir. El suyu ritüeli, selman suyu ritüelinin bir benzer uygulamasıdır. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Hacı Ali Turabi Ocaklarındaki el suyu ritüelinin uygulaması şu şekildedir;

El suyu hizmeti için bir er hizmetli meydana gelir. Hizmetlinin omzunda bir havlu, sağ elinde su dolu bir ibrik, sol elinde de küçük, leğen benzeri bir kap vardır. Hizmetli tek dizi üzerine çökerek, önce dede postunun yanına gelir, ve ilk dede'ye daha sonra dede'nin solunda bulunan iki kişinin eline su döker. Ardından sol köşede bulunan rehber postuna gider ve rehberin eline su döker. Ardından rehberin sağ'ından başlayarak halakadaki tüm erlerin eline su döker, hizmeti dede postunun solunda bulunan ve daha önce su döktüğü ikinci ere kadar devam eder. Hizmetin sonunda hizmetli ibrik ve leğen'i bir hizmetliye emanet eder ve havlu ile dara durur. Hizmetli halakadaki erlere su dökerken havluyu halakadaki erler birbirlerine uzatırlar. Dede havlu ile dara durmuş olan hizmetliye şu gülbengi okur; "Allah

Allah,hizmetleriniz Hakka, emekleriniz dergaha kayıt ola, erenlerin yunağı pak ola, Selman-ı Pak efendimizin hüsn-ü kerametleri üstümüze ola,gerçeğe hü "Gülbengin ardından hizmetli elindeki havluya niyaz olur ve meydandan ayrılır.

3.1.8. Sır Suyu Ritüeli

Sır suyu ritüeli, Eskişehir yöresinde Hacı Ali Turabi Ocaklarının uyguladığı bir ritüeldir. Sır suyu ritüeli ile sunulan sır suyu insanın içsel arınmasını temsil etmektedir. Sır suyu ritüelinin uygulaması şu şekildedir;

Tam carı hizmeti sonrası carcının meydandan ayrılmasından sonra meydana darda duran sır suyu hizmetini yapacak bacı önce şu tercümanı okur; "Yüzüm süre süre geldim dergaha sinem oldu çark,hizmetini yap, özün olsun pak, bizim pirimiz kırklar içinde Selman-ı Pak er cemali Muhammed, kemali İmam Hasan, İmam Hüseyin, Ali'yi pir bilelim verelim Muhammed Ali'ye selavat" Böylece ayin-i cem topluluğu selavat getirir" Allahümme salli ala seyyidina Muhammed ve ala ali Muhammed". Sır suyu hizmetini gören bacı bir elinde su dolu kap, diğer elinde boş kapla ilk olarak sağ köşedeki dede postuna gider. Sır suyu hizmetini gören bacı, boş kaba su doldurur ve dedeye verir. Dede suyu alır ve içer. Sır suyu hizmetini gören bacı dede'den sonra, dedenin solundaki iki kişiye daha aynı sunumu yapar. Dede ve dedenin solundaki iki kişi bacı'nın sunduğu sır suyunu içtikten sonra su dolu kaba serçe parmaklarını hafifçe dokundurur ve niyaz olur.Sır suyu hizmetini gören bacı daha sonra dedenin sağındaki Ocaklığa gider ve gaip erenler hakkına üç damla Ocaklığa su döker. Ardından sır suyu hizmetini gören bacı sol köşedeki rehber postuna gider. Ve bacı aynı sır suyu sunumunu rehberine yapar. Ardından hizmetli olan bacı rehberin sağından itibaren halakadaki ayin-i cem erenlerine daha önce dedenin solunda yer alan ikinci kişiye kadar tüm halakaya aynı sır suyu sunumunu yapar. Dede ve halakadaki diğer ayin-i cem erenlerine sunum yapılırken; "Hü, nur ola, sır ola, kalbe güfer(aydınlık) ola, dertlere deva ola, hastalara şifa ola, ceset bekçisi ola gerçeğe hü" gülbengini belli aralıklarla dede ve halakadaki ayin-i cem erenleri tekrarlar. Sır suyu hizmetini gören bacı halakadaki hizmetini tamamlayınca hizmetli bacı sağ köşedeki dede postunun yanına gider. Sır suyunun bulunduğu kabi

dede bu aşamada tutar ve kalan suyu hizmetli bacı içer. Ardından geri geri gelerek meydana dara durur. Bu aşamada dede darda duran hizmetliye, şu hizmet gülbengini okur; "Allah Allah, hizmetlerimiz Hakka, emeklerimiz dergaha kayıt ola, erenlerin yunağı pak ola, sırrı gaim ola Selman-ı Pak efendimizin hüsnü himmetleri, keşfi kerametleri üzerimize hazır ve nazır ola,gerçeğe hü" Gülbengin ardından sır suyu hizmetini gören bacı meydana ayrılır.

3.1.9. Seccade Ritüeli

Alevi,Bektaşî ayin-i cemlerinde ikrar, müsahiplik, görgü, dar hizmeti öncesi meydana seccade serilir. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Pir Ahmet Efendi Ocaklılarındaki seccade ritüelinin uygulaması şu şekildedir;

Seccadeci elinde katlı halde seccade ile meydana gelir ve seccadeyi meydana serer. Seccadeci seccadeyi serdikten sonra seccadenin sol alt köşesini içe doğru kıvrır.Seccadenin içe doğru kıvrılan köşesi yola girmeyi temsilen sembolik giriş kapısıdır. Seccadeci seccadeyi serdikten sonra seccadenin dört köşesine ve ortasına niyaz olur. Niyaz sonunda seccadeci meydana ayrılır.

3.1.10. Görgü Ritüeli

Alevilik ve Bektaşîlik'te görgü ritüeli, ikrar vererek vererek veya müsahipli olarak ocağın talibi olan taliplerin her yıl düzenli olarak verdikleri ikrarı tazelemek amacıyla uygulanan bir ritüeldir. Görgü ritüeli, taliplerin ikrar verirken ifade ettikleri ve söz verdiği ilkeleri koruduğuna dair uygulanan bir ritüeldir. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarında görgü ritüelinin uygulaması şu şekildedir;

Dede, "Hizmet sahipleri meydana gelsin" der. Böylece yıllık görgüden geçecek talipler topluca meydana gelirler. Yıllık görgüden geçmek için meydana gelen her talip, seccade'nin dört köşesine, sırayla, "İslamtü aleyke ya Ali, Ednamtü aleyke ya Ali, Ekremtü aleyke ya Ali, Azamtü aleyke ya Ali" diyerek niyaz olur. Her

talip seccadenin dört köşesine niyaz olduktan sonra, seccadenin ortasına “Medet, mürvet ya Muhammed, ya Ali” diyerek niyaz olur. Seccade niyazını tamamlayan her talip, sağ baştan başlayarak seccade üzerinde dara durur. Erler önde, bacılar arkada dara dururlar.

Ardından tüm görülecek talipler, meydana dara durduktan sonra sağ baştaki talip “Allah Allah, durduk divana, uyduk Kuran’a niyet ettik, Allah rızası için tarikat namazını kılmaya, Seyyidül kainat Hazret-i Muhammed Mustafa’ya selavat” der. Böylece ayin-i cem topluluğu selavat getirir. “Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala al-i Muhammed”.

Ardından talip; “Canı dilden bel bağlayıp, ben evliya erkanına, hamdulilllah yine durduk pirimizin divanına, hem de çok kusurumuz var aman el aman, sığınarak geldik yoluna, erkanına”der. Devamında dede, Araf süresi 23. ayeti okur. Dede; “Bismillahirrahmanirrahim, kala rabbena zalemma enfüsena ve inlem teğfirlena ve terhamma lene kunenne minel hasirin”

Ardından dede; Erenler, geldiğiniz Ali yolu durduğunuz Mansur darı, ne görüp niye geldiniz?”der. Meydanda darda duran, yıllık görgüden geçen talipler; “Hakkı görüp, Hakka geldik” şeklinde dede’ye yanıt verirler. Devamında dede, meydanda darda duran taliplere; “Hak gönlünüzün muradını versin” der.

Ardından dede; “Bismişah, Allah Allah, Elhamdulillah yine durduk erenler divanına, sığındık geldik Cenab-ı Hak’ın lütfuna, ihsanına, ihsanından ayırma ey Gani Hüda, darda, bunda koyma ya Muhammed Mustafa “Kala rabbena” ayeti ile iki cihanda kadim eyleye. Dar çekenler didar görenler cehennem narında yanmaya, secdeye inen başlar ağrı, acı görmeye, cümle kullara Hak muradını vere, gerçeğe hü”der.

Devamında meydanda darda duran talipler secdeye varırlar ve secdede kalırlar. Ardından dede; “Hak cesetlerinize can vermiş, kalbinize iman vermiş, dilli başlısınız, doğru gelip, doğru söyleyeceğinize baş kaldırın, doğru söyleyin” der.

Böylece meydanda secdede duran, yıllık görgüden geçen talipler, secdeden kalkar ve meydanda diz üstü olurlar. Ardından dede, meydanda diz üstü olan taliplere; “Hu erenler, Hak, Muhammed, Ali yoluna,Hünkar Hacı Bektaş Veli dergahına, Seyyid Cemal Sultan, Öksüz Ali Baba Ocağına, ne görüp, ne geldiniz?” şeklinde soru yöneltir. Meydana diz üstü olan talipler; “Hakkı görüp, Hakka geldik” şeklinde yanıt verirler. Dede; “Hakkı gören gözler, ağrı, acı, görmesin” der.

Ardından dede, meydana diz üstü olan, yıllık görgüden geçen taliplere “Erenler, bu yola ikrar verdiniz.Aynı ikrarda ve son görgünüzden bu yana vermiş olduğunuz sözlerde duruyor musunuz?” şeklinde soru yöneltir. Meydandaki talipler, “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Dede, taliplerin sözlerini tasdiklemek niyetiyle “Sözünüzde durduğunuza dair aşk ile niyaz edin” der. Böylece meydanda diz üstü halde duran talipler, meydana niyaz (secde) olurlar. Ardından tekrar, meydandaki talipler, secdeden kalkar ve diz üstü olurlar.

Devamında dede, meydandaki diz üstü olan taliplere şu telkinlerde bulunur; “Erenler, döktüğünüz varsa doldurun, yıktığınız varsa yapın, ağlattığınız varsa güldürün, yine de “Enel Hak deyin” der.

Ardından dede, meydana da diz üstü olan, yıllık görgüden geçen taliplere, “Erenler, dargınlık, küskünlük, kırgınlık, hakkınız, hukukunuz, var mı? Tarikat kardeşlerinizle nasılsınız? Komşularınızla nasılsınız? Onlarla bir alacaklınız, verecekliniz var mı? İçeride, dışarıda, uzakta, yakında bir dargınlığınız alacaklınız, hukuklunuz gelip, hak talep ederse, onların haklı, sizin haksız olduğunuzu vicdanınız kabul ederse, onlarla helalleşip, hukuklaşıp, barışacağınıza söz verir misiniz?” şeklinde sorular yöneltir. Meydandaki talipler, dede'nin sorusuna; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Dede, taliplerin sözlerini tasdiklemek niyetiyle; “Aşk ile bir niyaz edin”der. Böylece meydanda diz üstü halde duran talipler, meydana niyaz (secde) olurlar. Ardından tekrar, meydandaki talipler, secdeden kalkar ve diz üstü olurlar.

Devamında dede, meydanda diz üstü olan taliplere, şu soruları yöneltir; “Erenler, Allahü Teala’nın varlığı, birliği hak mıdır? Allahü Teala’nın adalet hükmü var mıdır? Hak olduğuna yol ile yolda mısınız? Allahü Teala’nın tevhit hükmü hak mıdır? Peygamberimiz Hazret-i Muhammed Mustafa’nın peygamber oluşu hak mıdır? Kuran-ı Kerim’in bizim kitabımız oluşu hak mıdır? Allahü Teala’nın melekleri hak mıdır? Hazret-i Aliyyel Murteza’nın veliliği hak mıdır? Ehl-i beyt hak mıdır? Pirimiz, Hünkar Hacı Bektaş Veli’nin serçeşmenin başı oluşu hak mıdır? Bunların hak olduğuna yol ile yolda mısınız?” Meydandaki talipler, dede’nin sorularına; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Dede, taliplerin sözlerini tasdiklemek niyetiyle; “Aşk ile bir niyaz edin” der. Böylece meydanda diz üstü duran talipler, meydana niyaz (secde) olurlar. Ardından tekrar, meydandaki talipler, secdeden kalkar ve diz üstü olurlar.

Devamında dede, meydanda diz üstü olan taliplere şu soruları yöneltir; “Erenler, ana, baba hakkı, hak mıdır? Pir, mürşit hakkı hak mıdır? Öleceğiz, dirileceğiz, rüz-u kıyamete varıp, sorgu, hesap göreceğiz hak mıdır? Şeriat, tarikat, marifet, hakikat hak mıdır? Üç sünnet, yedi farz, dört kapı, kırk makam hak mıdır? Bunların hak olduğuna yol ile yolda mısınız?” der. Meydandaki talipler, dedenin sorularına; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Dede, taliplerin sözlerini tasdiklemek niyetiyle; “Aşk ile bir niyaz edin” der. Böylece meydanda diz üstü halde duran talipler, meydana niyaz (secde) olurlar. Ardından tekrar meydandaki talipler, secdeden kalkar diz üstü olurlar.

Devamında dede, ayin-i cem topluluğuna dönerek; “Ayin-i cem kardeşler, bu canlar, Mansur gibi asılacağız, Nesimi gibi yüzüleceğiz, Fazlı gibi hançerleneceğiz, yinede Hak yolundan dönmeyeceğiz derler. Bu canları, komşuluk hakkında, kardeşlik, yol hakkında nasıl bilirsiniz?” diye sorar. Ayin-i cem topluluğu, dedenin sorusuna; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Ardından dede, tekrar ayin-i cem topluluğuna dönerek “Öyle ise bu kardeşlerinize hakkınızı helal eder misiniz” diye sorar. Ayin-i cem topluluğu dedenin sorusuna; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Dede; “Hakkınızı helal ettiniz mi?” şeklinde soruyu toplam üç defa yineler. Ayin-i cem topluluğu, dedenin soruyu her yineleyişine; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Devamında dede; “Birbirinize karşı sevginiz olup davanız olmadığına dair

aşağı nişan, sadığa bürhan” der. Böylece ayin-i cem topluluğu sefalaşır. Ardından dede, Seyyidül kainat Hazret-i Muhammed Mustafaya selavat”der Böylece ayin-i cem topluluğu selavat getirir. “Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala al-i Muhammed” Devamında dede, şu tövbe duvaz-ı imamını okur;

“Affet günahımı ey gani settar
Tövbe günahıma estağfirullah
Bağışla suçumu Haydarı Kerrar
Tövbe günahıma estağfirullah

Eğer hata geldi ise dilimden
İmanımdan, ikrarımdan yolumdan
Suçum bağışlamak senin şanımdan
Tövbe günahıma estağfirullah

Hatice Fatıma Hasan hakkı çün
Hüseyini Kербela hüda hakkı çün
İmam Zeynel İmam Bakır hakkı çün
Tövbe günahıma estağfirullah

İmam Cafere edelim niyazı
Musa Kazım Rızaya sürelim yüzü
Şah Tağı ba Nağı hıfz eyle bizi
Tövbe günahıma estağfirullah
Hasan-ül Askeri Şah Mehdi haktır
Müminiz meydanda kalbimiz paktır
İlhami dervişin günahı çoktur
Tövbe günahıma estağfirullah”

Dede, tövbe duvaz-ı imamını tamamlayınca, şu gülbengi okur; “İlahi Yarabbi, eğer bizim elimizden, dilimizden, belimizden ve cem-i azalarımızdan şirk, hata zuhur ettiyse, biz bunların cümlesine, tövbe ettik, bir daha yapmamaya azmen, cezmen, kastettik, peygamberlerin evveli Adem Aleyhisselam, ahiri Hazret-i Muhammed Mustafa’ya kadar, bütün peygamberlere inandık, iman ettik. Eşhedü enna ilahe

illallah ve eşhedü enna Muhammeden abduhü ve resullullah ve eşhedü enna Aliyün veliyullah, veliyül mürşit, mürşidi Kamilullah” Dede, üç defa kelime-i şehadet getirirken ayin-i cem topluluğu da dedeye eşlik eder.

Ardından meydanda diz üstü olan ve yıllık görgüden geçen talip çiftlerin, tarikatta nikah tazeleme hizmeti yapılır. Dede, önce meydandaki erlere (taçlı bacı); “Erenlerim, Allah’ın emri, Resulullah’ın sünneti, İmam Cafer-i Sadık hazretlerinin içtihadı ile, tarikatta nikahlı bulunan bacılarımızı nikahınıza kabul ediyor musunuz?” diye sorar. Meydandaki erler; “Allah eyvallah” şeklinde dede’ye yanıt verirler. Dede, er taliplerin (taçlı bacıların) sözlerini taktiklemek niyetiyle “ Aşk ile niyaz edin” der. Böylece meydandaki erler, meydana niyaz (secde) olur ve ardından tekrar meydanda diz üstü olurlar. Devamında dede, meydandaki bacılara (saçlı bacı); “Kardeşler, Allah’ın emri, Resulullah’ın sünneti, İmam Cafer-i Sadık hazretlerinin içtihadı ile, tarikatta nikahlı bulunan kardeşlerimizi nikahınıza kabul ediyor musunuz?” diye sorar. Meydandaki bacılar; “Allah eyvallah” şeklinde dede’ye yanıt verirler. Dede bacı taliplerin (saçlı bacıların) sözlerini tasdiklemek niyetiyle, “Aşk ile niyaz edin” der. Böylece meydandaki bacılar, meydana niyaz (secde) olur ve ardından tekrar meydanda diz üstü olurlar.

Devamında yıllık görgüden geçen talipler, meydanda diz üstü halde iken dede, şu gülbengi okur; “Allah Allah, hizmetleriniz kabul ola, muratlarınız hasıl ola, iki cihanda yüzünüz ak, meydanınız pak ola, pirimiz Hünkar Hacı Bektaş Veli’nin himmeti cümlemize hazır ve nazır ola, gerçeğe hü, mümine ya Ali” Gülbengin ardından meydandaki talip çiftler, çift çift sırayla dede’nin yanına gelir. Dede’nin yanına gelen talip çift’den erkek talip, dede’nin sol dizine, bacı talip, dede’nin sağ dizine, iki ellerinin avuçları yüzlerine kapalı halde niyaz olurlar. Devamında talip çift, dede’nin sağ ve sol dizlerine niyaz halde durur iken, talip çiftin üstüne beyaz çarşaf örtülür. Bu aşamada dede, Fetih süresi 10. ayeti (yedullah ayeti) okur.

Ardından dede, Fetih süresi 18. ayeti okur. Devamında dede Nad-ı Ali duasını okur. Dede; “ Nad-ı Aliyyen mazharel acayübü külleme tecidü avnenleke finne vaibi ilallahi haceten küllü hemmim ve gammim siyancali bi azametike Ya Allah, Ya Allah, Ya Allah, ve bi nur-u nübüvvetike Ya Muhammed, Ya Muhammed, Ya

Muhammed, ve bi ismetike Şah Hasan, Şah Hasan,Şah Hasan ve bi ismetike Şah Hüseyin, Şah Hüseyin, Şah Hüseyin, la feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar, nasrun minallahi ve fethün garib ve beşşiril müminine Ya Muhammed Mustafa”

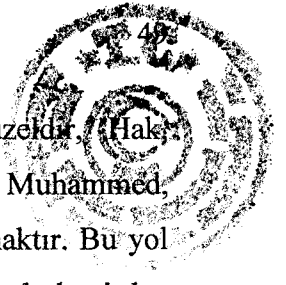
Dede, Nad-ı Ali duasının ardından talip çiftin sırtına, “Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali, Şah Hasan, Şah Hüseyin deşt-i Kerbela, Ya Fatıma-tül Zehra diyerek beş defa pençe-i al-i aba sürer. Devamında dede ellerini talip çiftin sırtında tutarak şu gülbengi okur; “Bismişah, Allah Allah, Şah-ı Merdan Muhammed Ali neslindenim, nakli Gürüh-u Naci fırkayı Bektaşidenim, mürşidim Muhammed, rehberim Ali, dilde dileğinizi, gönülde muradınızı vere Cenab-ı Allah, sürdürdüğünüz yoldan, çağırdığınız pirden, geçtiğiniz erkandan mahrum eylemeye, gerçeğe hü” Gülbengin ardından talip çiftin üzerinde örtülü örtü kaldırılır. Dede talip çifte; “Mihracınız mübarek olsun” der. Bu ritüel, sırayla görülecek tüm talip çiftler için uygulanır. Görülecek tüm talip çiftler için bu ritüel tamamlanınca, görgüden geçen talipler, topluca meydanda dara dururlar Bu aşamada dede, şu gülbengi oku; “Bismişah, Allah Allah, hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl, ömrünüz uzun ola, binanız kadim ola, Cenab-ı Allah şeytanın izine, münafiğin sözüne uydurmaya, dünyada melanette, ahirette delalette koymaya, sürdürdüğünüz yoldan, çağırdığınız pirden, geçtiğiniz erkandan mahrum eylemeye, hanenizi şen ve mamur eyleye, gözünüzden acı, yaş, binanızdan, taş düşürmeye, dil bizden, nefes Hünkar Hacı Bektaş Veli’den ola, gerçeğe hü” Gülbengin ardından meydanda dara duran talipler, meydana niyaz olurlar.Ardından talipler niyazdan kalkarak, seccadeyi uçlarından elleriyle tutarak dara dururlar. Devamında dede, şu gülbengi okur; “Bismişah, Allah Allah, seccadeniz ak,yüzünüz pak ola, cehennem ateşine sır perdesi ola, kazanıza kalkan ola, seccadeniz cennet seccadelerinden ola, gerçeğe hü, mümine ya Ali “Gülbengin ardından meydandaki talipler seccadeyi toplarlar. Devamında meydandaki görülen talipler, ayin-i cem topluluğu ile sefalaşır. Ayin-i cem erenleri, görgüden geçen taliplerle sefalaşırken; “Mihracınız kutlu olsun” diyerek talipleri kutlarlar.

3.1.11. İkrar Ritüeli

Evli bir çiftin Aleviliğe girişi ve ocağın talipleri oluşları ikrar ritüeli ile yapılır. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Koçu Baba Ocaklarındaki ikrar ritüelinin uygulaması şu şekildedir;

Dede; “İkrar verecek canlar meydana gelsin” der. İkrar verecek canlar meydana gelir. İkrar verecek çift (karı-koca) seccadenin üzerine beş niyazı tamamlar ve dara dururlar. Ardından dede ikrar verecek çifte telkinlerde bulunur. Dede; “Erenler, geldiğiniz yol Hak, Muhammed, Ali yolu, durduğunuz dar Mansur darı, cesedinizde can, kalbinizde iman, ağzınız kilit, diliniz mühür, neyi görüp neye geldiniz” der. İkrar verecek talipler; “Hakkı gördük Hakka geldik” der. Ardından dede tekrar; “Erenler, geldiğiniz yok Hak, Muhammed, Ali yolu, durduğunuz dar Mansur darı, cesediniz de can, kalbinizde iman ağzınız kilit, diliniz mühür neyi görüp, neye geldiniz” der. İkrar verecek talipler; “Hakkı gördük, Hakka geldik” der. Ardından dede tekrar; “Erenler, geldiğiniz yok Hak, Muhammed, Ali yolu, durduğunuz dar Mansur darı, cesedinizde can, kalbinizde iman, ağzınız kilit, diliniz mühür, neyi görüp, neye geldiniz” der. Devamında dede; “Niyaz edin başkaldırmayın”der. Talipler secdeye varırlar. Ardından dede; “Doğru söyleyeceğinize niyaz edin, dal oturun”der.

İkrar veren talipler niyaz olur, meydana diz üstü otururlar. Dede; “Erenler, Hak, Muhammed, Ali yoluna ikrarbend olmaya karar vermişsiniz. Bu konuda iyi düşündünüz mü? Birbirinize sordunuz mu? Birbirinizin rızasını aldınız mı? Yoksa, anne babanızın, arkadaşlarınızın zorlaması ile mi geldiniz? Tanıdığımız bir kişi ikrar vermiş bizde ikrar verelim görüşü ile mi geldiniz? İkrar vermeye karar kıldıktan sonra yakınlarınızın görüşünüzü aldınız mı? İkiniz anlaşarak, kendi isteğinizle, gönül birliği yaparak buraya geldiğinizden emin misiniz? Eğer emin değilseniz yol yakın iken buradan ayrılabilirsiniz, kimse sizi ayıplamaz, kınamaz, kendi kararınızla mı ikrar vermek istiyorsunuz?” der. Dede; “Kendi kararınızla mı ikrar vermek istiyorsunuz?”, “Kendi kararınızla mı ikrar vermek istiyorsunuz?” şeklinde bu soruyu üç kez yineler. İkrar veren talipler, “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir.

Ardından dede, telkinlere devam eder; “İkrar vermek güzeldir (Hak). Muhammed, Ali yoluna can, baş feda etmek anlamına gelir. İkrar Hak, Muhammed, Ali yolunda, yürümek demektir. Dostuna dost, düşmanına düşman olmaktır. Bu yol dikenli yoldur. Bu dikenli yolda yalınayak yürüyebilecek misiniz? Bu yok demirden leblebidir, yiyebilecek misiniz? Bu yol ateşten gömlektir, giyebilecek misiniz? Bu yol kızgın çöllerdeki kızgın kum gibidir, yürüyebilecek misiniz? Sizler söz vermiş olacaksınız, mürşit sizlere yedullah ayetini okuyacak, bundan sonra verdiğiniz sözde, ikrarınızda sabit kalırsanız üzerinde yürüdüğünüz dikenler size batmaz, demirden leblebi dişinizi kırmaz, ateşten gömlek ve kızgın çöl sizi yakmaz, verdiğiniz sözde durabilecek misiniz? Eğer verdiğiniz sözde durmazsanız aynı ayetin hükmüne göre bunun ağır cezası vardır, bu yolda yürüyebilecek misiniz? Yürüyemeyeceğinizi düşünüp kararınızdan vazgeçerseniz yolunuz açık olsun, vakit henüz daha erken, bizim yolumuza göre İslam’ın en temel şartı üçtür. Bunlar; eline, beline, diline sahip olmaktır. Bu şu demektir; Elinle koymadığını hırsızlık amacıyla almayacaksın, helal kazanca haram katmayacaksın, boğazdan haram nokma geçmeyecek, helaliniz yani eşiniz sağ iken hastalıkta, sağlıkta, iyi günde, kötü günde, her ne halde olursanız olun başka bir kadına yada başka bir ere şehvet gözüyle bakmayacaksınız, iki insanı birbirine düşürecek şekilde yalan sözde bulunmayacaksınız, yalan söylemeyeceksiniz. İşinizde hile yapmayacağınıza evinize, eşinize, aşınıza, bağlı kalacağınıza, küçüklerinize sevgi, büyüklerinize saygı göstereceğinize, komşularınızla iyi komşuluk içinde olacağınıza, eşinizin anne ve babasına ayırım yapmaksızın saygı göstereceğinize, söz veriyor musunuz?” der. Ardından dede talip çifte şu telkinde bulunur;

“Ey talip:

Yalan söyleme

Gıybet etme

Putperest olma

Kin, kibir tutma

Hasetlik etme

Gördüğünü ört, görmediğini söyleme

Elinle koymadığını alma

Elin ermediği yere el sunma

Sözün geçmediği yere söz söyleme

İbretle bak, ilimle söyle
Küçüğüne izzet eyle
Büyüğüne hizmet eyle
Eline, beline, diline sahip ol
İkrarını saf eyle
Hakkı özünde mevcut bil
Her esrar erenler agah ol
Özünü tarikatta sabit kıl
Rehberin Ali,mürşüdün Muhammed,
Mezhebin, İmam Cafer Güruh-ı Naci,
Pirin Hünkar Hacı Bektaş Veli olsun.
Eğer ikrarından dönersen;
Yüzün kara olsun mu?
Ruz-u mahşerde Muhammed Mustafa'nın şefaatinde mahrum olursun
Ehl-i Beyt'ten uzak kalırsın
Kadere, rızaya razı ol. Eğer bunları yapmazsan;
Yüzün kara olsun mu?
Ey talip;
Bu yol çok incedir
Demirden leblebidir yiyebilir misin?
Kıldan köprü geçebilir misin?
Ateşten gömlek giyebilir misin?
Dikenli yolda yürüyebilir misin?
Bunlara razı olursan, yolunuz açıktır
Yoksa Muhammed Ali'nin talibe ihtiyacı yoktur.Hiç gelme...
Allah cümlemizi Muhammed Ali yolundan ayırmasın.
Allah Eyvallah..."

İkrar veren talipler; "Allah eyvallah" derler. Ardından dede hizmete devam eder. Dede; "Öyle ise size ikrarbend olmanız için bir rehber gerekli, rehbersiz menzile ulaşılmaz, kimi rehber seçiyorsanız gidin onun dizine niyaz edin" der. Talipler ayin-i cem topluluğundan istedikleri kişiyi rehber olarak seçerler. Rehber olarak seçtikleri kişinin yanına giderek niyaz ederler.

Devamında rehber ve ikrar veren talipler cemevinin dışına çıkarlar. Dışarıda rehber ikrar vereceklere abdest aldırır. Çifte ikrar ile ilgili açıklamalarda bulunur. Rehber erkek talibin boynuna bent takar ve rehber bu bentten tutar. Bayan ise eşinin arkasında yer alır ve eşinin giysisini tutar. Rehber ve talipler cemevinin kapısına niyaz olurlar. Niyazın devamında cemevine girerler, Bir adım atarlar ve bu aşamada rehber; “Esselamün aleyküm ey şeriat erenleri”der. Dede yanıt olarak; “Ve aleyküm selam şeriat erenleri” der. Ardından rehber ve talipler bir adım daha atarlar ve dururlar. Rehber tekrar; “Esselamün aleyküm ey tarikat pirleri” der. Dede yanıt olarak; “Ve aleyküm selam tarikat pirleri” der. Ardından rehber ve talipler, bir adım daha atar ve dururlar. Rehber tekrar; “Esselamün aleyküm ey marifet şahları”der. Dede yanıt olarak; “Ve aleyküm selam ey marifet şahları” der. Ardından rehber ve talipler bir adım atar ve dururlar. Rehber tekrar; “Esselamün aleyküm ey hakikat kamilleri”der. Dede de yanıt olarak Ve aleyküm selam hakikat kamilleri”der.

Ardından rehber ve talipler meydanda dara dururlar. Rehber bu aşamada şu tercümanı okur; “Allah Allah, eli erde, yüzü yerde, özü dar-ı Mansur’da, Koçu Baba Ocağına koç kuzulu kurban getirdim aldınız kabul ettiniz mi”

Dede de yanıt olarak, “Allah eyvallah”der. Ardından rehber, “Kabul ettiniz mi?” “Kabul ettiniz mi?” şeklinde soruyu üç defa yineler. Dede de yanıt olarak, “Allah eyvallah”der.

Devamında dede, ayin-i cem topluluğuna dönerek, “Ayin-i cem kardeşler, eli erde , yüzü yerde, özü dar-ı Mansurda, Koçu Baba Ocağına koç kuzu kurban olmaya gelmişler. Ayin-i cem kardeşler alıp kabul edelim mi?” diye sorar. Ayin-i cem topluluğu, “Allah eyvallah” der.Ardından dede; “Kabul edelim mi?” , “Kabul edelim mi” şeklinde soruyu toplam üç defa yineler. Ayin-i cem topluluğu da, yanıt olarak “Allah eyvallah” der.

Ardından rehber talipleri, dedenin yanına getirir. Rehber; “İnnallahe ve melaiketühü yüsellina aley nebiyya, eyyühellezine amenü salli aleyhi ve sellümü teslima” diyerek talipleri dedeye teslim eder. Dede talipleri teslim alırken; “Kala

rabbena zalema enfüsenâ ve inlem teğfirlena ve terhamma lene kunenne minel hasirin” der.

Devamında erkek talip dedenin sol dizine, bayan talip dedenin sağ dizine niyaz olur ve dize kapanırlar. Ardından talip çiftin üzerine örtü örtülür. Bu aşamadan sonra dede hizmete devam eder.

Dede önce, Fetih süresi onuncu ayeti (Yedullah ayeti) okur. Dede; “Bismillahirrahmanirrahim, innellezine yubayuneke innema yubayunullahe yedullahi fevka eydühüm. Femennekese yenkusu ala nefsihi femen evfa bima ahede aleyhullahi seydihi ecren azima” der. Yedullah ayetinin ardından dede nad-ı Ali duasını okur, “Nadaliyye mazharel ecaibi tecdidi aynen leke finne vaibi illallahî haceten liküllin hammin ve gammin seyencelibi bi azametike ya Allah, bi nuri nübüvvetike ya Muhammed, ve bi sırrı vilayetike ya Ali, edrikni, edrikni, edrikni ve aleyhammi muhavveli havlivel ahval havil halena ila ahsenel hal la feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar La havlün aleyhüm ve lahüm yahsenun. Mine tallatu bi kalbin selim teveffenü müslümen ve el hikni bi salihin sadakallahu Aliyyül azim”

Ardından dede; “Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Muhammed Mustafa, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Aliyel Murteza, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Hatice-tül Kübra, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Fatıme-tül Zehra, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Hasan hulki Rıza, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Hüseyin-i Kerbela, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Zeynel Abidin, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Muhammed Bakır, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Cafer-i Sadık, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Musa-i Kazım, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Ali Rıza, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Muhammed Taki, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Aliyel Naki, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali ya Şah Hasan Askeri, Allahümme salli ala seyidina bi hakkı nuru cemali Muhammed Mehdi” der.

Ardından dede hizmete devam eder. Dede;

“Devran sahib-i zaman hütçetül Bürhan cihari yari masum-ı rıdvan Allahu Teala aleyhim ecmain La feta illa Ali la seyfe illa Zülfikar”der. Ardından dede taliplerin sırtına “Ya Allah, ya Muhammed, Ya Ali, Şah Hasan, Şah Hüseyin diyerek” diyerek beş defa pençe-i al-i aba sürer.

Pençe-i al-i aba hizmeti bitince taliplerin üzerindeki örtü kaldırılır. Dede taliplere “Miracınız kutlu olsun” der. Ardından ikrar veren talipler dedenin elini öper. Ardından rehberinin önderliğinde özür gezerler. Ayin-i cem topluluğu ile sefalaşırlar. Ayin-i cem topluluğu özür gezen taliplere “Miracınız kutlu olsun” der. Özür gezmenin sonunda talipler dedenin yanına gelir.Dede erkek talibin boynundaki boyunluktan tutar, ve şöyle der; “Ey evlat! Şimdiye kadar müslümandınız Şu andan itibaren mümin oldunuz. Sizi rehberinizden aldım yine rehberinize teslim ediyorum” der.

3.1.12. Dardan İndirme Ritüeli

Alevilik, Bektaşilikte,ölen bir talibin ardından düzenlenen bir ayin-i cem olan dardan indirme temelde ölen kişinin ayin-i cem topluluğu ile helalleştirilmesi, hukuklaştırılması amacıyla uygulanır. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşi gruplar içinde Hacı Ali Turabi Ocaklılarında dardan indirme ritüeli şu şekilde uygulanır;

Dede “dara duracaklar eşik yoklasın, meydana gelsin”der. Ardından dara duracak olan kurban sahipleri cemevinin eşigine niyaz olurlar. Devamında meydana gelirler. Dara duracaklar seccadenin dört köşesine niyaz olurlar ve seccade üzerinde sağ baştan başlayarak dara dururlar. Dara genelde er ve bacılardan oluşan on iki kişi dururlar.Dara genelde er ve bacılardan oluşan on iki kişi durur. Dara duranlar müsahipli olmak zorundadır.Meydanda dara duracaklar yalın ayak ve kemerbestli halde dara dururlar. Devamında dede dar duasını, dar hutbesini okur. Dede;

“Bismillahirrahmanirrahim.Ellezi halakas-samavati velard vema beyne hüma fiysiddetin eyyamin sümmes teva alelarşi rahmani. Bu okunan Kuran-ı Kerimin ve Furkanı hakimim ve kelamı kadimin fazileti, kerameti ve şevkati hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me’va sualinden ihsan eyleye azabı var ise af eyliye cümle günahların bahşeyliye rahmet ve mağfiret üzere ise rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah

İlahi yarabbi varlığın, birliğin kadimliğın kadirliğın lütfi keremin, inamı ihsanın faziletin, azametın şevkati izzeti, hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri ol geçen merhumun kabrini Cennetül me’va sualinden ehsan eyleye, cümle günahların bahşeyliye rahmet ve mağfiret üzere ise rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Yedi kat yerleri, yedi kat gökleri, arşı ve kürşü, on sekizbin alemi, arş’da olan melekleri ve feriştaaları, ayı ve güneşi yıldızları, yeryüzünde olan mahlukatı, deryada olan balıkları, hava da olan kuşu tuyuru, cenneti ve cehennemi ve cennette olan hurileri ile gılmanları yeryüzünde olan insi ve cinsi, devleri ve perileri sen yarattın yarattığın azameti, izzeti, hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me’va sualinden ehsan eyleye, azabı var ise af eyleye, cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiret üzere ise rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Arş’da, kürş’de, levf’te ve kalem’de, Şark’ta, Garp’te, zahir’de, batın’da olan evliyalar, enbiyalar, nebiler, veliler, kutubların, yedi iklim çar köşesi gözeden gözcülerin, bekçilerin hizmetleri, ibadetleri, aldıkları hizmetleri ve gösterdikleri kerametleri, hürmetleri hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me’va sualinden ehsan eyleye, azabı var ise af eyleye, cümle günahların bahşeyliye rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah .

İlahi yarabbi, göklerin ve yerlerin ve yerlerin altında olan, kara’da öküz’ün, deniz’de olan mamer taşının altında olan derya’nın ve derya’dan rızık alan balığın hürmetü hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me’va

sualinden ehsan eyleye, azabı var ise af eyleye, cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiret üzere ise rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah .

Arş'da olan meleklerin ve feriştahtların, arşı götüren hamalel arşın, şehiden arşa uçan Caferi Tayyar'ın, kara'da olan ak donlu eli çöğenli, çağırınca yetişen, bunluyu bundan alan bozatalı Hızır'ın, abu hayat içtiğinin, deryalar bekçisi Hızır İlyas'ın, derya'dan kalan gemileri kurtardığının, car deyince carlara erdiğinin fazileti, mucizata, hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualinden ehsan eyleye azabı var ise af eyliye, cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiret üzere ise rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Musa Aleyhisselam'a Haktaala'nın Kelimim dediğinin Turdağına gittiğinin, Tur-u Sina da Hak ile ettikleri sohbetlerin ve konuştukları kelimelerin, Adem Aleyhisselam'ın yed guduret eliyle halk olduğunun ve Havva Ana'nın Cennet'te yaptıkları zevklerin, aldıkları feyzin, cennet'ten çıkarılıp Serendip Dağına düştüğünün ve Havva'nın Cidde'ye atıldığının, nice zaman ah edip ağladığını, bu kusurlarının af olunduğu, Hz. İbrahim'in nara atıldığını ve nari gülistan ettiğini, Musa Aleyhisselamın esasının ervan olup yuttuğunu, yine asa olduğunu ve asa ile gösterdiği nice, nice mucizatin, Eyüp Peygamberin vücuduna kurtlar düşüp yine sıhhat bulduğunu, Lokman Aleyhisselam'ın cümle dertlere derman olduğunu, Salih peygamberin Davut ile gösterdiği mucizenin hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyleye azabı var ise cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiret üzere ise rahmet ve mağfiretini günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Yakup Peygamberin oğlu Yusuf dan ayrılıp, bağı üryan, sinesi giryan, ağlayı ağlayı iki gözleri kör olduğu, Yusuf Peygamberin Mısır'a Sultan olduğunun, nice zaman sonra babası Yakub'a kavuşmak için iki gözleri açık şadü hürrem olduğunun hakkı için, Yunus peygamberinin balığın karnında kaldığının hürmeti hakkı için olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualine ehsan eyleye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

İsa Peygamberin ölüyü diri kıldığı için, Davut Peygamberin ağzı kırık, sağ eli çekiç, sol eli gısaç, dizi örs olarak hamur gibi demiri yunurup zırh edip giydiğinin, yine demir ettiğinin, ona verilen mucizatinin fazileti kerameti hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualini ehshan eyleye, azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretini günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Süleyman Peygamberin inse ve cinse, hoşa ve toyra, dev'e ve peri'ye hükmettiğini, parmağında olan mühürünün, mühürüyle gösterdiği mucizatinin, İbrahim Peygamberin oğlu İmail'i götürdüğünün, Arafat'ta kurban ettiğinin ve anın uğruna gelen koçun ve anda kesildiğinin, kesilip kurban olduğunun, kabul olunan kurbanının kanları ve mucizaları ve bereketleri ve şevketleri hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualine ehshan eyleye azabı var ise af eyleye, cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretini günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Adem Peygamberi yelden, sudan, ateşten, topraktan dört anasurdan halk ettiğinin ve ana talim ettirdiği ilminin, ana ettirdiği secidanın, boyun dutup secida eden melaiklerin ibadetleri ve taadleri, faziletleri izzeti, şevkati, kerameti, hürmeti hakkı için olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualine ehshan eyleye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Arş yüzünden olan melaiklerin ve onlara reis olan Cebrail, Mikail, Ezrail, İsrail, bu u'lulazam feriştahtarın ettikleri ibadet ve hizmetlerinin hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualine ehshan eyliye, azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah..

Musa' ya nazil olan Tevrat'ın, Davut'a nazil olan Zebur'un, İsa' ya nazil olan İncil'in iki cihan serveri Muhammedel Mustafa'ya nazil olan 29 hecenin, 32 serparenin (yani 32 cüz demek) 114 surenin 6666 ayetin, 7 mushafın mucizati

hürmeti şevketi, fazileti izzeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyleye, azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

124 Peygamberin 313 Mürsellerin, velilerin nebilerin, erenlerin, evliyaların, şehitlerin, gazilerin, kanları kerametleri mucizatları hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Medine'de olan Ravza'yı Mutahherenin ve Mekke'de olan Kabeyi Şerifin, onu bünyat eden İbrahim Halillullahın hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

İki cihan serveri Muhammedel Mustafa'nın ve Şahi Merdan Ali'yel Murtaza'nın ve Düldül'ünün ve Ganberi'nin ve Zülfikar'ının ve ettiği kazanın fazileti kerameti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

80.000 Hacının, 90.000 Duacının, 100.000 Güruhu Naci'nin, Kabeyi Şerif'in, orda kılınan halaka namazının, ettikleri tevafın kabul olunan namazların ve duaların, Arafat'ta kesilen kurbanların ve anda olan abu zezem suyunun damlaları, ibadetleri hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

İki cihan Serveri Muhammel Mustafa'nın Şahi Merdan Ali'yel Murtaza'nın, Fatımatıl Zöhra'nın, İmam-ı Hasan-ül Müctebanın ve İmam Hüseyin Şehidi deşti

Kerbela'nın İmam-ı Zeynel Ali Aba'nın Ve İmam Muhammed Bakır dü cihanın, İmam-ı Caferi Sadık Rehmümanın ve İmam-ı Musa'yı Kazım Kamiranın ve İmam-ı Ali Rıza'nın ve İmam-ı Muhammed Takı'nın ve İmam-ı Ali'yel Naki'nin ve İmam-ı Hasan Ali Askeri Nümanın ve Muhammed Mehdi Mühürü sahip livanın ve bu zikrolunan u'lilazam imamların, ululukları, azametleri, şevkatleri, hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

“Nadaliyem masarıl acayıbı tecidihü avnelneke finne vayibi bi liyy il'allah haceten küllü hemmim ve gammim seyenceli azametike ya Allah, ya Allah, ya Allah nübüvvetike ya Muhammed, ya Muhammed, ya Muhammed vilayetike ya Ali, ya Ali, Ya Ali edirikni, edirikni, edirikni, a gasni, a gasni, A gasni, muhavili, muhavili, muhavili, “Bu zikrolunan nadalinin azameti fazileti, mucizatu, kerameti, şevkati, hürmeti, hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyliye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Yedi kat gökleri ve yedi kat yerleri, arşın, kürşün, ve levhin ve kalemin ve yedi tamu, sekiz uçmakta olan hurilerin ve gılmanların ve vildanların ve cenette olan dört ırmağın, biri süttür, bir baldır, biri kevserdir, biri hamirdir. Bunlara saki olan İmam-ı Ali'yel Murtaza'nın fazileti kerameti hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

8 Cennetin ve cennette olan hurilere, gılmanlara, vildanlara, müminlere, alimlere, verilen hüllelerin ve biçildiğinin ve onu biçen İdris Peygamber'in hürmeti hakkı için ve anın ölüp dirildiğinin ve hülleler biçen makasının hürmeti için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

İki cihan serveri Muhammedel Mustafa'nın, Şahi Merdan Ali'yel Murtaza'nın ettikleri miracın, urundukları tacın, giydikleri hüllelerin, kuşandıkları kemerbestlerin, hazırlanan Burağın, anı götüren Cebrail Eminin o burağa bindiklerinin, kıldıkları Şahi Haremin ve orada ettikleri ibadetlerin ve Muhammedel Mustafa'nın nübüvvetinin ve Şahi Merdan Ali'yel Mutaza'nın velayetinin ve parmağının ve hateminin ve Mirac'da gördüğü hatemilerin ve önüne geçen arslan'ın ağzına Hateminin, yetiştikleri kabi kavsinin ve Stretül mümtühanın ve arş'da olan melaiklerin ve anda çektikleri tesbihleri ve tehlillerinin ve tevhitlerinin ve ettiği ibadeti kabul olan melaiklerinin ve Muhammedel Mustafa'nın Hak ile Mirac'da konuştukları sohbet ve kelimatlarının, tebşiratlarının, ümmeti için yaptığı ibadetlerinin dilediği hacetlerinin, aldıkları mağfiretlerin, getirdiği tevhitlerin, gelirken uğradığı makamı kırkların, orada olan kerametlerin ve orada olan sohbetlerinin ve orada gördüğü hateminin, orada olduğu irşatlarının ve orada yanan ışıkların ve anı yakan Ali'yel Murtaza'nın altında olan Zöhre Yıldızının nurunun ve nuriyle yanan çırağının ve orada görülen hizmetlerinin ve orada sürülen yolların ve orada olan meclisi kırkların ve orada söyleyen dillerin ve orada içilen şerbetin ve Ergürünün ve anı getiren Selman'ı Farisi'nin ve anı ezen İmam-ı Ali'nin ve anda Muhammedel Mustafa'nın şemlesinden halk olunan kanberinin ve anda tutulan Kırklar semahının ve anda olan çevresinin kırk pare bölündüğünün ve anda bağlanan kemerbestlerin ve desti deman olduğu ellerin, orada olan pirlerin ve tuttukları eteklerin çekilen Ali gülbenklerinin, üryan, büryan, girdikleri semahların ve ana muntazır olan Muhammedel Mustafa'nın ettikleri pervazları, gittikleri yolları, Allah, Allah çağrıışan dillerin, duası kabul olan mümin, müslüm kulların izzetleri, tarikatları, ibadetleri, faziletleri, şevketleri, kerametleri hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

80.000 Horasan pirlерinin, 90.000 Rum erenlerinin, 100.000 Gaip erenlerinin, çektikleri demlerinin, gittikleri yollarının, sürdükleri tarikatların, ettikleri muhabbetlerin, zikirlerinin, ibadetlerinin, cümlesine Mürşit olan Hacı Bektaşî Veli'nin, verdiği himmetinin, gösterdiği kerametinin, getirdiği kısmetinin, saki olup cümlesine verdiğiğinin ve ululuğun ve veliliğinin ve ona gelen velilik fermanının, ettiği

irşadın ve cümlesinin ettiği hizmetlerin, aldıkları himmetlerin, çekilen postlarının, söğünen çıraklarının, dua ile çıraklarının yandığının, darı çeci üstünde kıldığı namazının ve anın ile gösterdiği kerametın hürmeti hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Muhammedel Mustafa'nın dini hakkı için, sersem budalalar kulu hakkı için, Enel Hak söyleyen diller hakkı için, Erenler Şahının nutku hakkı için mümin olanların sıtkı hakkı için, sadıklar verdiği ikrar hakkı için, muhabbetin ettiği hürmet hakkı için, şehitlerden akan kanlar hakkı için, tarikatta olan sohbet hakkı için, hakikat ehlinin hakkı için, Marifette İmam olan hakkı için, kusuru af olan kullar hakkı için, Mecnun Leyla hasret hakkı için, Nesimi'nin verdiği deri hakkı için, Erenlerin gittiği yolu hakkı için, Ehli aşıkların aşkı için, Muhammed Mustafa'nın hatemi hakkı için, Eyüb'ün çektiği sitam hakkı için, Erenler kavlinde ikrar hakkı için, saf olup kurulan aynı Erkan hakkı için, yüzün kara huzuruna geldim Şahın kamu müminlere peçdü penah, Şahi Merdan Ali'nin ve Hünkar Hacı Bektaşî Veli'nin hürmeti, şevkati, fazileti, hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Halep'te yüzülen Seyyid Nesimi'nin, Bağdat'ta asılan Mansur'un çektiği darın, Erdebil'de yatan Şih Safi'nin ve anın kurduğu yollarının şah şah diye söyleyen dillerinin ve ona tabi olan mümin müslüm kulların, Hata'yi Padaşahının, sürdüğü tarikatın güttüğü gayretin ,ettiği sobetin, söylediği kelamın ve ona edilen hürmetin hakkı için Haktaala Hazretleri olgeçen merhumun kabrini Cennetül me'va sualine ehsan eyliye azabı var ise af eyleye cümle günahların bahşeyliye, rahmet ve mağfiretin günden güne ziyade eyliye diyelim Allah, Allah.

Ya kadüyül hacet ve mevhalı mevcudat, ya duayı müstecap, ya ebpvap, ya ebpvap, ya ebpvap, ya müftehül hicap ilahi yarabbi hacet kapılarını sen aç. Hacet kapılarını açıp hacetlerimiz reva olan, Mehdi sahip zaman zuhura gele nefislerimiz hurda haş ola, münkür münafık kahrola, müminler rüşan ola, yezitler perişan ola,

sohbetler can ola, nefisler yerine gele, rızalar kabul ola, dualar müstecel ola, işlerimiz ahsan gele, kusurlar af'ı mağfıret ola, erkan yerini bula,darlar kabul ola, dembedem gerçekler demine hü diyelim, hü.”

Dar duasının ardından aşık görev alır ve beş adet duvaz-ı imam okur. Aşığın okuduğu duvaz-ı imamlara beş örnek verecek olursak;

1. Dar Duvaz-ı İmamı

Korkma kulum korkma sırat, mizandan
Orda Hak, Muhammed, Alim var benim
Hasan, Hüseyin'in yasın çekerim
Zindanlar bekçisi Zeynel'im var benim

Muhammed Bakır'a bağlandık kaldık
Cafer-i Sadık'ın ilminden aldık
Küfür deryasında imanı bulduk
Küfrü iman eder velim var benim

Kazım,Rıza, Taki, Naki, Askeri
Mehdi'nin yoluna koymuşum seri
On iki imam Hüseyin'in ezberi
Onları zikreder dilim var benim

2. Dar Duvaz-ı İmamı

Her bunalan sana tutar yüzünü
Hakk, Muhammed, Ali gel aman yetiş
Kabul eyle, yaz deftere sözümü
Bu gün imdat günü gel aman yetiş

Bir hayırlı kapı açar yaradan
Ayırma katardan, cemden sıradan
Yeri,Göğü, arşı, kürsü, var eden
Ağlatma çeşmimiz sil aman yetiş

Katarladım, aşk kervanının yederim
Oniki imamların virdin ederim
Sizden gayrı özge yarı niderim
Şah Hasan, Hüseyin el aman yetiş

Zeynel, Bakır, Cafer kiblegahımız
Musa, Kazım, Rıza padişahımız
Taki, Naki, Askeri, Mehdi rahımız
Zalime bir kılıç çal aman yetiş

Yaralar hicrandır, dermana bakar
Şu Seyit Süleyman fermana bakar
Nur cemalin misk-i amber mis kokar
Hünkar Hacı Bektaş Veli aman yetiş

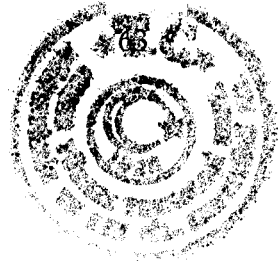
3. Dar Duvaz-ı İmamı

Bari hüda birliğini seversen
Habibin Mustafa'ya bağışla bizi
Vasi-i resuldür.hük-m-i kıyamet
Aliyyel Murtaza'ya bağışla bizi

Şu bizim pirimiz Şah-ı Velayet
İkinci Hasan'dan okunur ayet
Üçüncü Hüseyin'den olsun şefaaf
Dördüncü Zeynel'e bağışla bizi

Beşinci Bakır'a dar-ı niyazım
Altıncı Cafer'e erkan ilazım
Yedincisi İmam Musa Kazım
Sekizinci Rıza'ya bağışla bizi

Dokuzuncu İmam Muhammed Taki
Onuncusu Şahım Aliyyel Naki
Onbirinci Hasan Ali Askeri

Hatayi'm Mehdi ye bağışla bizi

4. Dar Duvaz-ı İmamı

Niyazım var Hak, Muhammed Ali'ye
Kalma günahlara el aman mürvet
Bağışla günahını bu günahkarın
Kalma günahlara el aman mürvet

Ağu kattı İmam Hasan payına
Lanet olsun Muaviye soyuna
İmam Hüseyin'in yüzü suyuna
Kalma günahlara el aman mürvet

İmam Zeynel'dir sırr-ı penahım
İmam Bakır kalp evimde mihmanım
Cafer-i Sadıktır efendim benim
Kalma günahlara el aman mürvet

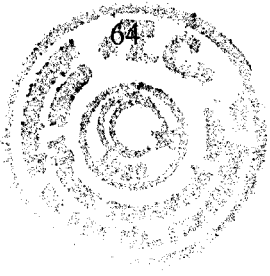
Musa-i Kazım'a vardır niyazım
İmam Rıza'ya bağlıdır özüm
Taki'ye, Naki'ye süreyim yüzüm
Kalma günahlara el aman mürvet

On iki imamlara niyaz eyledim
Hasan Ali Askeriye halim söyledim
Muhammed Mehdi de tamam eyledim
Kalma günahlara el aman mürvet

5. Dar Duvaz-ı İmamı

Hata ettim Hüda çekti bu darı
Muhammed Mustafa çekti bu darı

Sufi nesli Cüneyd ü Haydaroğlu
Aliyyel Murteza çekti bu darı

Hatice-tül Kübra, Fatıma-tüz Zehra
Sülale-i Hayrün-nisa çekti bu darı

Hasan aşkı ile meydana girdim
Hüseyin-i Kerbela çekti bu darı

İmam Zeynel Aba, Bakır, Cafer,
İmam Kazım, Rıza çekti bu darı

Muhammed Taki hem Aliyyel Naki
Hasan Ali Askeri çekti bu darı

Muhammed Mehdi'dir ol sahip zaman
Ali oğlu aba çekti bu darı

Bilirim günahım hadden aşkıdır
Eşiğinde geda çekti bu darı

Tamam oldu oniki imam nur oldu
Der Hatayi'm hatmim çekti bu darı

Aşık duvaz-ı imamları tamamlayınca dede şu gülbengi okur; "Allah, Allah, hizmetleriniz Hakka ola, emekleriniz dergaha kayıt ola, darınız Hak, kalbiniz pak ola, merhum, merhumenin ruhu şad ola, makamları cennet ola, cennetinde cem eyleye, Cenab-ı Allah kalan bakilere uzun ömürler ihsan eyleye, çalanı, çağıranı, okuyanı, dinleyeni, yarlıgasın ya Gani, secdeye inen başlar ağrı, acı, görmeye, gerçeğe hü" Gülbengin ardından darda duran oniki talip meydana niyaz olur ve niyazdan sonra meydanda diz üstü olurlar. Ardından dede meydanda diz üstü oturan oniki talibe "Erenler, mümin, müslüm, bacı, kardeş, bu dünyadan öbür dünyaya intikal eden darını çekmiş olduğunuz meftaya, yapmış olduğunuz hizmetleri, çekmiş olduğunuz darlarınızı helal ettiniz mi?" diye sorar. Meydandaki talipler "Allah eyvallah" şeklinde yanıt verir. Dede; "Helal ettiniz mi?" şeklinde aynı soruyu toplam üç kez yineler. Meydanda diz üstü duran oniki talip dedenin her sorusuna, "Allah,

eyvallah, helal olsun” şeklinde yanıt verir. Dede de soruların sonunda” Yapmış olduğunuz hizmetleriniz Hak, Muhammed, Ali, dergahına kayıt olsun, hü” der.Ardından meydanda diz üstü olan oniki talip ayağa kalkar ve seccadeyi iki ucundan tutarlar.Seccade dikey halde (aşağıya sarkık) tutulur ve hafifçe sallanır. Bu aşamada dede şu gülbengi okur; “Allah, Allah, seccadeniz kutlu, ağızlarınız tatlı, gönülleriniz mutlu olsun, Cebrail Aleyhisselamdan cümnenize şefaath olsun, gerçeğe hü” Gülbengin ardından meydandaki oniki talip seccadeyi toplar ve meydandan ayrılır.

3.1.13. Mihraçlama

Ayin-i cemlerde mutlak ve standart bir ritüel olarak Hazreti Muhammed’in miraç yolculuğunun anlatıldığı yoğunluklu olarak çoğu Ocakta sazla aşık tarafından Şah Hatayi’ye ait mihraçlama okunur.Eskişehir yöresinde bazı Ocaklarda aşık sassız sözlü olarak Feyzullah Çelebi’ye ait mihraçlama da okunmaktadır.Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Pir Ahmet Efendi Ocaklılarındaki mihraçlama ritüeli şu şekildedir.

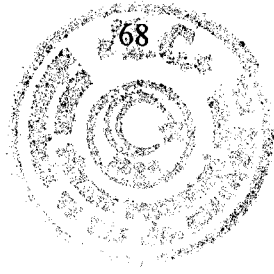
Mihraçlamayı zakir sassız sözlü ve makamlı olarak okur;

“Geldi Cebrail çağırdı
 Kalk Muhammed Mustafa
 Hak seni mihraca okudu
 Davete kadir Hüda
 Evvel emanet budur
 Bir rehber tutasın
 Muhammed şöyle vardı
 Yoktur senden bir aziz
 Şimdi senden el tutayım
 Hak buyurdu ve dua
 Cebrailden etek tuttu
 Muhammed’e bel bağladı
 İki gönlü bir ettiler

Yürüdüler dergaha
Vardı dergah kapısına
Gördü bir arslan yatar
Haykıruben hamle kıldı
Başa koptu bir figan
Çağırdı sırrı kainat
Korkma Habibim dedi
Hatemi ağzına ver
Senden ister nişane
Hatemi ağzına verdi
Arslan orda oldu sakın
Muhammed'e yol verildi
Arslan gitti nihane
Gel benim sırrı devletlim
Sana tabidir Habibim
Vardı Hakkı tavaf etti
Evvel bunu söyledi
Ne şiddetli Şirin vardır
Hayli cevretti bize
Emmim oğlu Ali olaydı
Dayanaydı o Şaha
İndi eşiğe baş koydu
Sığındı kiblegaha
Eşiğe sürdü yüzünü
Turaba kattı özünü
Hak cennetten getirdi
İki salkım üzümü
Selman anda hazırды
Şeyyanillah dedi
Üç üzüm tanesi koydu
Selmanın keşkölüne
Doksan bin sırrı kelam
Danıştılar dostuna
Tevhidi armağandı

Yeryüzünde insana
Muhammed ayağa kalktı
Ümmeti diledi
Mümin kulum yarlığadım
Dedi anda Kibriya
İnileyip secdeyledi
Hoşkal sultanım dedi
Kalkıp evine giderken
Yol uğrattı kırklara
Vardı kırklar makamına
Oturdu oldu sakin
Muhammed lisana geldi
Size kimler derler
Erilmez sırrı hikmete
Hiç görmedim böyle yer
Kırklardan bir nida geldi
Bize kırklar derler
Otuz dokuz biriniz yok
Ya neden malum derler
Birimiz kırk kırkımız bir
Serden geçti varımız
Selman Şeydullahda
Andan eksik birimiz
Hü dedi Selman geldi
Keşkülü meydan buldu
Kudretten bir el geldi
Ezdi engür eyledi
İçinden bir nuş etti
Kamusu oldu hayran
Hayran püryan oldular
Hep girdiler semaha
Muhammed cuşa geldi
Bile girdi semaha
Başından şema uçtu

Şemayı kırk pare böldü
Çaldı kırklar beline
Çalındı destur-u
Dediler Allah Allah
Elleri çal pare çalar
Dilleri la ilahe illallah
Muhabbet kadim oldu
Erkan yerini buldu
Muhammed evine vardı
Hatırlar oldu safa
Aliyyel Murteza geldi
Mihracın kutlu olsun dedi
Öptü mühürü koydu dizine
Dedi Şah-ı evliya
Evveli sen, ahiri sen
Zahiri sen, batını sen
Gizli sırlar sana malum
Dedi Sadak ya Ali
Hatayim ta ezelden
İnandıramadım özü çürük ervahi

3.1.14. Kırklar Semahı

Eskişehir yöresindeki bazı Ocaklarda mihraçlama sözlü olarak okunup ve mihraçlama içinde kırklar semahı dönülmediği için mihraçlamamanın ardından aşık sazla kırklar semahı nefesini okur, ve dört bacı semah döner.Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Pir Ahmet Efendi Ocaklılarındaki kırklar semahı ritüeli şu şekildedir;

Ayin-i cem topluluğundan dört bacı(bayan) kırklar semahı döner.Zakir kırklar semahında genellikle şu nefesi okur;

“Kalkıp arzulayıp ceme gelenler

Bilesiniz cem cümleden uludur
Kov ile gıybeti dile alanlar
Bizim gibi günahkardır delidir

Ceme gelmek murat almak nihayet
Bu cemde okunur on iki ayet
Vücutun şehrinin pak eyle gayet
Gerçek mümin bu dergahta bellidir”

Zakir semah nefesinin bu aşamasında nefese ara verir.Meydanda semah dönen dört bacı dara durur.Dede semahçılara semah gülbengi okur.Dede; “Bismişah Allah Allah, namazlarınız, niyazlarınız, semahlarınız Hak katında kabul ola, Hak muradınızı vere, cümle evliya, enbiya, nebi, Horasan piri, gaip erenin himmeti, hidayeti üzerimizde hazır ve nazır ola,döndüğünüz semahlar kırklar semahı ola, nuru nebi, kerem-i evliya, ceddiniz tarafından Hak ola, pak ola, gerçeğe hü”

Dedenin semah gülbenginden sonra zakir semah nefesinin diğer iki dörtlüğünü okur.Meydanda semah dönen dört bacıda semaha başlar.

“Bu yol Ali yolu pak dur pak otur
Durma Muhammede selavat getir
Hemen gayret eyle bir gevher getir
Yardımcımız Şah-ı Merdan Alidir

Bir bacı meydanda carı çalarken
Kımıldeşman saka suyu dolarken
Başta dedem hayır gülbenk çekerken
Uyuyup lakırdı eden şeytan kuludur”

Zakir semah nefesinin bu aşamasında nefese ara verir.Meydanda semah dönen dört bacı dara durur.Dede semahçılara semah gülbengi okur.Dede; “Bismişah Allah Allah, namazlarınız, niyazlarınız, semahlarınız Hak katında kabul ola, Hak muradınızı vere, cümle evliya, enbiya, nebi, Horasan piri, gaip erenin himmeti,

hidayeti üzerimizde hazır ve nazır ola,döndüğünüz semahlar kırklar semahı ola, nuru nebi, kerem-i evliya, ceddiniz tarafından Hak ola, pak ola, gerçeğe hü". Dedenin semah gülbenginden sonra zakir, semah nefesinin diğer iki dörtlüğünü okur. Meydanda semah dönen dört bacıda semaha başlar.

“Güvendeler tevhit okur menakip
Buna inanmayan bil ki irakip
Bana inanmazsan işte menakip
Okur yazar bu dergahta bellidir.
Mümin müslüm diz üstüne gelince
Darılırlar günahını sorunca
Hakkı seven ayağa kalksın deyince
Bu da erenlerin güzel halidir”

Semah dönen dört bacı bu aşamada dara durur. Dede bu darda gülbeng okumaz. Zakir semah nefesinin şah kıtasını(son kıta)okumaya başlar. Son kıta okunurken dört bacı semah dönmez.Darda dururlar.Zakir'in son kıtayı okumasının ardından dede darda duran dört bacıya semah gülbengi okur. Dede; “Bismişah Allah Allah, namazlarınız, niyazlarınız, semahlarınız Hak katında kabul ola, Hak muradınızı vere, cümle evliya, enbiya, nebi, Horasan piri, gaip erenin himmeti, hidayeti üzerimizde hazır ve nazır ola,döndüğünüz semahlar kırklar semahı ola, nuru nebi, kerem-i evliya, ceddiniz tarafından Hak ola, pak ola, gerçeğe hü”

Dedenin gülbenginin sonunda meydanda semah dönen dört bacı özür gezer.Dört bacı özür gezerken, ilk halkada bulunun ayin-i cem erenleriyle niyazlaşırlar.Bu niyazlaşma ilk halkadaki erenlerin postlarına niyaz olmak şeklinde tamamlanır.Semah dönenler özür gezerken zakir özür duvaz-ı imamını okur.Bu duvaz-ı imam şu şekildedir;

“Bari Hakkın birliğini seversen
Muhammed Mustafaya bağışla bizi
Feryadın Resulüm Hakkına kıyam
Aliyyel Murtezaya bağışla bizi

Evveliden pirimiz Şah-ı velayet
 İkinci Hasana okundu ayet
 Üçüncü Hüseyin'den olsun hidayet
 Dördüncü Zeynele bağışla bizi

Beşinci İmam Bakırdır vaazım
 Altıncı Cafere candan niyazım
 Yedinci İmamdır Musa-i Kazım
 Sekizinci Rızaya bağışla bizi
 Dokuzuncu İmam Muhammed Taki
 Onuncu İmamdır Aliyyül Naki
 Onbirinci İmam Hasan Askeri
 Hatayim, Mehdiye bağışla bizi”

Devamında dede şu gülbengi okur;"Hatayim la ilahe illallah, Hak birdir, birliğine Resulullah, emirül müminin Aliyyül veliyullah,mürşidi kamilullah, kamili mürsidullah, hayır hacetlerimizi, hayır dileklerimizi kabul edici Allah, kabul eder inşallah diyelim er aşkına, pir aşkına ehl-i beyt aşkına Allah Allah "Devamında dede, darda duran semahçılara özür gülbengini okur.Dede; "Bismişah Allah Allah, özür, niyaz, teslim, tevella, teberra Hakka yazıla, semah dönen elleriniz, ayaklarınız ağrı, acı görmeye, Fatimetül Zehra,Haticetül Kübra anamız sancağı altında yargılaya,gerçeğe hü" Dedenin okuduğu gülbenk sonunda semahçılar meydandan ayrılır.

3.1.15. Tevhit

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde uygulanan bir diğer ritüel tevhit ritüelidir.Ayin-i cemlerde yaratıcı olan Tanrı'nın tekliğini ifade eden tüm ayin-i cem topluluğunun ortaklaşa söylediği tevhit duvaz-ı imamları okunur.Eskişehir yöresi Alevi,Bektaşî gruplar içinde Pir Ahmet Efendi Ocaklılarındaki tevhit ritüeli şu şekildedir;

Gözcü “Edeb erkan” der.Ayin-i cem topluluğu edep erken hal alır.Tüm ayin-i cem topluluğunun birlikte söyleyeceği, ilk hizmeti dedenin gördüğü tevhibi sözlü olarak okurlar.

Gel verelim Muhammed’e selavat
 İnşallah alırız ahiret karını
 Arıt kalp evini at kem huyunu
 Mümin isen pak et kalbin şarını

La ilahe illallah, La ilahe illallah, La ilahe illallah,Allahu Allah, Allahu Allah,
 Muhammed Aliye tevella kıldı
 Öptü gözlerini tecella kıldı
 Ol demde dilekler hep kabul oldu,
 Bir yar böyle sevmek ister yarını

La ilahe illallah, La ilahe illallah, La ilahe illallah,Allahu Allah, Allahu Allah,

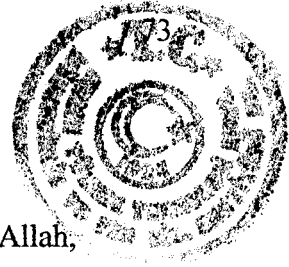
İmam Hasan asla Mürvet basmadı
 Şah İmam Hüseyin’i bıçak kesmedi
 İmam Zeynel hiç kimseye küsmedi
 Yetmiş yıl zindanda çekti zarını

La ilahe illallah, La ilahe illallah, La ilahe illallah,Allahu Allah, Allahu Allah,

Muhammed Bakırdır ümidim arkam
 Emrini tutanlar nehinden korkar
 Caferi Sadıktan sonra kaldı bu erkan
 Musa Kazım ördü dört duvarını

La ilahe illallah, La ilahe illallah, La ilahe illallah,Allahu Allah, Allahu Allah,

Gelin Şah İmam Rızaya varalım
 Taki, Naki, Askeriye erelim
 Muhammed Mehdiye yüzler sürelim

Göstermeye cehennem narını

La ilahe illallah, La ilahe illallah, La ilahe illallah,Allahu Allah, Allahu Allah,

Her dem sere gelir yazılan yazı
Umarım dergahtan yad etmez bizi
Mürvet erenler günahkar Niyazi
Mürüvvet gaziler dinler zarımı

La ilahe illallah, La ilahe illallah, La ilahe illallah,Allahu Allah, Allahu Allah”

Tevhidin sonunda dede nad-ı ali duasını okur.

Dede; “Nad-ı aliyyen mazharıl acayübü

Ya Allah, ya Allah,ya Allah

Ya Muhammed, Ya Muhammed, Ya Muhammed,

Ya Ali, ya Ali, ya Ali

Edrikni, edrikni, edrikni

Fatimatül Zehra, Haticetül Kübra

Hayrün-nisa

Hasan-ı Mücteba, Hüseyin’i Kerbela

Zeynel, Bakır, Cafer, Musa, Rıza, Taki, Naki

Askeri, Mehdi

Seyyid Muhammed Hünkar Hacı Bektaş Veli

Pir Ahmet Efendi, Koçu Baba, Kemal Sultan

Seyyid Ali Sultan, Sücaattin Veli

Seyyid Battal Gazi, Hüseyin Gazi

Sarı Saltık, Işık Çakır,Uşakta

Yatan Hacım Sultan afatından esirgeye,gerçeğe hü”

3.1.16. Düz Semahlar, İstek Semahları

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde, mihraçlama ile dönülen kırklar semahının ardından ayin-i cem topluluğundan isteyen taliplerin döndüğü semahlara düz

semahlar, istek semahları adı verilir. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî grupları içinde, Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarında istek semahlarında okunan semah nefeslerine şu nefesi örnek verebiliriz;

Çok hata eyledim, günahkar oldum
Mürvet hey erenler el aman mürvet
Yetiş imdadıma, çaresiz kaldım
Mürvet hey erenler el aman mürvet

Bana her ne sitem eylesen haktır
Ben yüzü karayım, günahım çoktur
Bana hiç kimseden bir vefa yoktur
Mürvet hey erenler el aman mürvet

Ağlar gözüüm, döker kan ile yaşlar
Günahımı çekmez dağ ile taşlar
Kul kusur işlerse, sultan bağışlar
Mürvet hey erenler el aman mürvet

Senin dergahında rahmet umarım
Sen bilirsin, halim sana yanarım
Kalma günahıma hacet dilerim
Mürvet hey erenler el aman mürvet

Genç Abdal' im eder divana geldim
Günahım boynumda meydana geldim
Medet, mürvet Şahı Sultana geldim
Mürvet hey erenler el aman Mürvet"

3.1.17. Hizmet Bağlama Duvaz-ı İmamı ve Garipler Semahı

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde semah hizmetlerinin sonuncusu garipler semahıdır. Aşığın okuduğu hizmet bağlama duvaz-ı imamıyla iki bacı garipler semahını döner. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî grupları içinde Seyyid Cemal Sultan

(Kemal Sultan) Ocaklarında garipler semahı dönülürken aşık şu hizmet bağlama
duvaz-ı imamını okur;

“Dinlen hey erenler aşıklık nedir
Allah bir Muhammet Ali diyerek
İmam Hasan bunda güvende okur
Allah bir Muhammet Ali diyerek

Rüyada gördüğüm Cennet bağıdır
Aşıkların sadıkların beyidir
İmam Hüseyin Sakka suyu dağıtır
Allah bir Muhammet Ali diyerek
İmam Zeynel çilesini hak etti
O buyurdu Şahı merdan şev etti
İmam bakır erkanını pak etti
Allah bir Muhammet Ali diyerek

Gözcülükte İmam Caferden kaldı
Şunda pervaz urup ummana daldı
Musa Kazım Rıza kurbancı oldu
Allah bir Muhammet Ali diyerek

Muhammet Tağıda niyazın derdi
Aliyyen Nağıda kapıda durdu
Hasanül Askeri pabucun sundu
Allah bir Muhammet Ali diyerek

Muhammet Mehtinin kolunda pazubant
Deryasında yüzer ol dem şazument
Mehemmedim eydir tamamdır hizmet
Allah bir Muhammet Ali diyerek

3.1.18. Saki (Şerbet) Ritüeli

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde yer alan oniki hizmetten biri saki hizmetidir. Ayin-i cemlerde saki hizmetine, şerbet hizmeti de denir. İçeriği şekerli su veya meyva suyu olan şerbet ayin-i cem topluluğuna ikram edilir. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Pir Ahmet Efendi Ocaklarındaki şerbet hizmeti şu şekildedir;

Dede şerbeti ister. Şerbet, şekerli sudur. Hizmetli elinde şerbet dolu kapla meydana gelir ve dara durur. Devamında dede dardaki hizmetliye şu gülbengi okur. Dede; “Bismişah Allah Allah, dolularımız dolu, yardımcımız Şah-ı Merdan Li ola, gittiği erler gam gasavet görmeye, derde derman merde meydan ola, dem-i devran, Şah-ı Merdan Ali, oniki imam, ondört masum-ı pak, onyedî kemerbest efendilerimiz katarlarından, didarlarından ayırmaya, dem ola, sır ola, şaraben tahur, sırra gadem ola, nur-u nebi, kerem-i evliya, ceddimiz Pir Ahmet Efendi dergahında kabul ve takdim ola, gerçeğe hü”. Dedenin gülbenginin sonunda şerbet dededen başlamak üzere dağıtılır. Dede kendisine sunulan şerbeti aldığı zaman ayin-i cem topluluğuna dönerek “Hayır himmet erenler” der. Ayin-i cem topluluğu da yanıt olarak; “Himmet erenlerden” der. Bu aşamada dede şerbeti içer. Ayin-i cem topluluğu da şerbetlerini içer. Ardından şerbeti dağıtan hizmetliler meydana gelir ve dara dururlar. Hizmetliler ayin-i cem topluluğuna dönerek şunu sorarlar; “Elimizde yoktur kantar terazi, herkes hakkına oluyor mu razı?” Ayin-i cem topluluğu da yanıt olarak “Allah eyvallah” der. Devamında dede darda duran hizmetlilere şu gülbengi okur. Dede; “Bismişah Allah Allah, hizmetleriniz kabul, muratlarınız hasıl ola, demler, sefalar mübarek ola, nur-u nebi kerem-i evliya, ceddimiz, Pir Ahmet Efendi dergah-ı izzetinde kabul ola, gerçeğe hü” gülbengin sonunda hizmetliler meydandan ayrılır.

3.1.19. Can Baş Lokması

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde ayin-i cem içerisinde belli aralıklarla lokma olarak ifade edilen çeşitli sunumlar yapılır. Bu lokma sunumlarından biri de ayin-i cem' de tıglanan (kesilen) kurbanların karaciğer, yürek kısmından hazırlanan can baş

lokmasıdır. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarındaki can baş lokması ritüelinin uygulanışı şu şekildedir;

Lokmacı, elinde canbaş lokmasının bulunduğu tepsi ile meydana gelir dara durur. Dede, darda duran lokmacıya şu gübengi okur; "Bismisah, Allah Allah, lokmalarınız kabul, binalarınız kadim ola, muradınız hasıl ola, Canbaş Ali Sultan' ın himmeti, kerameti üzerinizde hazır ve nazır ola, yüce peygamberimizin mübarek ellerinden cümlemize cennet taamı yemeyi nasip eyleye; kurban sahipleri kurbanından şefaata göre, gerçeğe hü " Gülbengin ardından canbaş lokması, dede' den başlayarak, ayin-i cem topluluğuna dağıtılır. Lokmacı, tüm ayin-i cem topluluğuna canbaş lokmasını dağıtıttıktan sonra dede, " Bismişah, Allah Allah, destur imam, destur şah, yürüyenlerin işi yürümeye, gerçeğe hü, mümine ya Ali." der. Böylece canbaş lokmalarına dede, yenilmesi için destur vermiş olur. Beraberinde lokmalar yenilir. Devamında lokmacı; meydanda dara durur. Dede, darda duran lokmacıya şu gülbengi okur; " Bismişah, Allah Allah, hizmetlerin kabul ola, muratların hasıl ola, ömrün uzun ola, binanız kadim ola, hizmet sahipleri pirinden şefaata göre, gerçeğe hü "Gülbengin ardından lokmacı meydandan ayrılır

3.1.20. Ağız Tatlısı Lokması

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde, ayin-i cem içinde sunulan lokmalardan biri de ağız tatlısı lokmasıdır. Ağız tadı lokması kuru üzüm, bisküvi lokum, meyveden oluşur. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarındaki ağız tatlısı lokması hizmetli şu şekildedir;

Lokmacı, elinde ağız tatlısı lokmalarının bulunduğu tepsi ile meydana gelir ve dara durur. Dede, darda duran lokmacıya şu gülbengi okur; "Bismişah, Allah Allah, lokmalarınız kabul, binalarınız kadim ola, muratlarınız hasıl ola, yüce peygamberimizin mübarek ellerinden cümlemize cennet taamı yemeyi nasip eyleye, gerçeğe hü" Gülbengin ardından ağız tatlısı lokmaları dede' den başlayarak ayin-i cem topluluğuna dağıtılır. Lokmacı ayin-i cem topluluğuna ağız tatlısı lokmasını dağıtıttıktan sonra, dede, "Bismişah, Allah Allah, destur imam, destur şah,

yürüyenerin işi yürüye, gerçeğe hü, mümine ya Ali” der. Böylece gazî, abîsî lokmalarına dede yenilmesi için destur vermiş olur. Beraberinde lokmalar yenilir. Devamında lokmacı meydana gelir ve şu tercümanı darda okur; “Erenler gazî elimizde yoktur kantar terazi, kiminize az verdik, kiminize çok verdik herkes hakkına oldu mu razı?” Lokmacının tercümanına ayin-i cem topluluğu; “Allah eyvallah” şeklinde yanıt verir. Ardından dede, darda duran lokmacıya şu gülbengi okur; “Bismişah, Allah Allah hizmetlerin kabul ola, muratların hasıl ola, ömrün uzun ola, binanız kadim ola, hizmet sahipleri pirinden şefaata göre, gerçeğe hü” gülbendin ardından lokmacı, meydandan ayrılır.

3.1.21. Sakka Suyu Ritüeli

Alevî, Bektaşî ayin-i cemlerinde yer alan ritüellerden biri de sakka suyu ritüelidir. Sakka suyu ayin-i cemde Hazreti Hüseyin anısına ayin-i cem topluluğuna sunulur. Eskişehir yöresi Alevî, Bektaşî grupları içinde Pir Ahmet Efendi Ocaklılarındaki sakka suyu ritüeli şu şekildedir;

Sakka suyu hizmetini gören sakkacı selinde su dolu bir kapla meydana gelir ve dara durur. Sakkacı meydana şu tercümanı okur. Sakkacı, “Hü, pir Cemali Muhammed, kemali Hasan Hüseyini pir bilenler versin Muhammed Mustafaya selavat” der. Ayin-i cem topluluğu topluca selavat getirir. “Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala al-i Muhammed”

Ardından sakkacı tercümana devam eder. Sakkacı, “Allah Allah, canı dilden geçmişiz biz urum erenler aşkına dem be dem can gözüyle Hakkı görenler aşkına, gözüm yaşın sebil ettim Şah-ı Şehidan aşkına dedem ya Ali, sakka ya Hüseyin der.” Ve meydana dedeye doğru bir adım atar. Devamında tekrar sakkacı “Dedem ya Ali, sakka Hüseyin” der ve dedeye doğru bir adım daha atar. Ardından tekrar “Dedem ya Ali, sakka Hüseyin” der. Ve dedeye doğru bir adım daha atarak dedenin yanına gelir. Sakkacı elindeki sakka suyu bulunan kabı dedeye doğru uzatır. Dede sakka suyu bulunan kabı tutar. Bu aşamada şu gülbengi dede okur. Dede; “Bismişah Allah Allah, Vece enne minel mai. Külli şeyin hay. Allahümme ecelhu şifaün min külli dayi.

Selamullah İmam Hüseyin. Allahümme kema emertena bi dualike vaat tana bi icabetike fekat devnake kema emertena allahümme femin aleyna bi mağfurati mağarafna bi fizık yana siati rızkına bi rahmetike, bi rahmetike; bi rahmetike” der. Ardından dede elini sakka suyunun üstünde gezdirerek “Mürşit parmağını suya daldırdı. Bir katresi bin şeytan öldürdü” der. Ve taşın üç yerine dede; “Sakkahum ya Hüseyin” diyerek niyaz olur. Bu aşamada sakka suyu birden fazla tasta bulunuyorsa bu tastaki sular birbirine karıştırılır. Ve bardaklara doldurulan ilk sakka suyu dedeye sunulur. Dede kendisine sunulan sakka suyunu elinde tutar ve ayin-i cem’e dönerek; “Hayır himmet erenler” der. Ayin-i cem topluluğu yanıt olarak; “Himmet erenlerden” der. Ardından dede sakka suyunu içer. Ayin-i cem topluluğu da sunulan suyu içer. Sakkacı suyu dağıttıktan sonra meydana gelir. Dara durur ve şu tercümanı okur; “Hü...Din Muhammed dinidir, sallı ala nazik kemal, kevserin sunu veren şahım Ali’ dir. Hem sakidir, hem bakidir, tarikatın ayni budur. Kimse bilmez bu sırrı Hak bilir, perverdigar. Arş yarıldı, çıktı. Düldül eğeriyle hem bile, gel münafık bu yola gel, eyleme Şahtan kamer. Ben Hakkın Mecnunuyam, Şah bana Leyla göründü, anda yattım eşiğine olmuşam tozlu gubar. Dediler ki bu cihanın nuru kimdir, kim ola, Şah Hasandır, Şah Hüseyin Alim oğlu belgüzar. O günlerden bu günlere bize kaldı yadigar. Cömertin erkanı budur dedi, Kamber sofraya ser. Hü Hatayi, sende oku öz virdimi, La feta illa Ali, la seyfe illa Zülfikar. Hü dedik içene, rahmet göçene, lanet yezide, rahmet mümine, bu yüzdendir vacip oldu hem tevella, teberra, düşmanına, dostuna. Ey Şehid-i Kerbela, Sadık-ı Sak, Selman-ı Pak, Haydar-ı Kerrar, Ahmet-i Muhtar, Hak bir, Muhammed bir, ayin-i cem erenleri verelim tekbir” der. Ayin-i cem topluluğu topluca üç defa tekbir getirir. Her tekbir sonunda meydandaki sakkacı bir adım geri gider. “Allahu Ekber, Allahu Ekber, la ilahe illallah Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahül hamd. Allahu Ekber, Allahu Ekber, la ilahe illallah Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahül hamd. Allahu Ekber, Allahu ekber, la ilahe illallah Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahül hamd”.

Tekbirlerin sonunda meydanda dara duran sakkacıya dede şu gülbengi okur. Dede; “Bismişah Allah Allah, hizmetinizi şehitler şahı kabul eyleye, vece enne minel mai. Külli şeyin hay. Allahümme ecelhu şifaün min külli dayi. Nur-u nebi, kerem-i evliya, ceddimiz Pir Ahmet Efendi dergah-ı izzetinde kabul ola, gerçeğe hü” Dedenin gülbenginin sonunda sakkacı ayin-i cem erenlerine özür gezer, sefalaşır.

Sefalaşmanın sonunda sakkacı meydana gelir dara durur. Dede sakkacıya özür gülbengini okur. Dede; “Bismişah Allah Allah, özür, niyaz, teslim, tevella, teberra Hakka yazıla, hizmetinden şefaath göresin, gerçeğe hü” der. Gülbenk sonunda sakkacı meydandan ayrılır.

Sakkacı sakka suyunu dağıtırken belli aralıklarla; “Hü dedik içene, rahmet göçene, lanet Yezide, rahmet mümine” der. Ayrıca sakkacı sakka suyunu dağıtırken ayin-i cem topluluğundan bilenler sözlü olarak mersiye okurlar. Okunan bu mersiyelere bir örnek verecek olursak;

“Hasanla Hüseyine inen zulümler
Gökte melek yerde insan ağladı
Şu sultana su vermeyen zalimler
Gökte melek yerde insan ağladı

Leşkerini almış gelir üstüne
Böyle mi olur Muhammed’ in nesline
Yezitler kastetti imam nesline
Gökte melek yerde insan ağladı

Başın kesip orta yere koydular
Gül yüzünü al kan ile yudular
Ah Hasanım vah Hüseyinim dediler
Gökte melek yerde insan ağladı

Muhammed’ le Fatıma Ana geldi
Senin ellerin kim kesti dedi
Hüseyinin göğsünden bir avaz geldi
Gökte melek yerde insan ağladı

Benim ellerimi deveci kesti
Aradılar deveciyi buldular
Lanet olsun yüzbin kere dediler
Gökte melek yerde insan ağladı

Ne zor imiş zalimlerin zulümü
 Gözsüz koydu bilmez kendi halini
 Ay ile gün bağlar anın yolunu
 Gökte melek yerde insan ağladı

Şu yezitler bize neler ettiler
 Kerbela çölünde kanın döktüler
 Muharrem ayında şehit ettiler
 Gökte melek yerde insan ağladı

Yine ıssız kaldı Kerbela düzü
 Anda şehit oldu onyeddi kuzu
 Şah Pir Sultan böyle söyledi sözü
 Gökte melek yerde insan ağladı”

3.1.22. Kurban Ritüeli

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde ikrar, görgü, dar, müsahip, düşkün kurbanı olmak üzere başlıca beş çeşit kurban kesilir, tığlanır. Ayin-i cem'in uygulanış nedenine göre çeşitli kurbanlar kesilir. Kurban ritüeli, Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinin temel ritüellerindendir. Eskişehir yöresi Alevi, Bektaşî gruplar içinde Hacı Ali Turabi Ocaklılarındaki kurban ritüelinin uygulanması şu şekildedir;

Kurbanlar meydana alınmadan önce meydana bir muşamba örtü serilir. Kurbanlar meydana alınırken gözcü, ayin-i cem topluluğuna dönerek; “Hü erenler, kurbanlar geliyor”der. Böylece ayin-i cem topluluğu edeb erkan olur. Kurban sahipleri kurbanları meydana alır ve kurbanın sağ ön ayağını yukarı doğru tutarlar. Kurban sahipleri kurbanın solundadır. Ardından dede hizmete devam eder. Dede, ilk olarak Kevser süresi'ni okur; “Bismillahirrahmanirrahim, İna atayna kel Kevser. Fesalli lirabbike venhar inne şanieke huvel ebter.” Ardından dede, “Bismişah, Allah Allah ferman-ı celil, kurban-ı Halil, delil-i Cebrail, niyet-i İsmail, azameti tekbira” der. Devamında ayin-i cem topluluğu üç defa tekbir getirir. “Allahu Ekber, Allahu

Ekber, La ilahe illallah, Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahül hamd, Allahu Ekber, Allahu Ekber, La ilahe illallah, Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahül hamd, Allahu Ekber, Allahu Ekber, La ilahe illallah, Vallahu Ekber, Allahu Ekber ve lillahül hamd”

Tekbirlerin ardından dede şu gülbengi okur; “Allah, Allah, kurbanlar kabul ola, muratlar hasıl ola, tüyü başına binbir sevap yazıla, sıratından geçire, kevserinden içire, gerçeğe hü ” Gülbengin ardından kurban sahipleri önce dede ile daha sonra dedenin solundaki iki kişiyle niyazlaşırlar. Devamında kurban sahipleri sağ köşedeki pir postu ile sol köşedeki rehber postu arasında yer alan Ocaklığa niyaz olurlar. Ardından kurban sahipleri cem evinin sol köşesindeki rehber postuna giderek rehber postuna niyaz olurlar. Devamında kurban sahipleri rehber postunun sağından başlayarak sağdaki dede postunun solundaki niyazlaşılan ikinci kişiye kadar halakadakilere niyaz olurlar. Kurban sahipleri halakadakilere omzuna niyaz olurlar ve dora dururlar. Ardından aşık görev alır. Aşık kurban hakkına üç kurban duvaz-ı okur. Aşığın okuduğu kurban duvaz-ı imamlarına üç örnek verirsek;

1. Kurban Duvaz-ı İmamı

Ali meydanına gelir kuzular
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına
Derdi çoktur, yüreğimde sızılar
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına

Hacı Bektaşî Veli'den duş geldi yine
Fatıma Ana'dan çoş geldi yine
İsmail'in koçuna eş geldi yine
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına

Hak, Muhammed, Ali çaldı erkani
Hasan, Hüseyin'dir gevher-i gani
İlgıt ılgıt akan kırkların kanı
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına

Zeynel, Bakır, Cafer ile geldiler

Gözyaşların sile sile geldiler
Şuayibin sürüsünden aldılar
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına

Musa Kazım, Rıza, ile geldiler
Taki, Naki, Askeri'ni buldular
Doksan bin er sofrta kurdular
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına

İsa gökten indi, Mehdi bileydi
Pay oldu suları, arşta ağladı
Arafat dağından bir koç meledi
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına

Kul Himmet Üstazım gele her zaman
On iki imamları bula her zaman
Kurbanınız kabul ola her zaman
Hasan ile Hüseyi'nin aşkına

2. Kurban Duvaz-ı İmamı

Akıl ermez yaradanın sırrına
Muhammed Ali'ye indi bu kurban
Kurban olam Muhammed'in nuruna
Hasan Hüseyin'e indi bu kurban

Oİ İmam Zeynel'in destinde idim
Muhammed Bakır'ın dostunda idim
Cafer-i Sadık'ın postunda idim
Musa Kazım, Rıza'ya indi bu kurban

Muhammed Taki'nin nurunda idim
Aliyün Naki'nin sırrında idim
Hasan Askeri'nin darında idim

Muhammed Mehdi'ye indi bu kurban

Aslı Şah-ı Merdan, Gürüh-u Naci
Hakikata bağlıdır bu yolun ucu
Senede bir kurban talibin borcu
Pir-i tarikata indi bu kurban

Tarikattan hakikata ereler
Cennet-i alaya hülle sereler
Muhammed Ali'nin yüzün göreler
Erenler aşkına indi bu kurban

Şah Hatayim eder bilir mi her can
Kurbanın üstüne yürüdü erkan
Boynuzu tesbih oldu, kanı da mercan
Mümin, müslüm'e indi bu kurban

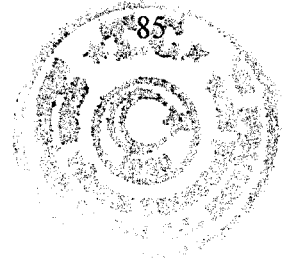
3. Kurban Duvaz-ı İmamı

Kurbanlık koyundur geldi meydana
Önünde Cebrail delili diye
Haberini aldım gül yüzlü koçun
Canı Hakka kurban İsmail diye

Kurbanı dört kimse yerinden alan
Getirip meydana nazarın kılan
Zakirin zikridir, üç duvaz-ı imam
Tekbirini aldı gerçek er diye

Tekbirini al da getir meydana
Zira cevreyleme cesette cana
İki melek geldi durdu meydana
Müminler arzusu didar Hak diye

Hesabını bil de hizmetini gör

Okundu tekbiri bıçağını vur
Boğazla keşküre kanın eyle sır
Dedi Hak sırdadır, dedi kanda sır

Postundan arala getir meydana
Ali, Hasan, Hüseyin bir tamam cana
Zeynel, Bakır ile girdi kazana
Kaynadı kürede oldu hal diye

İlm-i hikmet Cafer kitabın oku
Bülbül olda dostun bağında şakı
Yağına irfanda delile yakın
Müminler arzusu şavk-ı nur diye

Kırklar meydanında döner pervane
Musa-i Kazım'dır bir tamam cana
Rıza lokmasıdır geldi meydana
Hakkı olan kardaş bunu yer diye

Muhammed Taki'dir lokmayı sunan
Aliyel Naki'dir nuş edip kanan
Hasan Ali Askeri lehine gelen
Mehdi dü cihana oldu sır diye
Taksim vardır bu kurbanın aşında
Hesap bunun yüreğinde, döşünde
Ehl-i irfan cem oldular başında
Çağrışır sakiler kadeh sun diye

Şah Hatayim içtim aşkın dolusun
Doluyu sunan pirim Ali'sin
Rehbere armağan edin derisin
Kamberin serdiği sofraya ser diye"

Aşık, kurban duvaz-ı imamlarını tamamlayınca dede şu gülbengi okur; "Allah
,Allah, Allah bir Muhammed, Ali, zakirin zikri hayırlı olsun hayır hizmetlerin kabul

olsun, Nesimi, Virani, Yemini, Kul Himmet, Fuzuli, Pir Sultan, Şah Hatayi'nin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır olsun, dil bizden nutuk zakirlerin piri İmam Hasan'dan olsun, gerçeğe hü" Ardından kurban sahipleri meydana ayrılır. Kurbançı meydana gelir. Kurbanlara ekmek ve su verir. Ardından kurbanı tutar ve dede, kurbançıya şu gülbengi okur; "Allah Allah, hizmetleriniz Hakka olsun, emekleriniz dergaha kayıt olsun, İmam Rıza ve Cömerd-i Kasab efendimizden cümlemize sefaat olsun, gerçeğe hü " Gülbengin ardından kurbançı, kurbanları kesmek, tığlamak için dışarı alır.

3.1.23. Sofra (Lokma) Hizmeti

Alevi, Bektaşî ayin-i cemlerinde ayin-i cem'in sonunda hazırlanan lokmalar ayin-i cem topluluğuna sunulur. Eskişehir yöresi Alevi Bektaşî grupları içinde Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklılarındaki sofraya hizmeti şu şekildedir;

Lokmacı, elinde lokma bulunan bir tabakla meydana gelir ve dara durur. Devamında darda duran lokmacıya şu gülbengi okur; "Bismişah, Allah Allah, hizmetiniz kabul ola, muradınız hasıl ola, lokmalarınız tatlı, gönülleriniz mutlu ola, Cenab-ı Allah dilde dilediğinizi, gönülde muradınızı vere, erenlerin demine, gerçeklerin keremine, gerçeğe hü " Gülbengin ardından lokmacı elindeki tabakta bulunan lokmayı gider ve lokma kazanına döker. Devamında meydana yer sofraları hazırlanır. Sofralar hazırlandıktan sonra ayin-i cem topluluğu sofraların etrafında toplanır. Ayin-i cem topluluğu sofraların etrafında toplandıktan sonra dede, şu gülbengi okur; "Bismillahirrahmanirrahim, Veyütimünet taame ala hubbihi miskin ve yetimen ve esira, Allah ulu, soframız dolu, yardımcımız Hak, Muhammed, Ali ola, yiyenler hidayet bula, yedirenler şefaata göre, dil bizden nefes Hünkar-ı evliya'dan ola, destur İmam, destur Şah, yürüyenlerin işi yürüye, gerçeğe hü" Gülbengin ardından lokmalar yenilmeye başlar. Lokmalar yenildikten sonra sofraya hizmetinin sonunda dede, şu gülbengi okur;

"Bismişah, Allah Allah, şebberi şübber, mürşidi rehber elhamdulillah, sundular kevser elhamdulillah, sofraya Ali'nin, sohbeti dinin, himmet Veli'nin

elhamdulillah, Muhammed güldür, cümlemiz kuldur, pirim bülbüldür, elhamdulillah, hak' tır muhabbet, talibe nimet, can ile himmet, elhamdulillah, hak' tır Muhammed, bulmuşuz rifat, olmuşuz ümmet, elhamdulillah, buu demin şükrü, Kasımın zikri, el fahri, fahri elhamdulillah, sofrta hakkına, pir himmetine, şah devletine, verenler murat ala, yiyenler şifa bula, pişirip, kotaranın, kazanıp getirenin elinden, avucunundan eksik etmeye, arta, eksilmeye, taşa, dökülmeye Hızır uğraya, Hak erenler, Halil İbrahim bereketi vere, hanelerinizden gelmiş, geçmiş mevtalarınızın ruhu şad, mekanı cennet ola, gerçeğe hü" Gülbengin ardından meydandaki yer sofraları toplanır.

3.2. Muharrem Ayı Ritüelleri

Alevilik, Bektaşilikte, Muharrem ayı Kerbela olayının yaşandığı ay olduğu için inanç açısından önem taşımaktadır. Muharrem ayının birinci gününden üç gün önce başlamak üzere, Muharrem ayının 12. gününe kadar oruç tutulur. Muharrem orucunun sonunda aşure pişirilir ve kurban kesilir.

3.3. Nevruz

Alevilik, Bektaşilikte, nevrüz kutsal günleerden biridir. Alevilik, Bektaşilikte Nevruz, Hazreti Ali ' nin doğum tarihi olarak kabul edilmektedir. Her yıl Mart ayının 21. günü Nevruz olarak kutlanır.

3.4. Hıdrellez

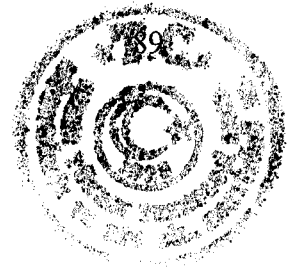
Alevilik, Bektaşilikte önemli kutsal günlerden biri de Hıdrellez ' dir. Mayıs ayının altıncı günü ölümsüzlük suyundan içtiklerine inanılan iki ermiş Hızır ve İlyas' ın buluşup yaz' ın başlangıcını ilan ettiklerine inanılır. Bunun anısına her yıl düzenli olarak törenler düzenlenir. Türbeler ziyaret edilir, kurbanlar kesilir.

3.5. Kurban Ritüelleri

Alevilik, Bektaşilikte en önemli ritüellerden biri kurban ritüelidir. Alevilik, Bektaşilikte başlıca kurban çeşitleri şunlardır; ikrar kurbanı, görgü kurbanı, müshahip kurbanı, dar kurbanı, Muharrem kurbanı, adak kurbanı, kurban bayramı kurbanı' dır. İkrar, görgü, dar, müshahip kurbanları ayin-i cem' de kesilen (tıglanan) kurbanlardır. Muharrem kurbanı, Muharrem ayında kesilen kurbandır. Adak kurbanı, türbe, zaviye ziyaretlerinde kesilen kurbandır.

3.6. Türbe, Zaviye Ziyaret Ritüelleri

Alevilik, Bektaşilikte önemli ritüellerden biri türbe ritüelleridir. Türbe, zaviye ziyaret ritüelleri adak kurbanı kültürü çerçevesinde önem taşımaktadır. Eskişehir ili Alevi, Bektaşi nüfusun yoğunluklu olarak ziyaret ettikleri türbeler, zaviyeler; Seyyid Battal Gazi türbesi, Sücaaddin Veli Türbesi, Üryan Baba türbesi, Evsim Tekke, Türkmen Baba, Kemal Sultan, Hüseyin Gazi ziyaret ve türbeleridir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

4.1. Bulguların Özeti

Eskişehir ilinde Alevi, Bektaşî inançlı nüfusun yaşandığı 39 köyde, 22 Ocakta yapılan saha çalışmasıyla Alevi, Bektaşî inanç ritüelleri tespit edilmeye ve tanımlanmaya çalışılmıştır. 22 Ocak'dan 9 Ocağın Ocaklı dedeleri Eskişehir'de yerleşiktir. 13 Ocağın dedeleri ise Kütahya, Afyon, Isparta, Çankırı, Çorum, Kırıkkale, Yozgat illerinde yerleşiktir.

22 Ocak' da ayin-i cem ritüelleri temel olarak şu başlıklardan oluşmaktadır; eşik niyazı, küskün, dargın sorgusu, tövbe, delil ritüeli, car (süpürge) ritüeli, selman suyu (ibrik) ritüeli, el suyu ritüeli, sır suyu ritüeli, seccade ritüeli, mihraçlama, kırklar semahı, tevhit, düz semahlar, garipler semahı, saki (şerbet) ritüeli, can baş lokması, ağız tatlısı lokması, sakka suyu, sofraya ritüeli.

22 Ocak'da ayin-i cemleri; ikrar, müsahiplik, görgü, dardan indirme şeklinde dört başlıkta toplamak mümkündür.

22 Ocağın içinde Eskişehir ili genelinde demografik açıdan yoğun Ocaklar Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) ve Garip Musa Ocağıdır. 22 Ocağın içinde demografik açıdan talip yoğunluğunun geniş bir sahaya yayıldığı Ocak Sücaaddin Veli Ocağıdır. Sücaaddin Veli Ocağının Türkiye'nin çeşitli illerindeki bağlı taliplerinin yanı sıra Bulgaristan ve Romanya'nın çeşitli illerinde de yerleşik talipleri bulunmaktadır.

Sücaaddin Veli, Koçu Baba, Pir Ahmet Efendi, Seyyid Battal Gazi Ocaklı dedeleri Seyitgazi ilçesinin Arslanbeyli köyünde yerleşiktir. Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan) Ocaklı dedeleri Seyitgazi ilçesi Doğançayır beldesinde yerleşiktir. Merkez ilçeye bağlı Karatepe, Yahnikapan ile Alpu ilçesine bağlı Sarıkavak ve

Mahmudiye ilçesine bağlı Yeşilyurt köylerinde Garip Musa Sultan Ocaklı dedeleri yerleşiktir. Merkez ilçeye bağlı Kayapınar ve Seyitgazi ilçesine bağlı Büyükyayla köylerinde yerleşik Seyyid Ali Sultan, Kızıldeli Ocaklı dedeleri bulunmaktadır. Hüseyin Gazi Ocağı dedeleri Kütahya'nın Körs köyünde, Hazma Şeyh Ocağı dedeleri Afyon'un Kayabelen beldesinde, Afyon'un Sandıklı ilçesinde, Kütahya'nın Allıören köylerinde yerleşiktir. Hacı Ali Turabi Ocaklı dedeleri Çankırı ili, Şabanözü ilçesi Mart köyünde, Hasan Dede Ocaklı dedeleri Kırıkkale, Hasandede beldesinde, Cibali Sultan Ocaklı dedeleri Ankara'nın, Susuz köyünde, Sultan Söylemez Ocaklı dedeleri Kırıkkale'nin Meşeli köyünde yerleşiktir.

Çalışma sonucunda varılan tespitleri ifade edecek olursak, dinsel bir organizasyon olan Alevilik – Bektaşiliğin tanımlanması için inanç ritüelleri birincil önem taşımaktadır. Aleviliğin ontolojik, epistemolojik tanımlanması için inanç ritüelleri birincil önemde materyallerdir. İnanç ritüelleri Alevi – Bektaşi inançlı bireylerin Alevilik – Bektaşiliği algılayışı açısından önem taşımaktadır. İnanç ritüelleri, dinsel söylemin somut, nesnel halleridir. Alevilik – Bektaşilik açısından özellikle ayin-i cem ritüelleri birincil önemdedir. Bu bağlamda ayin-i cem ritüelleri sosyoloji, sosyal antropoloji, müzik, edebiyat tarihi gibi bilimsel disiplinler açısından analiz edilmelidir.

Çalışma sonucunda tespit edilen bir diğer olgu, Alevilik – Bektaşilikte, ocak kurumunun taşıdığı önemdir. Alevilikte ocak, soyunun on iki İmam'dan geldiğine inanılan bir eren tarafından oluşturulan dinsel organizasyonlardır. Dedelik, ocak kurumu çerçevesinde oluşmaktadır. Alevilikte dedeler, bu ocaklardan birine mensuplardır. Dedelerin soyunun mensubu olduğu ocağın kurucusu olan erenin soyundan geldiğine inanılır. Alevilikte dedelik kurumu paralelinde önemli bir diğer toplumsal statü talipliktir. Taliplik kavram olarak dede ocaklarına bağlı kitleyi ifade etmektedir. Alevilik'te dedelik, taliplik doğuştan gelen statülerdir. Alevilikte ocak yapılışını temelinde dedelik, taliplik birbirini tamamlayan iki temel öğedir.

Çalışma konumuzu oluşturan 22 ocak'ta dedelik, taliplik öğeleri varlığını devam ettirmektedir. 22 ocakta da dedeler, dedelik hizmetini devam ettirmekte, ayin-

i cem yönetmektedirler. 22 ocakta talip kitlesi de dinsel hizmetlerini devam ettirmektedirler.

Alevilikte ocaklar genel olarak iki grupta toplanmaktadır. Bunlar, pençeli ve tarıklı ocaklardır. Pençeli ocaklar, ocak talipliğinde evli bir çiftin, düzenlenen bir ayin-i cem'le talipliğe alınması töreni olan ikrar verme ritüelini temel alan ocaklardır. Pençeli ocaklarda dede, taliplerin ikrar ritüelini, talip çiftin sırtını eli ile dualayarak tamamlar. Tarıklı ocaklar ise, evli iki çiftin tarikat kardeşi olması anlamına gelen müsahiplik kurumunun ön planda olduğu ocaklardır. Tarıklı ocaklarda bireylerin ocağın talipleri olmaları müsahiplik ritüeli ile sağlanır. Tarıklı ocaklarda dede, taliplerin müsahiplik ritüelini, yaklaşık 1-1,5 metre boyunda cennetten geldiğine inanılan kutsal tarık çubuğunu taliplerin sırtına tutarak tamamlar.

Çalışmada 22 ocak pençeli ve tarıklı ocaklar olarak gruplandırılmıştır. 22 ocaktan pençeli ocaklar,

- Seyyid Battal Gazi Ocağı
- Süceaddin Veli Ocağı
- Koçu Babs Ocağı
- Pir Ahmet Efendi Ocağı
- Seyyid Cemal Sultan (Kemal Sultan)
- Sultan Söylemez Ocağı
- Arzumanlı Ocağı
- Hüseyin Gazi Ocağı
- Şah Ahmet Veli Sultan Ocağı
- Hızır Samut Ocağı
- Öksüz Ali Baba Ocağı

Tarıklı ocaklar ise şunlardır,

- Garip Musa Ocağı
- Hıdır Abdal Ocağı
- Hacı Ali Turabi Ocağı
- Şah İbrahim Veli Ocağı
- Cibali Sultan ocağı

- Hamza Şeyh Ocağı
- Hasan Dede Ocağı
- Pir Sultan Ocağı
- Baban Mansur Ocağı
- Kayapınar Köyü Kızıldeli Ocağı
- Büyükyayla Köyü Kızıldeli Ocağı

4.2. Öneriler

Bundan sonra bu alanda yapılacak çalışmalarda ne gibi konuların ele alınması gerektiğine değinen Türkdoğan (1995, s. 21), konuyla ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapmaktadır;

“Ülkemizde, Alevi-Bektaşî kimliği üzerine katılımcı gözlem ve mülakata dayalı antropolojik nitelikli araştırmaların sayısı, bir elin parmak sayısından daha çok değildir. Bu gün, elimizde bulunan incelemelerin çoğu Alevi öğretisinin tarihi gelişimi ve sistematığı üzerindeki teorik yorumları içermektedir. Bu nedenle yaşayan Alevi topluluğu bir sosyal olgu olarak, grup-içi ve grup-dışı yaklaşımlarla kültür hayatımıza sunulmuş değildir.”

Bu çerçevede, Alevilik, Bektaşîlik kültür unsurları sosyoloji, antropoloji, sosyal antropoloji, edebiyat tarihi, tarih, teoloji, halkbilim bilim dalları açısından analiz edilerek, tanımlanmalıdır. Özellikle sosyolojik açıdan Alevilik, Bektaşîlik konularında saha (alan) çalışmaları yapılarak Alevilik ve Bektaşîliğin ontolojik, epistemolojik, sosyolojik kaynakları ifade edilmelidir. Yapılacak saha (alan) çalışmalarında köy sosyolojisi açısından da analizler yapılmalıdır. Saha (alan) çalışmalarında, hususi bir alanda köy ve ocaklar temel alınarak Alevi ocak yapılışı ve hiyerarşisi tanımlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. **Fığlalı, Ethem Ruhi.** Türkiye’de Alevilik-Bektaşılık, 1990, Selçuk Yayınları, Ankara.
2. **Turan, Osman.** Selçuklular Zamanında Türkiye, 1984, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
3. **Turan, Osman.** Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti, 1969, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
4. **Doğru, Halime.** 16. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı, 1992, Afa Yayıncılık, İstanbul.
5. **Ocak, Ahmet Yaşar.** Osmanlı İmparatorluğunda Marjinal Sufilik: Kalenderiler, 1996, T.T.K Yayınları, Ankara.
6. **Ocak, Ahmet Yaşar.** Babailer İsyanı, Aleviliğin Tarihsel Altyapısı, 1996, Dergah Yayınları, İstanbul.
7. **Eröz, Mehmet.** Türkiye’de Alevilik ve Bektaşılık, 1990, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
8. **Gölpınarlı, Abdülvaki.** Vilayetname, Manakıb-ı Hünkar Hacı Bektaş Veli, 1992, İnkılap Yayınları, İstanbul.
9. **Türkdoğan, Orhan.** Alevi-Bektaş Kimliği, 1995, Timaş Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

1975 İstanbul doğumludur. Beylerbeyi Lisesi' ni bitirdikten sonra lisans öğrenimini 1992 yılında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümünde tamamladı.

Şubat 2001 döneminde Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İşletme Fakültesi, Strateji Bilimi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

